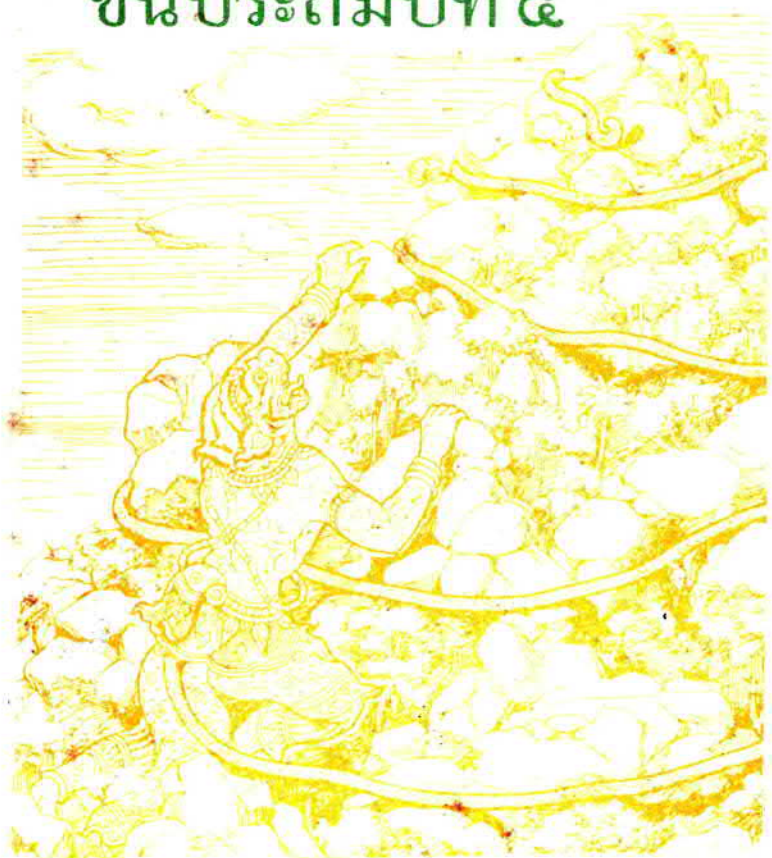

แบบเรียนภาษาไทย เล่ม ๒

ชั้นประถมปีที่ ๔

ของ กระทรวงศึกษาธิการ

แบบเรียนภาษาไทย

เล่ม ๒

ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔

ของ

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ

กรมวิชาการ

กระทรวงศึกษาธิการ

พิมพ์แจก ห้ามขาย

00212

จัดพิมพ์เป็นบริการส่วนหนึ่งของ

โครงการร่วมระหว่าง

รัฐบาลแห่งประเทศไทย

กับรัฐบาลแห่งสหรัฐอเมริกา

ในโครงการพัฒนาอุปกรณ์และการศึกษาชนบท

คำนำ

โดยที่กระทรวงศึกษาธิการได้พิจารณาเห็นว่า หนังสืออ่านภาษาไทยที่ใช้ในชั้นต่าง ๆ ขณะนี้สมควรจะมีการคัดเลือก แก้ไขปรับปรุงหรือจัดทำขึ้นใหม่ ให้เหมาะสมกับกาลสมัยและความเจริญก้าวหน้าทางวิชาการยิ่งขึ้น เพื่อใช้เป็นหนังสือเรียนต่อไป จึงได้ตั้งคณะกรรมการเพื่อดำเนินการปรับปรุงหนังสืออ่านภาษาไทยขึ้นคณะหนึ่ง

สำหรับแบบเรียนภาษาไทยชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔ เล่มนี้ คณะกรรมการได้มอบหมายให้บุคคลดังมีนามต่อไปนี้เป็นผู้จัดทำ คือ

๑. นางแม่ฉันท ชวลิต
๒. นางสาวดีเลิศ โปตระนันท์
๓. นางวิบูลเพ็ญ ชัยปาณี
๔. นางบุญสม ขาดิกานนท์
๕. นางสาวรัญจวน อินทรกำแหง

เมื่อผู้รับมอบหมายได้จัดทำต้นฉบับเสร็จเรียบร้อยแล้ว จึงได้ส่งให้คณะกรรมการตรวจพิจารณาอีกครั้งหนึ่ง.

กองตำรา กรมวิชาการ

คำแนะนำในการใช้แบบเรียนภาษาไทยชั้นประถมศึกษาปีที่ ๕

แบบเรียนภาษาไทยชั้นประถมศึกษาปีที่ ๕ นี้ วิธีการจัดทำ
คงเป็นไปแนวเดียวกับแบบเรียนภาษาไทย ชั้นประถมเล่มอื่น ๆ
กล่าวคือคัดเลือกความเรียง นิทาน ตลอดจนคำประพันธ์บางตอน
บางเรื่องมารวมไว้ในที่เดียวกัน เรื่องส่วนมากแต่ละเรื่องประกอบ
ด้วยคำนำ เนื้อเรื่อง คำอธิบายศัพท์ และกิจกรรม สำหรับ
กิจกรรมต่างๆในแบบเรียนเล่มนี้ เป็นเพียงตัวอย่างพอเป็นแนวทาง
ช่วยครูในการสอนเท่านั้น ครูอาจพิจารณาดัดแปลงตามความ
เหมาะสม ตามควรแก่กาลเทศะและความสะดวก

อนึ่ง นอกจากจะเป็นแบบเรียนสำหรับเรียนรู้เรื่องราว
และวรรณคดีบางเรื่องของไทยอันจะช่วยเพาะนิสัยให้รักการอ่าน
มากขึ้นแล้ว ยังมุ่งหมายจะให้ช่วยส่งเสริมการสอนคัด เรียงความ
ย่อความ ตลอดจนหลักภาษา การเขียน และการอ่านออกเสียง
ให้ถูกต้องอีกด้วย

คณะกรรมการดำเนินการปรับปรุงหนังสืออ่านภาษาไทย.

สารบาญ

หน้า

๑. สยามานุสสติ	๑
๒. ความกรุณาปราณี	๓
๓. พระปฐมเจดีย์	๑๑
๔. พลายแก้ววขณเณร	๑๗
๕. มะกะโท	๒๙
๖. พระแก้วมรกต	๔๑
๗. เพลงพวงมาลัย	๔๘
๘. ทิฆมาวุกุมาร	๕๖
๙. ลูกน้อยหอยสังข์	๖๒
๑๐. หญิงหม้ายกับบุตร	๗๔
๑๑. ข้าหน้อยแม่นางกอยเอย	๘๑
๑๒. นายเถื่อนเป็นนายเมือง	๙๐
๑๓. เกาะผีเสื้อ	๑๐๑
๑๔. นายสุตจินดา	๑๑๒
๑๕. โมกษศักดิ์	๑๒๓
๑๖. พระพุทธรบาท	๑๔๙

สยามานุสูลติ

ความเบื้องต้น สยามานุสูลติ (อ่านว่าสะ-หยา-มา-นุต-สะ-ติ)
แปลว่า การระลึกถึงประเทศสยาม คือ ประเทศไทย เดิมเรา
เรียกชื่อประเทศของเราว่า ประเทศสยาม ต่อมาทางราชการ
ประกาศให้เรียกว่าประเทศไทย เพื่อให้ถูกต้องกับความเป็นจริง
และคล้องจองกับเราเจ้าของประเทศ ซึ่งเรียกตัวเองว่า คนไทย

โคลง ๒ บทนี้ พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว
ทรงพระราชนิพนธ์พระราชทานแก่คนไทยทุกคน ให้จำใส่ใจไว้
ระลึกถึงชาติบ้านเมือง

ใครรานใครรูก้าว	แดนไทย
ไทยรบจนสุดใจ	ชาติดิน
เสียเนื้อเลือดหลังไหล	ยอมสละ สิ้นแล
เสียชีพไปเสียสิ้น	ชื่อ้องเกียรติงาม
หากสยามยังอยู่ยัง	ยืนยง
เราก็เหมือนอยู่คง	ชีพด้วย
หากสยามพินาศลง	ไทยอยู่ ได้ฤฯ
เราก็เหมือนมอดม้วย	หมดสิ้นสกุลไทย

คำอธิบายศัพท์

สยามานุสสติ	ความระลึกถึงประเทศไทย
ราน	แตก หัก
ด้าว	แผ่นดิน
ชีพ	ชีวิต
สยาม	ชื่อประเทศไทยในสมัยหนึ่ง
พินาศ	ความเสียหาย แตก สลาย

กิจกรรม

- ก. อ่านออกเสียง ร — ล ให้ชัดเจน
ใครราน ใครรุก ด้าว เราก็เหมือนอยู่คง
ไทยรบ จนสุดใจ หากสยามพินาศลง
เสียเนื้อเลือด หลังไหล ยอมสละ เราก็เหมือนหมดม้วย
- ข. ให้นักเรียนโยนคำที่มีเสียงคล้องกันในโคลงทั้งสองบท
- ค. หัดให้นักเรียนร้องเพลงสยามานุสสติ และให้ทำท่าประกอบ
 ด้วย ให้อ่านเหมือนร้อยแก้วธรรมดา ให้อ่านทำนอง
 โคลงสี่สุภาพให้ถูกต้อง
- ง. ให้ช่วยกันเรียบเรียงโคลงที่อ่านให้เป็นภาษาร้อยแก้วธรรมดา
- จ. ให้นักเรียนช่วยกันแต่งเรื่องเกี่ยวกับความรักชาติ ประกอบ
 โคลงทั้งสองบทนี้ หรือเล่าเรื่องประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวกับ
 ความรักชาติ เช่น เรื่องบ้านบางระจัน ให้นักเรียนฟัง

ความกรุณาปราณี

ความเบื้องต้น เรื่องความกรุณาปราณี เป็นความบางตอนของบทที่ ๑๕ ในหนังสืออ่านธรรมจริยาเล่ม ๖ ของเจ้าพระยาธรรมศักดิ์มนตรี กับพระยาวิจิตรธรรมปรีวัตร

เพลาล่วงวันหนึ่ง พระพุทธเจ้าเสด็จเข้าไปบิณฑบาตในเมืองสาวัตถี ได้ทอดพระเนตรเห็นเด็กทั้งหลายช่วยกันทุบตีและขว้างปา งูอยู่ด้วยท่อนไม้บ้าง ก้อนอิฐบ้างที่กลางทาง พระองค์จึงตรัสถามว่า “เจ้าทั้งหลายทำอะไรกัน” เด็กทูลว่า “ช่วยกันตีงู” ครั้นพระองค์ถามว่า “ตีมันทำไม” เด็กก็ทูลตอบว่า “เพราะกลัวมันจะกัด” พระองค์จึงตรัสว่า “เจ้าทั้งหลายคิดว่าจะกระทำความสุขให้แก่ตน แล้วช่วยกันตีงูนี้ จักไม่ได้รับความสุขเลย บุคคลผู้หวังความสุขแก่ตนไม่ควรจะประหารสัตว์อื่น” ครั้นตรัสดังนี้แล้วจึงตรัสคาถาเป็นสุภาษิตมีความว่า

“บรรดาลสัตว์ที่เกิดมาแล้วทั้งหลายย่อมอยากได้ความสุขด้วยกันทั้งหน้า ก็บุคคลผู้ใดแสวงหาความสุขเพื่อตน แต่เบียดเบียนสัตว์อื่นด้วยอาชญา บุคคลนั้นละโลกนี้ไปแล้ว ย่อมไม่ได้ความสุขเลย บรรดาลสัตว์ที่เกิดมาแล้วทั้งหลาย ย่อมอยากได้ความสุขด้วยกันทั้งหน้า ก็บุคคลผู้ใดแสวงหาความสุขเพื่อตน ไม่เบียดเบียนสัตว์อื่นด้วยอาชญา บุคคลนั้นละโลกนี้ไปแล้ว จะได้สุขแท้”

แท้จริงการที่ฆ่าตายล้างชีวิตสัตว์ด้วยคิดจะป้องกันภัยอันตราย
แก่ตน หรือทำด้วยความหมิ่นประมาทว่าเป็นแต่เพียงสัตว์เล็ก ๆ
หรือด้วยใจเบา หรือเพื่อความสนุก หาประโยชน์อันใดแก่ตนมิได้
เช่นนั้น ก็ต้องนับว่าเป็นการฆ่าสัตว์ตัดชีวิตเหมือนกัน และผู้ที่ทำ
เช่นนั้นย่อมจะมีบาปความชั่วเป็นผล ก็ถ้าเราไม่มีเหตุจำเป็นจริง ๆ
ในการที่จะทำอันตรายล้างชีวิตมัน เราจะไปทำให้มีราคะมีบาป
ทำไม จะมีถูกดั่งคำที่ท่านว่า “เนื้อไม่ได้กิน หนังไม่ได้รองนั่ง
กระดูกแขวนคอ” หรือที่ว่า “ตังูให้แก่กา กากินแล้วก็บินหนี
บาปได้แก่ผู้ตี โทษทั้งนี้ บ่ เป็นคุณ” ดังนี้ไปหรือ เพราะฉะนั้น
ถ้าจะให้ดีที่สุดแล้ว อย่างดี ๆ ง่าย ๆ ก็ให้ถือเสียว่า ถ้าไม่
จำเป็นที่จะต้องฆ่าหรือทำร้ายร่างกายสัตว์แล้ว แม้แต่จะเป็นสัตว์
เล็ก ๆ ที่หาประโยชน์ไม่ได้ ก็อย่าไปล้างผลาญหรือทำร้ายแก่มัน
เลย ยิ่งปฏิบัติได้ละเอียดถึงแก่ถือศีลปาณาติบาตได้เป็นนิตย์ก็
ยิ่งดี

แม้เด็ก ๆ ในโรงเรียนก็อาจทำความกรุณาแก่สัตว์ได้ ดูจใน
เรื่องต่อไปนี้ เวลาวันหนึ่งเป็นวันพระโรงเรียนปิด นักเรียน
คนหนึ่งได้ตามบิดาออกไปดูนาตำบลคลองรังสิต ครั้นไปถึงที่พัก
(ห้างนา) เด็กนักเรียนคนนั้นได้เดินเที่ยวเล่นตามคันนา ได้เห็น
ฝูงปลาเล็ก ๆ เป็นอันมาก มีปลาชิว ปลากระแห และกุ่มผอย
เป็นต้น ดันเลือกสนใจไปมาอยู่ที่มุมคันนาซึ่งมีน้ำแห่งงวดโดยที่แดด
ร้อนจัดเต็มที่ ปลาเหล่านั้นเกือบจะตายอยู่แล้ว เมื่อเขาได้เห็น

ดังนั้น ก็ให้มีความกรุณาส่งสารปลาเหล่านั้นเป็นอันมาก เขาจึง
 วิ่งกลับไปที่พัก เขาถึงเด็กตักน้ำมาแล้ว เขาจึงเอามือค่อย ๆ ซ้อน
 ปลาเหล่านั้นลงในถังจนหมด แล้วเขาก็นำไปปล่อยลงในคลอง
 ใหญ่ ซึ่งเต็มเปี่ยมไปด้วยน้ำ แล้วเขาก็นั่งที่ริมคลอง มองดูปลา
 เหล่านั้นอยู่ เมื่อมันได้น้ำเช่นนั้น บางตัวก็กระโดดเด่นและว่ายน้ำ
 แหกไปมาในน้ำ บางตัวที่ถูกแดดเผาเสียงอมเต็มที่แล้ว ก็
 นอนแผ่หงายท้องขึ้น ลักครู่หนึ่งจึงแลบไปได้ เมื่อเขาได้เห็น
 ดังนั้น เขาก็มีความยินดีเป็นอันมาก เขาจึงกลับไปที่พักเล่าให้
 บิดาฟัง บิดาสรรเสริญเขาว่าเป็นเด็กดี รู้จักมีความกรุณาสัตว์สม
 แก่ที่เป็นนักเรียน เราลองนึกถึงจิตใจของเขา ซึ่งเขาได้ทำความดี
 และซ้ำได้รับความสรรเสริญจากบิดา เช่นนี้ดูทีหรือ ว่าเขาจะมี
 ความดีใจสักปานใด

คำอธิบายศัพท์

บัณฑิต	รับของใส่บาตร
สาวัดถิ	ชื่อเมือง ๆ หนึ่งในอินเดีย
ทอดพระเนตร	มองดู เห็น
ทูล	ตอบ
ตรัส	พูด
ประหาร	ฆ่า
คาถา	คำประพันธ์ภาษาบาลี
เบียดเบียน	ทำให้ผู้อื่นได้รับความเดือดร้อน
อาชญา	การลงโทษ
ใจเบา	ไม่คิดดูให้ดีก่อน
ราศี	มีมลทิน มีความมัวหมอง
ล้างผลาญ	ทำลายล้าง
ศีล	ข้อบัญญัติที่กำหนดทางปฏิบัติกาย และวาจาทางพระพุทธศาสนา เช่น ศีลห้า
ปาณาติบาต	การฆ่าสัตว์ ศีลปาณาติบาต เป็นศีล ข้อที่หนึ่งในศีลห้า คือเว้นจากการ ฆ่าสัตว์
นิตย	เสมอ
สรวเรริญ	พุดยกย่องชมเชย

อธิบายความ

๑. “เนื้อไม้ไผ่กิน หนังไม้ไผ่รองนั่ง กระดุกแขวนคอ” แปลว่า เมื่อเด็ก ๆ ตีงูแล้วก็ไม่ได้เอาเนื้อมากิน หนังก็ไม่ได้ใช้ให้เป็นประโยชน์อย่างใด แต่กลับมีบาปติดตัว

๒. “ตีงูให้แก่กา กากินแล้วก็บินหนี บาปได้แก่ผู้ตี โทษทั้งนี้ บ่ เป็นคุณ” หมายความว่าคนที่ตีงูให้กากินนั้น อย่างนี้ว่าได้บุญ ที่อุทิศให้ฆ่าสัตว์เพื่อเป็นทาน ที่จริงคนตีกลับได้รับบาป เพราะฆ่าสัตว์ตัดชีวิต

กิจกรรม

ตรวจสอบความเข้าใจ

เลือกคำต่อไปนี้เติมลงในช่องว่าง ให้ได้ความถูกต้องและชัดเจน

ทุบตีงู ความกรุณา ปลลา เบียดเบียน ปาณาติบาต
มีอ ความสุข บาป บิณฑบาต ปล่อย

๑. พระพุทธเจ้าเสด็จไป..... เวลาเช้า

๒. ทอดพระเนตรเห็นเด็กกำลัง

๓. พระพุทธเจ้าตรัสว่าบรรดาสัตว์ที่เกิดมาย่อมอยากได้...

.....กันทั้งสิ้น ไม่ควรหาความสุขให้แก่ตน ด้วยการ
..... สัตว์อื่น

๔. ผู้ที่มาสัตว์ตัดชีวิตย่อมได้รับเป็นผล

๕. มนุษย์เราควรจะถือศีล.....

๖. เด็กนักเรียนได้เดินเที่ยวเล่นตามคันนา เห็น.....

เล็ก ๆ เป็นอันมาก ดั้นเลือกส่นไปมาอยู่ที่มุมคันนา จึงเอางัง
เล็ก ๆ ตักน้ำมา แล้วเขาจึงเอา.....ค่อย ๆ ซ้อนปลาเหล่านั้น
ใส่ถัง แล้วนำไป.....ลงในคลองใหญ่

๗. บิดาสรรเสริญเขาว่าเป็นเด็กดี รู้จักมี.....สัตว์

รู้จักคำ

ก. เขียนข้อความต่อไปนี้ใหม่ให้ได้ความคงเดิม

เบียดเบียนสัตว์อื่นด้วยอาชญา แสวงหาความสุขเพื่อตน

บุคคลนั้นละโลกนี้ไปแล้ว ทำลายล้างชีวิตสัตว์

หรือด้วยใจเบา โทษทั้งนี้ บ่ เป็นคุณ

บิดาสรรเสริญเขา ผู้หวังความสุขแก่ตนเป็นนิตย์

ที่หาประโยชน์ไม่ได้ มีความยินดีเป็นอันมาก

ข. ให้นักเรียนลองแสดงกิริยา หรืออธิบายกิริยาต่อไปนี้ :-

ว้าย ไหว ว้ายแหวกไปมา

นอนหงาย นอนแผ่ แผ่แม่เบี้ย

ดั้นเลือกส่น

ให้นักเรียนเขียนรูปเล่น หรือหารูปต่อไปนี้อาปะระกอบ

คันนา	คันศร	ปลาชีว
กุ่มผอย	ปลาหางทอง	ปลาวายน้ำ
ตี่งูให้แก่กา	กากินแล้วบินหนี	

ค. คำต่อไปนี้อ่านว่าอย่างไร เขียนการอ่านที่ถูกต้องลงข้าง
หลัง เช่น พระพุทธเจ้า อ่าน พระพุททะเจ้า

บิณฑบาต	อันตราย	ประโยชน์
อาชญา	ประมาท	สรรเสริญ

สิ่งควรทำ

ก. ให้นักเรียนตอบคำถามต่อไปนี้

นอกจากห้ามฆ่าสัตว์แล้ว พระท่านยังห้ามอะไรอีก
ทำไมจึงห้ามฆ่าสัตว์ ใครบ้างที่พบงูแล้วไม่ดี
ทำไมจึงไม่ดี ไม่ดีแล้วนักเรียนทำอย่างไร

ข. ลองเล่าให้เพื่อน ๆ ฟังเล่นว่าถ้านักเรียนเป็นงู และถูก
คนตี จะมีความรู้สึกอย่างไร หรือเล่าให้ฟังถึงความ
รู้สึกของปลาที่อยู่ในน้ำแห้ง และแดดร้อนจัด

ค. ลองสมมุตินักเรียนสองคน คนหนึ่งเป็นพ่อ คนหนึ่ง
เป็นลูก ให้ผู้เป็นลูกเล่าเรื่องปล่อยปลาให้พ่อฟัง แล้ว
ให้พ่อพูดชมเชยที่ถูกเป็นเด็กดี มีความกรุณาสัตว์

พระปฐมเจดีย์

พระปฐุมเจดีย์

ความเบื้องต้น พระปฐุมเจดีย์นี้เป็นสิ่งที่มีอยู่ช้านานก่อนเจดีย์อื่น ๆ ในประเทศไทย ตามตำนานกล่าวว่า พระยาทรงเมืองนครชัยศรี เมื่อภรรยาเจ้าเมืองคลอดกุมาร โห่ทนายว่ากุมารจะมีบุญมากแต่จะฆ่าพ่อของตน พระยาทรงจึงสั่งให้เอากุมารไปทิ้งเสีย ยายหอมก็เก็บเอามาเลี้ยงไว้จนกุมารโต โดยไม่รู้ว่า เป็นบุตรใคร เมื่อกุมารลาขายหอมไปเมืองสุโขทัย กุมารได้พบช้างที่กำลังตกมัน อดระวาด กุมารต่อสู้กับช้างนั้นและเอาชนะช้างนั้นได้ เจ้าเมืองสุโขทัยทราบเรื่องเข้า จึงรับไว้เป็นบุตรบุญธรรม เนื่องจากเจ้าเมืองทราบว่ากุมารจะได้ครองเมืองทางใด จึงให้กุมารชั่งสุ่มรวบรวมผู้คนไว้ ครั้นแล้วก็ให้ยกทัพไป มีหนังสือทำนายพระยาทรงให้ออกมาชนช้างกัน พระยาทรงเสียทีถูกฟันคอขาด กุมารยกทัพเข้าเมืองได้ และโดยที่ไม่ทราบว่าภรรยาพระยาทรงเป็นมารดาของตน จึงคิดจะเอาเป็นภรรยาเสีย ต่อเมื่อได้ไต่ถามทราบว่า เป็นมารดาของตน แม่แล้ว กุมารก็โกรธยายหอม หว่านปัดความไม่บอกให้ตนรู้ว่าเป็นลูกใคร ทำให้ตนต้องฆ่าพ่อ จึงไปจับยายหอมฆ่าเสีย คนทั้งปวงจึงเรียกกุมารว่า พระยาพาล เพราะเป็นพาลฆ่าบิดากับยายหอมผู้มีพระคุณ แต่บางตำนานเรียกว่า พระยาพาน เพราะตอนเกิดเอาพานทองรับ หน้ากระตบพานเป็นแผลมีรอยอยู่

ส่วนพระยาพาน ต่อมาบังเกิดความวิตกว่า ตนทำบาปหนัก เพราะฆ่าผู้มีพระคุณถึงสองคน จึงคิดล้างบาปโดยสร้างพระมหาเจดีย์ใหญ่สูงชันวกเขาเหิน คือพระปฐมเจดีย์นี้ขึ้น

คำอธิบายถึงพระปฐมเจดีย์ ที่จะได้อ่านต่อไปนี้ เป็นคำสนทนาระหว่างนายมัน กับนายเมือง ในหนังสือพลเมืองดีตอนกลาง เจ้าพระยาพระเสด็จสุเรนทราธิบดี (ม.ร.ว.เปีย มาลากุล) เป็นผู้แต่งไว้ในพ.ศ. ๒๔๗๑ หนังสือเล่มนี้มี ๓ ตอน ตอนต้น ตอนกลาง และตอนปลาย เป็นหนังสือที่มีคุณค่าในทางฝึกนิสัยที่ดีและให้ความรู้รอบตัว ได้เคยใช้เป็นแบบเรียนในสมัยหนึ่ง

พระปฐมเจดีย์เป็นพระเจดีย์ใหญ่ก่อด้วยอิฐปูน อยู่ที่จังหวัดนครปฐม บรรจุพระบรมธาตุ คือหมายความว่ากระดูกของพระพุทธเจ้า เป็นของล้ำค่า คือเป็นของสูงใหญ่ที่สุดในบรรดาลึงที่ก่อสร้างในประเทศไทย ทั้งเป็นที่นับถือสักการบูชาของคนทั่วไปด้วย อยู่ไม่ไกลจากกรุงเทพ ฯ นัก ไปรถไฟชั่วโมงกว่า ๆ ก็ถึงเอาไว้วางกลางเดือนสิบสอง เขามีการประชุมนมัสการประจำปีสนุกสนาน จะพาไปดู เป็นของโบราณเหมือนกัน มีเรื่องตำนานที่สร้างอยู่ในพงศาวดาร เรียกว่าพระยาทรงพระยาพาน สุนัขอยู่ควรจะอ่านสักทีหนึ่ง เจดีย์สถานใหญ่ ๆ สำหรับบรรจุพระบรมธาตุเช่นนี้ เมืองใดที่เป็นเมืองล้ำค่ามาแต่โบราณ ก็มักจะสร้างไว้ที่มีชื่อเสียงก็มีอยู่หลายแห่ง เช่นพระธาตุที่จังหวัดนครศรีธรรม-

ราช จังหวัดสวรรคโลก จังหวัดนครพนม จังหวัดนครลำพูน
 จังหวัดลำปาง และที่ต๋อยสุเทพจังหวัดนครเชียงใหม่ เป็นต้น แต่
 ก็ไม่สูงใหญ่เท่าพระปฐุมเจดีย์

คำอธิบายศัพท์

เจดีย	สิ่งซึ่งก่อเป็นยอดแหลม เป็นที่ บรรจุสิ่ง ที่นับถือ มีพระธาตุ เป็นต้น
สักการบูชา	เคารพนับถือบูชา
เดือนสิบสอง	ประมาณเดือนพฤศจิกายน
นมัสการ	การไหว้
ตำนาน	เรื่องราวมนานที่เล่าต่อ ๆ กันมา
พงศาวดาร	เรื่องราวเกี่ยวกับประเทศชาติหรือ พระเจ้าแผ่นดิน
พระธาตุที่นครศรีธรรมราช	คำว่าพระธาตุ ในที่นี้หมายถึง เจดียที่บรรจุกระดูกของพระ - พุทธเจ้า
ดอยสุเทพ	ภูเขาชื่อสุเทพ

กิจกรรม

ตรวจสอบความเข้าใจ

๑. ตำนานเป็นเรื่องจริงหรือไม่ จงช่วยกันคิดดู
๒. ตามตำนาน ใครเป็นผู้สร้างพระปฐมเจดีย์ ทำไมจึงสร้าง
มีอะไรบรรจุอยู่

ทำไมจึงเรียกพระปฐมเจดีย์
 พระยาพานเป็นลูกใคร ใครเป็นคนเลี้ยง
 ยายหอมเป็นชาวเมืองอะไร
 พระปฐมเจดีย์อยู่ในจังหวัดอะไร

๓. พระยาพานเป็นคนที่มีความโกรธรุนแรงใช้หรือไม่ ท่านส่งสาร
 พระยาพานหรือไม่ เพราะเหตุใด
๔. แบ่งนักเรียนออกเป็นสองพวก เป็นผู้ถามพวกหนึ่ง ผู้ตอบ
 พวกหนึ่ง แล้วให้ฝ่ายผู้ถามผลัดเวียนกันออกมาตั้งคำถาม
 ทีละคน เกี่ยวกับเรื่องพระปฐมเจดีย์ และตำนาน ถ้ายังไม่มี
 ใครตอบได้ ฝ่ายผู้ตอบจะต้องเสียสมาชิกของตนไปให้ฝ่าย
 ผู้ถามคนหนึ่ง

เมื่อถามได้ ๕ คำถามแล้ว ก็เปลี่ยนข้างกันบ้าง ผลัดกัน
 เป็นฝ่ายถามฝ่ายตอบ ผลที่สุดฝ่ายไหนเหลือสมาชิคน้อย ก็จัด
 เป็นผู้แพ้

สิ่งที่ควรทำ

๑. เล่าหรือเขียนเรื่องพระยาทรงพระยาพาน ด้วยถ้อยคำของนักเรียนเอง
๒. ใครที่รู้เรื่องอะไรเกี่ยวกับพระปฐมเจดีย์ หรือตำนานนอกเหนือไปจากที่กล่าวในบทเรียน ก็ขอให้ออกมาเล่าให้เพื่อนฟังหน้าชั้น
๓. ให้นักเรียนออกมาหาชื่อจังหวัดนครปฐม นครศรีธรรมราช สวรรคโลก นครพนม ลำพูน ลำปาง และเชียงใหม่ ในแผนที่ และควรช่วยกันหาภาพปูชนียสถานดังกล่าว ในจังหวัดเหล่านี้มาแสดงด้วย

ครั้นว่ามาถึงวัดส้มใหญ่
แม่พาพลายแก้วผู้แววตา

เอาข้าวของตังไว้ศาลาหน้า
ไปกราบไหว้วันทาท่านสมภาร

พลายแก้วบวชเณร

ความเบื้องต้น เรื่องพลายแก้วบวชเณรตอนนี้คัดจากหนังสือ
เสภาเรื่องขุนช้างขุนแผน กวีหลายคนได้ช่วยกันแต่งไว้ตั้งแต่ต้น
สมัยรัตนโกสินทร์

ตัวละครเอกของเรื่อง มีสามคนด้วยกัน คือ ขุนแผน
ขุนช้าง และนางพิมพิลาไลย ซึ่งตอนหลังเปลี่ยนชื่อเป็นนาง
วันทอง ทั้งสามคนเป็นเพื่อนเล่นกันมาแต่เด็ก ขุนแผนเป็นคน
รูปร่าง มีความรู้ดี ขุนช้างเป็นคนรูปชั่ว แต่มั่งมีมาก ทั้งสองคน
รักนางพิม

ขุนแผน เป็นนามพระราชทาน เดิมชื่อพลายแก้ว พลายแก้ว
บ้านอยู่จังหวัดสุพรรณบุรี บิดาชื่อขุนไกร นางทองประศรีมารดา
ได้เลี้ยงพลายแก้วมาจนโต เมื่อครบอายุจะบวชเณรได้ ก็จัดการ
บวชให้ เพื่อจะให้ลูกได้ศึกษาวิชาความรู้กับพระตามประเพณีของ
เด็กผู้ชาย สมัยกรุงศรีอยุธยาและสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้น

จะกล่าวถึงพลายแก้วแว่วไว	เมื่อบิดาบรรลัษแม่พาทนี
ไปอาศัยอยู่ในกาญจนบุรี	กับนางทองประศรีผู้มารดา
อยู่มาจนเจ้าเจริญวัย	อายุนั้นได้ถึงสิบห้า
ไม่วายคิดถึงพ่อที่มรณา	แต่นี้ก็คร่ำครวญมากกว่าปี
อยากจะเป็นทหารชาญชัย	ให้เหมือนพ่อขุนไกรที่เป็นผี
จึงอ้อนวอนมารดาได้ปราณี	ลูกนี้จะใคร่รู้วิชาการ

พระสงฆ์องค์ใดวิชาดี

ให้เป็นอุปัชฌาย์อาจารย์

ครานั้นทองประศรีผู้มารดา

อันสมภารที่ชำนาญในทางใน

เจ้าคิดนี้ดีแล้วแก้วแม่อา

จะได้รู้การณรงศ์คงกระพัน

ว่าแล้วจึงสั่งพวกบ่าวข้า

กูจะบวชลูกชายสายสุดใจ

ทำจีวรสบงสไบลาด

ลงมือพร้อมกันในวันนี้

ฝ่ายพวกข้าไทไปหาของ

บ้างก็มาเย็บกรวยช่วยกันดู

เอาผ้าขาวมาวัดตัดสบง

ตัดจีวรสไบตะไกรเจียน

อังสะนั้นแพรหนังไก่อุ่น

มานั่งพร้อมล้อมทั่วตัวเป็นเกลียว

บางคนออกมาหาขมิ้น

ขอแม่เฒ่าไม่เคยหรือไรนา

เอาน้ำส้มปรมแก้แกลเห็นลูก

ช่วยกันผูกกราวซึ่งผึ่งทันที

ฝ่ายพวกแม่ครัวที่ตัวยวด

แม่จ้งพาลูกนี้ไปฝากท่าน

อธิษฐานบวชลูกเป็นเณรไว้

ได้ฟังลูกว่าหาขาดไม่

ท่านขรวัตรสั้มใหญ่แลดีครั้น

แม่จะพาไปฝากขรวัตรบุญนั้น

ให้เหมือนกันสืบทอดพ่อขุนไกร

ชวนกันเร็วหว่าอย่าช้าได้

เอ็งจงไปเที่ยวหาผ้าเนื้อดี

หาทั้งยามบาตรมาตามที

อ้ายถีอีลามาช่วยกู

หมากพลูใบตองที่มีอยู่

บอกหมากพันพลูทั้งพันเทียน

เย็บลงผีเข็มเหมือนเดิมเลียน

เย็บทับจับเนียนเป็นเนื้อเดียว

รังคุมหูใหม่ใส่เย็บเสี้ยว

เอิกเกริกกราวเกรียวด้วยศรัทธา

โซลกสิ้นแล้วไปเอามาอีกหว่า

ย้อมผ้าซิดอยู่ดูไม่ดี

พันทุกซ์แล้วหนอหัวร่อรี

แห่งดีเข้าไตรไว้บนพาน

หุงต้มเร็วรววดอลหม่าน

หน้าดำคล้ายไหม้ใกล้เชิงกราน	บ้างขาวข้าวสารใส่กระทะ
บ้างตมบ้างพะเนงบ้างแกงขม	คว่ำท่าขมอยู่เอะอะ
ล้มลุกลุกไม้ไผ่ธารณะ	ใส่กระเบะเรียงรายไว้หลายใบ

ครั้นสำเร็จการทำงานทองประศรี เรียกข้าดำมีอยู่ใจใจ
 อ้ายโม่ฮิมมาซ้อยโย มึงเอาขันใบใหญ่มาใส่น้ำ
 ขมิ้นดินสอพองเอาไว้ไหน เมื่อวานกูใส่ไว้ในถ้ำ
 แกอาบน้ำถูยาทาขมิ้นดำ ระบายร่ำรดหมดเห่อไคล
 ครั้นอาบน้ำพลายแก้วแล้วแต่งตัว หวีหัตถ์หน้าให้ผ่องใส
 หุ่นผ้ายกจีบเป็นกลีบใบ เลื้อยครุยสวมใส่อุไรกรอง
 ลำพอกดอกไม้ไผ่หวะบัด คาดเข็มขัดดักสายเป็นลายสอง
 แหวนเพชรเม็ดอร่ามงามเรืองรอง ให้ถือของอุปเทียมนุชบัน
 จึงเรียกนายดำที่ลำใหญ่ ให้แบกลูกเดินไปเอาร่มกัน
 ทองประศรีมารดามาด้วยกัน บ่าวข้าเจ้าละหวั่นแบกของมา
 ครั้นว่ามาถึงวัดส้มใหญ่ เอาข้าวของตั่งไว้ศาลาหน้า
 แม่พาพลายแก้วผู้แววดา ไปกราบไหว้วันทาทำนสนมภา
 ท่านเจ้าชาฉันทาถูกมาบวช ช่วยเสกสวดสอนให้เป็นแก่นสาร
 ด้วยขุนไกรบิดามาถึงกาล จะได้อธิษฐานให้ส่วนบุญ
 อีกทั้งวิชาการอ่านเขียน เจ้าจะได้ร่ำเรียนเสียแต่รู้
 ฝ่ายท่านอาจารย์สมภารบุญ ทอดใจใหญ่ครุ่นแล้วว่ามา
 อนิจาขุนไกรบรรลัแล้ว อ้ายลูกชายพลายแก้วเหมือน
 หนักหนา

รูปอาลัยให้คิดถึงบิดา
 แล้วหันหน้ามาล้งแก่นครคง
 ปู่เสื้อลาดอาสนะกะที่ทาง
 ครั้นแล้วลงมาศาลาใหญ่
 พลายแก้วอุ้มไต่รอไปวันทา
 บวชเสร็จจึงนางทองประศรี
 บาตรพระสะพรั่งตั้งเรียงกัน
 ช่วยกันดักบาตรธารณะ
 ฉ้นแล้วก็ยถาลัพพี

จะเลี้ยงลูกให้ลืกาอย่าระคาง
 เื่องนิมนต์พระสงฆ์ลงไปต่าง
 โทนหัวเจ้าพลายพลงแล้วพามา
 พระสงฆ์ลงไปอยู่พร้อมหน้า
 ขรวบุญให้บรรพชาเป็นเณรพลัน
 เร่งแม่ครัวมีอยู่ตัวล้น
 ยกขันข้าวบาตรมาทันที
 เสร็จถวายพรพระประเคนมี
 เณรแก้วทองประศรีกรวดน้ำพลัน

คำอธิบายศัพท์

บรรลัย	ตาย ความมอดม้วย ความย่อยยับ
เจริญวัย	โต
มรณา	ตาย
ชาญชัย	กล้าหาญ
อุปัชฌาย์	พระสงฆ์ที่เป็นใหญ่ ผู้ประกอบพิธีบวช พระหรือเณร
อชิสฐาน	ความตั้งใจตบารัณหา หรือตั้งใจมุ่งผล อย่างหนึ่ง
ชรัว	พระที่มีอายุมาก
การณรงค์	การรบ
คกงระพัน	ทันทานต์ขออาวุธ
จีวร	ผ้าห่มของพระในพระพุทธศาสนา
สบง	ผ้าห่มของพระภิกษุสามเณร
สไบ	ผ้าแถบ
กรวย	กระตงที่มีฉาเป็นกรวยครอบ ข้างในใส่ หมากหรือเมี่ยง สำหรับถวายพระ- อุปัชฌาย์
พันเทียน	คลังซื้อผึ้งให้เป็นเล่มเทียน
ไตร	ผ้าสามชิ้น ได้แก่ สบง จีวร สังฆาฏิ เข้าไตร คือ รวมผ้าสามชิ้นนี้ไว้ ด้วยกัน

เต็มเถียน

เย็บริมผ้าให้เรียบร้อย

อังสะ

ผ้าที่พระเจ้าให้ห้อยเฉวียงบ่า (ชั้นใน)
ก่อนห่มจีวร

แพรหนังไก่

แพรย่นชนิดหนึ่ง

รังคุมหูไหม

ใช้ไหมถักรังคุมเป็นหูยื่นออกมา

เสี้ยว

เฉียง

เอิกเกริก (อ่าน เอิก-กะ-เหริก)

ครึกครื้นสนุกสนาน อ้ออ้ง

กราวเกรียว

เสียงโห่ เสียงเห็ดอึ่งกันหลายเสียง

ศรัทธา

ความเชื่อถือ ความเลื่อมใส

น้ำส้ม

น้ำส้มสายชู ใช้พรมผ้าย้อมขมิ้น
เพื่อให้สีสดใสนั่น

ยวด

เชี้ยวชาญ เก่ง

เชิงกราน

เตาไฟปั้นด้วยดิน มีขาสำหรับ
วางพิน

ธารณะ

ย่อมาจากคำ สาธารณะ แปล
ว่า ท่วมไป (ในที่นี้หมายถึงการ
ดักบาตร ที่ไม่เจาะจงแก่พระ
สงฆ์องค์ใด)

มี

อีกทีก็ เสียงแซ่

ใจใจ

บ่อย ๆ เรื่อย ๆ

โย

ทำไม

ถ้า

ภาชนะโลหะปากแคบมีฝาปิด

ผ้ายก

ผ้าไหมชนิดที่ทอยกดอกให้เป็น
ลายเด่นขึ้น

อุไร

ทอง อุไรกรอง ทอดด้วยเส้นทอง

ลำพอก

มาจากคำ ลอมพอก เครื่องสวม
ศีรษะรูปยาวแหลมคล้ายขลุ่ย

บุษบัน

ดอกไม้

วันทา

ไหว้

มาถึงกาล

มาถึงแก่ความตาย

รูป

คำแทนตัวพระ

ลีลา

คำที่พระเรียกผู้หญิง

ระคาง

หมองใจ เคืองใจ

อาสนะ

ที่รองนั่งของพระสงฆ์

บรรพชา

บวชเป็นเณร

ละพรั่ง

พร้อม

ประเคน

ส่งของถวายพระ

ยถาลัทธิ

บทสวดอนุโมทนาภายหลังพระ

กรวดน้ำ

ฉันอาหาร หรือได้รับของ
แผ่ส่วนบุญด้วยวิธีหั่งน้ำ

กิจกรรม

อ่านให้ถูกแบบ

การอ่านกลอนเสภา หากจะให้ไพเราะ ต้องอ่านให้ถูกต้องตามแบบซึ่งครูคงจะได้สอนให้ จะต้องหัดอ่านดัง ๆ เสมอ ๆ จึงจะอ่านได้คล่อง ลองหัดซ้อมอ่านกับเพื่อน ๆ นอกเวลาเรียน

ในบางแห่ง เขามีการขับเสภาตามวัด ถ้าหากมีควรจะไปฟัง

ตรวจสอบความเข้าใจ

ข้อความในวงเล็บมีทั้งถูกและผิด ให้คัดเฉพาะข้อความที่ถูกลงบนกระดาษเปล่า

๑. พ่อของพลายแก้ว คือขุนไกรนั้น (ตายเสียตั้งแต่พลายแก้วยังเล็ก ๆ ไปอยู่เสียที่เมืองอื่น เล็กกับมารดาของพลายแก้ว)
๒. พลายแก้วกับแม่อาศัยอยู่ที่ (เมืองสุพรรณบุรี กาญจนบุรี ลพบุรี)
๓. พลายแก้วคิดอยากจะบวชเณรเมื่ออายุของเขาได้ (สิบแปดปี สิบห้าปี ยี่สิบปี)
๔. นางทองประศรีพาพลายแก้วไปบวชที่ (วัดลัมใหญ่ วัดแจ้ง วัดพระแก้ว)
๕. ในการยอมจิวรพระให้เป็นสี่เหลืง เขาใช้ (ขมิ้น รง สีน้า)
๖. มารดาของพลายแก้ว ชื่อ (ทองประศรี ศรีประจัน พิมพิลาโดย)

รู้จักคำ

ในเรื่องนี้เราได้เรียนรู้คำที่เกี่ยวข้องกับการบวช และเครื่องใช้ต่าง ๆ ของพระสงฆ์ คำ และคำอธิบายต่อไปนี้ อยู่ด้วยกันให้จับคู่เสียให้ถูกต้อง

- จีวร คือ บทสวดอนุโมทนาภายหลังพระฉันอาหารแล้ว
 ผ้าไตร คือ การบวช
 สบง คือ ที่รองนั่งของพระสงฆ์
 อังสะ คือ เครื่องแต่งกายพระประกอบด้วยผ้า ๓ ชั้น คือ สบง จีวร สังฆาฏิ
 อาสนะ คือ ผ้าห่มของพระภิกษุสามเณร
 อุปัชฌาย์ คือ ผ้าห่มของพระสงฆ์ และสามเณร
 บรรพชา คือ พระสงฆ์ที่เป็นใหญ่ผู้ประกอบพิธีบวชพระหรือเณร
 ประเคน คือ ผ้าซึ่งพระห่มข้างในก่อนห่มจีวร
 ยถาสัพพี คือ ถวายของพระ

เล่นสนุก

ก. สมมุติตัวนักเรียนคนหนึ่งเป็นพลายแก้ว อีกคนหนึ่งเป็นนางทองประศรี อีกคนหนึ่งเป็นท่านสมภารบุญ คนอื่น ๆ เป็นพระภิกษุในวัดสัหมใหญ่ และพวกคนใช้ของนางทองประศรีลองเล่นบวชเณรอย่างในเรื่องที่อ่าน สมมุติมุมหนึ่งของห้องเรียนเป็นวัดสัหมใหญ่ อีกมุมหนึ่งเป็นบ้านของพลายแก้ว

ข. ก่อนเวลาเข้าพรรษา จะมีผู้ขายบวชกันเป็นอันมาก ควรลงไปดูเขาบวชและให้สังเกตสิ่งต่อไปนี้

๑. ผู้ขายก่อนบวช เมื่อโกนศีรษะแล้ว เขาแต่งกายอย่างไร

๒. เมื่อจะบวช นาค (คือผู้ที่โกนศีรษะ เตรียมตัวบวช) จะต้องถือพานดอกไม้ธูปเทียน ไปขออโหสิกรรมพ่อแม่ และญาติผู้ใหญ่ ในการขออโหสิกรรมนั้น เขาทำอย่างไร และพูดว่าอะไรบ้าง

๓. เครื่องใช้ในการบวชมีอะไรบ้าง

๔. เมื่อใดนาคจึงจะเปลี่ยนเครื่องแต่งตัวเดิมเป็นนุ่งห่มอย่างพระภิกษุ

๕. ที่เรียกว่า “ชานนาค” นั้น เขาทำอย่างไร

๖. ในการบวชนั้น นอกจากพระอุปัชฌาย์แล้ว มีพระสงฆ์อื่น ๆ ซึ่งเข้าพิธีอีกกี่รูป

ให้เขียนเล่าให้เพื่อน ๆ ฟังถึงเรื่องพิธีบวช

ค. การกระทำต่าง ๆ ต่อไปนี้ เคยเห็น และเคยทำหรือไม่ ถ้าไม่เคยให้สอบถามผู้ใหญ่ทางบ้าน หรือครู แล้วลองหัดทำบ้าง

พันเทียน

เย็บกรวย

พันพลุ

โชลกขมิ้น

คั่ว

ยำ

กรวดน้ำ

ประเคนของถวายพระ

ง. จงอ่านกลอนตอน “ฝ่ายพวกข้าไทไปหาของ.... จนถึง....” มาแต่งพร้อมล้อมทัวตัวเป็นเกลียว เช็กเกริกกราวเกรียบ ด้วยศรัทธา” แล้วขีดเส้นใต้ คำที่มีสัมผัสกันในตอนนี้ทุกคำ

อ่านเพิ่มเติม

ก. ศึกษาเรื่องขุนช้างขุนแผนนี้ เป็นหนังสือสนุกน่าอ่านมากเรื่องหนึ่ง ถ้าหากมีหนังสือนี้ที่บ้าน หรือที่ห้องสมุดโรงเรียน ควรพยายามอ่านต่อจากตอนนี้ หรือจะเลือกอ่านบางตอนที่สนุกก็ได้ เช่น

ตอน พลายชุมพลแปลงตัวเป็นมอญไปรบกับพ่อ

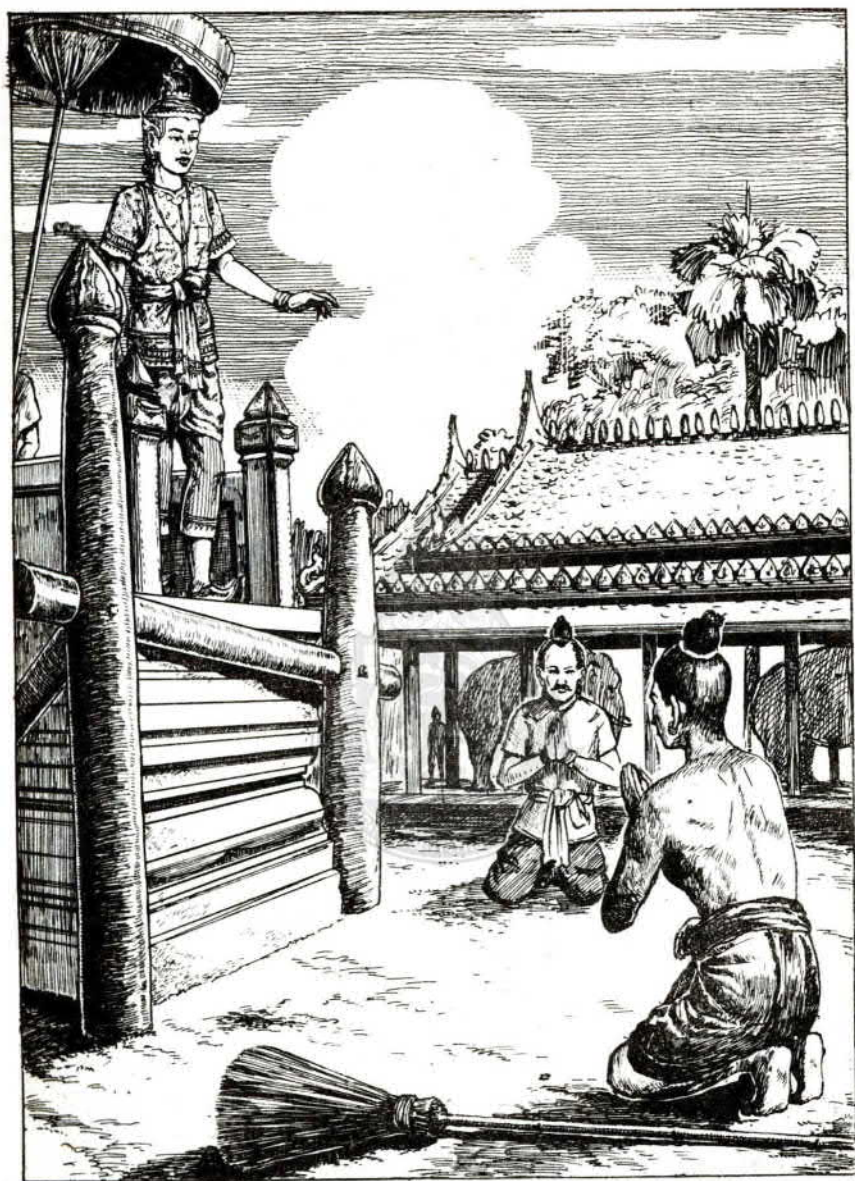
ตอน พลายงามหนีแม่ไปหาย่า

ตอน วันทองห้ามทัพ

ตอน พระพันวษาล่าสัตว์

ข. หาหนังสือเกี่ยวแก่การบวช อ่านเพิ่มเติม เช่นเรื่อง “ฉันจะบวช” ของเสฐียรโกเศศ และ “สามตามณเณรน้อย” ของนางเสนาะจิตร สุวรรณโพธิศรี

* เดิมนี่เปลี่ยนชื่อเป็น “ชีวิตชาววัด”

สมเด็จพระร่วงเจ้าทอดพระเนตรเห็นเบี้ย ๆ หนึ่ง จึงตรัส
ว่า ลูกรามัญน้อยจงเก็บเอาเบี้ย ๆ หนึ่งไว้

มะกะโท

ความเบื้องต้น เรื่องมะกะโทนี้ คัดมาจากหนังสือราชาธิราช
เจ้าพระยาพระคลัง (หน) และผู้อื่นอีกสามท่านช่วยกันเรียบเรียง
ขึ้นเมื่อ พ.ศ. ๒๓๒๘ ในรัชกาลพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้า
จุฬาโลก

เรื่องราชาธิราช นับเป็นหนังสือความเรียงที่น่าอ่านเล่มหนึ่ง
กล่าวถึงเหตุการณ์ในสมัยพระเจ้าราชาธิราช พระเจ้าแผ่นดินมอญ
ในสมัยโบราณ ตอนสำคัญ ๆ ในหนังสือ อาจแบ่งได้ดังนี้ คือ
ตอนที่หนึ่ง กล่าวถึงพระยาน้อย ซึ่งต่อมาได้เป็นพระเจ้า
ราชาธิราช

ตอนที่สอง สงครามระหว่างพระเจ้าราชาธิราชกับพระเจ้า
ฝรั่งมังฆ้อง กษัตริย์เมืองพม่า

ตอนที่สาม เป็นเรื่องเกี่ยวกับธรรมะ แสดงให้เห็นผลร้ายขอ
สงคราม เล่าถึงการแผ่เดชานุภาพด้วยสติปัญญา แทนกำลังอาวุธ
มะกะโทในเรื่องนี้ เป็นคนมีสติปัญญาดี รู้จักแก้ปัญหา
ขัดข้องเฉพาะหน้าให้ลุกล่วงไปได้อย่างงดงาม และเป็นผู้ที่รู้จัก
ใช้เงินให้เป็นประโยชน์ได้อย่างดียิ่ง ที่คัดมานี้เป็นตอนที่มะกะโท
ได้อาศัยอยู่กับพระเจ้าแผ่นดินสุโขทัย

มะกะโทเป็นบุตรมะปะนาย ผู้เป็นพ่อค้าใหญ่ อยู่บ้าน
เกาะวาน แขวงเมืองเมะตะมะ แลมะกะโตนั้มน้องหญิงคนหนึ่ง
ชื่อนางอุ่นเรือน น้องชายถัดนางอุ่นเรือน ชื่อม้กะกะตา มะกะโท
มีอายุสิบสี่ห้าปี บิดานั้ก็ถึงแก่ความตาย มะกะโทได้เป็น
นายพ่อค้า คุมลูกค้าสามสิบคน หาบขึ้นไปค้าเมืองสุโขทัย ครั้น
มาจะใกล้ถึงตำบลภูเขอะตะวะ ลูกค้าคนหนึ่งป่วย มะกะโทจึง
เข้ารับเอาหาลูกค้า ซึ่งป่วยนั้นแทน เมื่อขึ้นไปถึงยอดเขานั้น
มิใช่ฤดูฝน ก็บังเกิดเป็นพายุใหญ่ แลฝนตกฟ้าร้อง อสนีผ่า
ลงมาถูกคาน ซึ่งมะกะโทหาบหักลงจากบ่ามะกะโท มะกะโท
ทำคานผลัดถึงสามครั้ง อสนีก็บันดาลผ่าลงถูกคานถึงสามหน จน
หাবนั้นตกลงไปในเหว มะกะโทตกใจยืนตะลึงอยู่ในที่นั้น แลไป
ในบุรพาทิศ เห็นแสงอรุณสว่างขึ้น ครั้นแลมาฝ่ายประจิมทิศ
ฟ้าแลบขึ้นเห็นเป็นวิมาน แลปราสาทราชมนเทียร ปรางค์แก้ว
มะกะโท มะกะโทจึงคิดแต่ในใจว่า เหตุใหญ่เป็นมหัศจรรย์ถึง
เพียงนี้

ฝ่ายลูกค้าทั้งปวงก็มีเป็นอันตราย จึงคิดว่าตัวกู่นี้เห็นจะมี
วาสนาไปภายหลังแล้วมะกะโทก็พาลูกหาบพ่อค้าทั้งปวง ไปถึง
ตำบลบ้านมะตะวะ พอเวลาเย็นก็เข้าอาศัยอยู่ แลในบ้านนั้นมี
ผู้ใหญ่เป็นบัณฑิตผู้หนึ่ง มีสติปัญญารู้ทำนายนิมิต มะกะโทจึง
แต่งเครื่องสักการบูชาอันสมควร แล้วก็ไปหาผู้นั้น จึงแจ้งนิมิต
อันเป็นมหัศจรรย์ให้ฟังทุกประการ ผู้รู้ทำนายนิมิตนั้นจึงว่าแก่

มะกะโทว่า นิमितของท่านนี้ใหญ่หลวงนัก จงเอาทรัพย์มากองสูง
 สูงเพียงศีรษะเมื่อใดแล้ว เราจึงจะทำนายให้แก่ท่าน มะกะโท
 จึงคิดแต่ในใจว่า ครั้นนี้เรามาในที่กัณดาร มีเงินอยู่แต่สามสิบบาท
 จะทำเป็นประการใด ในเมื่อขณะคิดอยู่นั้น พอมะกะโทแลเห็น
 จอมปลวกอันหนึ่ง อยู่ในที่นั้นสูงเทียมศีรษะ มะกะโทคิดขึ้นได้
 ด้วยอุบายปัญญา จึงเอาเงินตราสามสิบบาทวางขึ้นบนจอมปลวก
 กระทำสักการบูชา แล้วจึงบอกแก่ผู้ทำนายนิมิตนั้นว่า ข้าพเจ้า
 บูชาแล้ว ผู้ทำนายนั้นจึงคิดว่า บุรุษผู้นี้มีปัญญาฉลาดในอุบาย
 ยิ่งนัก ควรที่จะมีบุญอยู่แล้ว จึงทำนายว่า แต่นี้สืบไปเมื่อหน้า
 หาบไม่ต้องบ่าท่านแล้ว ซึ่งจะค้าขายสืบไปนั้น ท่านอย่าได้กระทำ
 เลย หาเป็นประโยชน์ไม่ ท่านจงอาสาท้าวพระยาเถิด ซึ่งว่าฝ่าย
 บุรพาทิศเห็นเป็นแสงอรุณสว่างขึ้น จะมีพระมหากษัตริย์องค์หนึ่ง
 ในทิศตะวันออก จะอนุเคราะห์ตกแต่งให้ยศถาบรรดาศักดิ์แก่ท่านเป็น
 ประถมก่อน แลซึ่งฝ่ายประจิมทิศ สายฟ้าแลบขึ้น เห็นวิมานแล
 ปราสาทปรากฏแก่ท่านนั้น ท่านจะได้เป็นใหญ่ในทิศตะวันตก จะมี
 บุญญาธิการทรงศักดิ์ตามภาพเป็นอันมาก ท่านอย่าได้สงสัยเลย

มะกะโทครั้นได้ฟังคำทำนาย ก็มีความยินดี จึงอำลาบุรุษ
 ผู้นั้น ยกออกจากบ้านมะเตวะ ก็มายังเมืองสุโขทัย ให้ลูกค้า
 หาบเที่ยวขายสิ่งของ ครั้นขายสิ่งของเสร็จแล้วก็ให้ลูกค้าทั้งปวง
 กลับคืนไปยังเมืองเมาะตะมะ แต่ตัวมะกะโทนั้น เชื้อคำทำนาย
 นิมิตมิได้กลับคืนไป จึงเที่ยวหาที่พึ่งซึ่งจะผูกพันอาศัยนั้น จึงคิด

ว่า ถ้าเราจะไปฝากตัวอยู่ด้วยเสนาบดีผู้ใหญ่บัดนี้เล่า ก็ยังหาผ้า
ห่มห่มที่ติดมิได้ จึงเข้าไปอาศัยอยู่ด้วยนายข้างพระเจ้าสุโขทัย
มะกะโทอุตสาหะมิได้เกียจคร้าน ช่วยชำระมูลช้างทอดหญ้าช้าง
ทั้งกลางวันกลางคืนมิได้ขาด นายข้างเห็นมะกะโทมีความอุตสาหะ
กรีกไกร่เป็นอันมาก ครั้นนายข้างได้รับพระราชทานเงินเดือน
ครั้งใด ก็แบ่งปันให้มะกะโททุกครั้ง

อยู่มาวันหนึ่ง สมเด็จพระร่วงเจ้าเสด็จไป ณ โรงช้าง ขึ้น
ทอดพระเนตรช้างพระที่นั่งอยู่บนเกย ทอดพระเนตรเห็นมะกะโท
กวาดหญ้าช้างอยู่ จึงตรัสถามนายข้างว่า อ้ายคนนี้เป็นบุตรของ
ผู้ใด นายข้างจึงกราบทูลสมเด็จพระร่วงเจ้าว่า มะกะโทคนนี้เป็น
บุตรรามัญ เข้ามาอยู่ด้วยข้าพระพุทธเจ้า ช่วยทอดหญ้าช้างแล
ชำระมูลช้าง มีความอุตสาหะเป็นอันมาก สมเด็จพระร่วงเจ้าทรง
พระเมตตาแก่มะกะโท จึงตรัสสั่งนายข้างให้เลี้ยงดูมะกะโทไว้ อย่า
ให้ขัดสน เมื่อพระองค์ทอดพระเนตรช้างอยู่นั้น ค่ายพระสลาออก
แล้ว บ้วนพระโอษฐ์ลงเหนือแผ่นดิน ดินกระจายออกไป ทอด
พระเนตรเห็นเบี้ย ๆ หนึ่ง จึงตรัสว่าลูกรามัญน้อยจงเก็บเอาเบี้ย ๆ
หนึ่งไว้ มะกะโทกราบถวายบังคม แล้วจึงเก็บเอาเบี้ยมาตามรับสั่ง
ครั้นสมเด็จพระร่วงเจ้าทอดพระเนตรช้างแล้ว ก็เสด็จกลับเข้าสู่
พระราชวัง

ฝ่ายมะกะโทได้เบี้ย ๆ หนึ่งก็มีความยินดีนัก จึงคิดว่าแต่
เรามาอยู่ทำราชการด้วยนายข้าง พึ่งได้รับพระราชทานในวันนี้

เบี้ยๆเดียวนี้จะทำกระไรดี อย่าเลยจะเอาไปซื้อพันธุ์ผักกาดมาปลูก
 ไว้ มะกะโทคิดแล้วจึงเอาเบี้ยไปซื้อพันธุ์ผักกาด เจ้าของพันธุ์
 ผักกาดจึงว่า เบี้ยของเจ้าเบี้ยเดียวนี้ เรามีรู้ที่จะดวงพันธุ์ผักกาด
 ให้ มะกะโทจึงว่าเบี้ยของเราเบี้ยเดียวนี้ เราเอาแต่พอคตินี้เดียว
 เจ้าของพันธุ์ผักกาดจึงว่าเอาเถอะ มะกะโทจึงเอานี้มือซุบเซพะ
 แล้วก็จิ้มลงในกระถายพันธุ์ผักกาดนั้น ฝ่ายเจ้าของพันธุ์ผักกาดจึง
 สรรเสริญแต่ในใจ ว่าบุตรรามัญผู้นี้มีปัญญาฉลาดนัก นานไปจะ
 ได้เป็นผู้ตีมันคง ฝ่ายมะกะโทได้เมล็ดพันธุ์ผักกาดแล้ว จึงมาซุด
 ดินกระทำให้ด้วยมูลช้าง จึงปลูกเมล็ดพันธุ์ผักกาดไว้ อดล้าห์
 บำรุงรดน้ำถึงอกงามขึ้น ครั้นอยู่มาพระร่วงเจ้าเสด็จมาทอด
 พระเนตรข้างอีกครั้งหนึ่ง มะกะโทจึงเลือกเก็บพันธุ์ผักกาดมา
 ชำระเสียให้หมดมูลดินแล้ว จึงขอยืมโต๊ะพานนายช่างไล่พันธุ์
 ผักกาด นำเข้ามาถวายสมเด็จพระร่วงเจ้าๆ จึงตรัสถามว่าเองได้
 พันธุ์ผักกาดนี้มาแต่ไหน มะกะโทจึงกราบทูลว่า เบี้ยซึ่งพระองค์
 พระราชทานข้าพระพุทธเจ้าเบี้ยหนึ่งนั้น ข้าพระพุทธเจ้าเอาไปซื้อ
 พันธุ์ผักกาดมาปลูก จึงได้นำมาทูลเกล้าฯ ถวาย สมเด็จพระร่วง
 เจ้าได้ทรงฟังดังนั้น ก็มีพระทัยยินดีนัก จึงทรงพระดำริว่า บุตร
 รามัญน้อยนี้ฉลาด ประกอบด้วยความเพียร จะเอาไปเลี้ยงไว้ใกล้
 เราจึงจะชอบ จึงตรัสแก่นายช่างว่า ลูกรามัญน้อยนี้เราจะขอ
 ไปเลี้ยงไว้ นายช่างก็ถวายมะกะโทไปแก่สมเด็จพระร่วงเจ้าๆ จึง
 มอบให้ไปอยู่ด้วยหีบป่าพ่อครัว มะกะโทครั้นไปอยู่ด้วยพ่อครัว

ก็มีได้เถียงคร้าน สมเด็จพระร่วงเจ้า ครั้นเห็นมะกะโทอุตสาหะ
เป็นอันดี ก็ชอบอัธยาศัย จึงทรงพระกรุณาโปรดตั้งให้เป็น
ขุนวัง มอบให้ว่ากล่าวในนอกพระราชวัง สมเด็จพระร่วงเจ้าทรง
พระเมตตานัก ดุจหนึ่งบุตรในอุทร มะกะโทผู้เป็นขุนวัง มีความ
อุตสาหะรักษาพระองค์กลางคืนเป็นกลางวัน พระร่วงเจ้าทรงพระ-
เมตตาอย่างยิ่งไป ข้าราชการน้อยใหญ่ทั้งปวง ก็มีความรักใคร่แล
ยำเกรงแก่ขุนวังเป็นอันมาก

คำอธิบายศัพท์

เมาะตะมะ	ชื่อเมืองมอญ
สุโขทัย	ชื่อเมืองในประเทศไทย สมัย ก่อนเคยเป็นเมืองหลวง
อลัน	สายฟ้า
บันดาล	ทำให้มีขึ้น ทำให้เกิดขึ้น
บุรพาทิศ	ทิศตะวันออก
แสงอรุณ	เวลาใกล้พระอาทิตย์ขึ้นจะมีแสง เรือง ๆ ที่เรียกว่าแสงเงินแสงทอง
ประจิมทิศ	ทิศตะวันตก
ปราสาทราชมนเทียร	ที่ประทับของพระเจ้าแผ่นดิน
มหัศจรรย์	แปลกประหลาดมาก
ลูกค้า	ลูกหาบ คนรับจ้างแบกของ
บัณฑิต	ผู้มีปัญญา นักปราชญ์
นิมิต	กลาง เหตุที่เกิดขึ้นล่วงหน้า
กันดาร	ลำบาก อดคัด ผิดเคือง
บุรุษ	ผู้ชาย
อาสา	สมัครทำด้วยความเต็มใจ
อนุเคราะห์	การช่วยเหลือ ความเอื้อเฟื้อ
ยศถาศักดิ์	ยศศักดิ์ ตำแหน่งสูง

ประถม	เบื้องต้น
บุญญาธิการ	มีบุญมาก
ศักดิ์านภาพ	มีอำนาจ
เสนาบดี	ข้าราชการชั้นผู้ใหญ่ เจ้ากระทรวง
นายช่าง	ผู้ควบคุมดูแลช่างพระเจ้าแผ่นดิน
อุตสาหะ	ความขยัน ความอดทน ความ
	บากบั่น
มูลช่าง	ชี้ช่าง
ทอดหน้าช่าง	วางหน้าให้ช่างกิน
พระราชทาน	ให้
ทอดพระเนตร	มองดู
เกย	ที่ทำไว้สำหรับพระเจ้าแผ่นดินเสด็จ
	ก้าวขึ้นลงในเวลาทรงช้าง
รามัญ	มอญ
ขัดสน	ลำบาก
พระสลา (อ่าน สะ-หลา)	หมาก ในที่นี้แปลว่าขานหมาก
พระโษษฐ์	ปาก
เบี้ย	หอยพวกหนึ่ง มีหลังนูน ๆ ท้อง
	เป็นร่อง โบราณใช้เช่นกับที่เรา
	ใช้ตางค์ทุกวันนี้ โดยมีอัตรา
	๑๐๐ เบี้ยเป็น ๑ อัฐ

ถวายบังคม	ไหว้
พระราชวัง	ที่อยู่ของพระเจ้าแผ่นดิน
เซพระ	น้ำลาย
กระพาย	กระบุงเล็กปากผาย
สรรเสริญ	ยกย่อง
ไต่	ภาชนะมีเชิงสูง รูปคล้ายพาน สำหรับ ใส่สิ่งของ
ทูลเกล้าฯ (อ่านทูลเกล้าทูลกระหม่อม)	ใช้เมื่อถวายของพระเจ้าแผ่นดิน
พระทัย	ใจ
ทรงพระดำริ	คิด
หวั่น	คนทำอาหาร
อัยยาศัย	นิสัยใจคอ
ขุนวัง	ตำแหน่งข้าราชการในสมัยก่อน มีหน้าที่ดูแลพระราชสำนัก
ในนอก	ภายในและภายนอก
ดุจดั่งบุตรในอุทร	เหมือนบุตรของตนเอง
รักษาพระองค์ —	เฝ้าดูแลพระเจ้าแผ่นดินตลอดคืน เหมือน
กลางคืนเป็นกลางวัน	เป็นกลางวัน คือ เฝ้าอยู่ตลอดเวลา

กิจกรรม

ตรวจสอบความเข้าใจ

๑. ท่านเห็นว่าเรื่องที่อ่านจบไปแล้วนี้สนุกหรือไม่ มีตอนใด
น่าตื่นเต้นบ้าง
๒. นิमितและलग ตลอดจนคำทำนายนิमितเป็นสิ่งที่จริงเสมอไป
หรือไม่ จงช่วยกันคิดดู
๓. จงเติมคำในช่องว่าง ให้ได้ความถูกต้อง

๑. มะกะโทเป็นชาว.....	{ มอญ ไทย
พม่า ลาว
๒. บ้านเดิมของมะกะโทอยู่ที่.....	{ เมาะถ้ำเถิง
เมาะตะมะ
สุโขทัย
๓. เมื่อบิดาตายแล้วมะกะโทไป.....	{ เป็นทหาร
ค้าขาย
ตีเหล็ก
๔. บัณฑิตทายว่ามะกะโทจะ..	{ เป็นใหญ่เป็นโตในภายหน้า
จะยากจนถ้าค้าขายต่อไป
จะต้องตายถ้าเดินทางต่อไป

๕. พระเจ้าแผ่นดินเสด็จมาโรงช้าง
และพระราชทาน..... $\left\{ \begin{array}{l} \text{หมากคำหนึ่ง} \\ \text{เบี้ย ๆ หนึ่ง} \\ \text{ผักกาดคำหนึ่ง} \end{array} \right\}$ แก่มะกะโท
๖. มะกะโทเอาเงินที่ได้ไปซื้อ..... $\left\{ \begin{array}{l} \text{เมล็ดถั่วเขียว} \\ \text{ผัก} \\ \text{เมล็ดพันธุ์ผักกาด} \end{array} \right\}$

รู้จักคำ

- ก. ขีดเส้นใต้คำในวงเล็บที่มีความหมายใกล้เคียงกับคำที่อยู่หน้าวงเล็บ
 อสนี (ฟ้าผ่า พาร้อง สายฟ้า)
 บุรพาทศ (ตะวันออก ตะวันตก ทิศเหนือ)
 ปราสาท (พระราชวัง ภูเขา บ้าน)
 บัณฑิต (ครู ผู้รู้ โจรผู้ร้าย)
 กัณดาร (ลำบาก เปลาเปลิ้ว เสียงดัง)
- ข. จงแต่งประโยคด้วยคำต่อไปนี้ ให้ได้ความถูกต้องชัดเจน
ทอดหน้าช้าง	ทอดพระเนตร
ทอดปลา	ทอดผ้าป่า
ทอดทิ้ง	

เล่นสนุก

- ก. เขียนบทสนทนาระหว่างมะกะโทกับเจ้าของพันธุ์ผักกาด
- ข. ลองเล่นเป็นละครสั้น ๆ จากเรื่องที่อ่าน โดยแต่งเดิมบทเจรจาเองหรือจะใช้หุ่นแทนก็ได้

พระแก้วมรกต

พระแก้วมรกต

ความเบื้องต้น ตามตำนานเล่าว่า เดิมเทวดาได้สร้างพระแก้วมรกตองค์นี้ถวายพระอรหันต์องค์หนึ่ง ในประเทศอินเดีย พระอรหันต์จึงได้เชิญพระบรมสารีริกธาตุของพระพุทธเจ้า ไว้ในองค์พระแก้วรวม ๗ พระองค์ ตามประวัติศาสตร์เท่าที่ทราบนั้น พระแก้วมรกตได้ตกไปอยู่เมืองต่าง ๆ หลายเมือง จนในที่สุดมาอยู่เมืองเชียงรายได้ เจ้าเมืองเชียงรายได้เอานันทาลงรักปิดทองเสีย แล้วซ่อนไว้ในพระเจดีย์เพื่อไม่ให้ศัตรูมาแย่งเอาไป ต่อมาพระเจดีย์ถูกฟ้าผ่าพังลง ชาวเมืองเห็นองค์พระพุทธรูป ก็เข้าใจว่าเป็นพระพุทธรูปธรรมดา จึงเชิญไปไว้ที่วัดแห่งหนึ่ง ในไม่ช้าปูนที่ลงรักปิดทองหุ้มองค์พระนั้นกะเทาะและถูกแกะออก จึงเห็นเป็นแก้วที่ใสเขียวงาม เจ้าเมืองเชียงใหม่จึงเชิญขึ้นช้างไปแต่พอถึงทางแยกที่จะไปนครลำปาง ช้างก็วิ่งตื่นไปทางเมืองลำปาง ความรู้เล่าโลมข้างให้ไปทางเมืองเชียงใหม่ไม่สำเร็จ แม้จะเปลี่ยนช้างทรงใหม่ ช้างนั้นก็ยังมุ่งไปทางเมืองลำปางอีก เจ้าเมืองเชียงใหม่จึงต้องยอมให้เชิญพระแก้วไปไว้ในนครลำปาง และอยู่ที่นั่นถึง ๓๒ ปี ต่อมาพระเจ้าติโลกราชเจ้าเมืองเชียงใหม่ ได้เชิญเชิญมาไว้ในเมืองเชียงใหม่ อยู่ได้นานถึง ๘๔ ปี จากนั้นก็ตกไปอยู่เมืองหลวงพระบาง ๑๒ ปี อยู่เวียงจันทน์ ๒๑๔ ปี ครั้นมาในสมัยพระเจ้ากรุงธนบุรี สมเด็จพระเจ้าพระยามหากษัตริย์ศึก

ตีเมืองเวียงจันทน์ได้ เชิญมาไว้ยังกรุงธนบุรี เมื่อสร้างกรุงเทพฯ
แล้ว พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก จึงโปรดให้เชิญ
มาประดิษฐานไว้ในวัดพระศรีรัตนศาสดาราม

เรื่องพระแก้วมรกตที่จะอ่านต่อไปนี้ คัดมาจากหนังสือ
พลเมืองดีตอนกลางเป็นตอนสนทนาระหว่างนายมั่นกับนายเมือง
ซึ่งหาอำมาตย์เอกเจ้าพระยาพระเสด็จสุเรนทราธิบดีเป็นผู้แต่ง
ไว้

พระแก้วมรกต นี่ก็เป็นสิ่งสำคัญอย่างหนึ่ง ในทางซึ่งเป็นที่
เคารพนับถือ เป็นพระพุทธรูป เข้าใจว่าทำด้วยแก้วศิลาสีเขียว
งาม ขนาดหน้าตักกว้าง ๒๓ นิ้ว สูง ๑ ศอก ๗ นิ้ว พระพุทธรูป
องค์นี้เป็นของโบราณ สร้างมาแต่ครั้งใดไม่รู้แน่ แต่เมื่อแรกพบ
พบที่เมืองเชียงราย แต่เรื่องตอนหลังที่มาอยู่กรุงเทพฯ นั้น
เพราะบุญบารมีอิทธิฤทธิ์ของพระมหากษัตริย์ในพระราชวงศ์นี้ คือ
พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก ซึ่งเป็นพระเจ้าแผ่นดิน
พระองค์แรกของกรุงรัตนโกสินทร์นี้ เมื่อครั้งท่านยังเป็นแม่ทัพ
นายกองไปเที่ยวปราบข้าศึกนั้น ท่านไปตีเมืองเวียงจันทน์ ได้พบ
พระพุทธรูปองค์นี้อยู่ที่เมืองนั้น เป็นที่นับถือศักดิ์สิทธิ์ของประชาชน
ท่านจึงเชิญลงมาที่นี่ ครั้นเมื่อท่านได้เลวยศราชสมบัติแล้ว สร้าง

กรุงและสร้างพระบรมหาราชวัง จึงสร้างวัดขึ้นในพระบรมมหา-
 ราชวังนี้ เชิญพระพุทธรูปองค์นี้ขึ้นประดิษฐานไว้ในพระอุโบสถ
 ตั้งชื่อวัดนั้นว่า “วัดพระศรีรัตนศาสดาราม” เราเรียกกันสั้น ๆ
 ว่า “วัดพระแก้ว” แล้วจะพาไปดูสักวันหนึ่ง ส่วนพระพุทธรูป
 นั้นตั้งชื่อว่า “พระพุทธมหายานีรัตนปฐมากร” เป็นที่นับถือของ
 คนทั่วไป

คำอธิบายศัพท์

แก้วศิลาสีเขียว	เป็นหินมีค่าจำพวกหยกมีสีเขียวคล้ำ
ศอก	มาตราวัดของไทยแต่โบราณเท่ากับสองคืบ
กรุงรัตนโกสินทร์	คือกรุงเทพฯ (คำเต็มว่ากรุงเทพมหานครอมรรัตนโกสินทร์)
พระบรมมหาราชวัง	ที่อยู่ของพระเจ้าแผ่นดิน
ประดิษฐาน	ตั้งไว้
อุโบสถ	คือโบสถ์ เป็นที่ประชุมสงฆ์
พุทธปฏิมากร	พระพุทธรูป
กิจกรรม	

ตรวจสอบความเข้าใจ

จงตอบคำถามต่อไปนี้

๑. พระพุทธรูปเป็นรูปแทนใคร มีความมุ่งหมายอย่างไร
จึงสร้างพระพุทธรูปขึ้น
๒. ประเทศไหนบ้างที่มีการเคารพกราบไหว้พระพุทธรูป
๓. ให้นักเรียนคนหนึ่งถามเพื่อน ๆ ว่า “พระแก้วเคยตกไปอยู่เมืองใดมาแล้วบ้างก่อนที่จะได้มาอยู่ในกรุงเทพฯ”
๔. ถามต่อไปว่า “เมืองเหล่านั้นอยู่ที่ไหน”

๕. ถ้าผู้ตอบอธิบายไม่ถูกว่าที่ตั้งเมืองเหล่านั้นอยู่ตรงไหน ก็ถามต่อไปว่า “ใครจะสามารถบอกให้เพื่อนทราบโดยวิธีใดบ้างว่าเมืองต่าง ๆ ที่พระแก้วตกไปอยู่นั้น อยู่ในทิศทางไหน ไกลใกล้กันเพียงไร”

ให้นักเรียนประวอดกันว่าใครสามารถแสดงที่ตั้งของเมืองเหล่านั้นได้ชัดเจนและถูกต้องใกล้เคียงกว่ากัน

สิ่งที่ควรทำ

- ก. ให้นักเรียนผลัดกันออกมาเล่าตำนานพระแก้ว
- ข. ทำสิ่งต่อไปนี้
 - ก. ตัดกระดาษภาพพระแก้วมรกตปิดกระดาษแข็ง หรือ ไม้อัด ทำให้มีขนาดได้
 - ข. จัดที่บูชา มีแจกันใส่ดอกไม้ ที่ปักธูปเทียน ด้วยสิ่งของเท่าที่สามารถจัดทำได้
- ค. แบ่งนักเรียนเป็นหมู่ ๆ ต่างหมู่ต่างช่วยกันทำบัญชีพระพุทธรูปสำคัญ ๆ ดูว่าหมู่ไหนจะมีรายชื่อพระพุทธรูปมากกว่ากัน ถ้าสามารถบอกได้ว่าพระพุทธรูปเหล่านั้นอยู่เมืองไหนได้ด้วยยิ่งดี
- ฆ. หัดสังเกตท่าต่าง ๆ ของพระพุทธรูป ที่บ้านของนักเรียน และตามวัด (เช่น ท่านั่ง ท่านอน ฯลฯ) แล้วได้ถามผู้รู้ว่า

พระพุทธรูปแสดงท่าอย่างนั้น ๆ เรียกว่าพระพุทธรูปปางอะไร
(เฉพาะปางสำคัญ ๆ ที่ควรทราบ และที่เห็นบ่อย ๆ)

- ง. ครูควรพยายามหาโอกาสพานักเรียนไปดูพระแก้วมรกตแล้ว
ให้กลับมาเล่าหรือเขียนบรรยายถึงองค์พระแก้วมรกตตลอด
จนการจัดเปลี่ยนถวายเป็นเครื่องทรงประจำฤดูกาล
- จ. ในโอกาสที่มีการหล่อพระกันในที่ใด ครูควรพานักเรียนไปดู
และอธิบายให้เข้าใจ แล้วให้กลับมาเล่าเรื่อง และจด
บันทึกไว้

ไฉ่ระเหยลดยมา
แต่แรกเริ่มเดิมที

ขอถามว่าเพลงพวงมาลัย
เพลงเกิดมีขึ้นที่ไหน

เพลงพวงมาลัย

ความเบื้องต้น

เพลงพวงมาลัยนี้เป็นการเล่นพื้นเมืองอย่างหนึ่งมาแต่โบราณ นิยมเล่นกันทางจังหวัดสุพรรณบุรี กาญจนบุรี เพชรบุรี ประจวบคีรีขันธ์ มักจะเล่นกันในโอกาสที่มีงานรื่นเริง เช่นงานโกนจุก บวชนาค ทอดกฐิน วันเพ็ญเดือน ๑๒ ในงานลอยกระทง ฯลฯ การเล่นเพลงพวงมาลัยได้เปลี่ยนแปลงไปบ้างตามสมัยนิยม ดังที่เห็นอยู่ในขณะนี้ นิยมร้องบทสั้น ๆ แทนบทยาว ๆ ดังแต่ก่อน

คำร้องซึ่งใช้ในการเล่นเพลงชนิดนี้มักเป็นกลอนสด คือผู้ร้องแต่งขึ้นในขณะที่เล่นนั่นเอง โดยมากเป็นคำร้องเกี่ยวพาราสักกันในทางคู่สาว ผู้เล่นผลัดกันร้อง ผู้เล่นจะมีจำนวนมากเท่าใดก็ได้ แต่จะต้องมีหัวหน้าฝ่ายหญิงหนึ่งชายหนึ่ง หรือที่เรียกกันว่า แม่เพลง พ่อเพลง นอกนั้นต้องมีลูกคู่ร้องรับ และปรบมือให้จังหวะพร้อมกัน พ่อเพลงจะร้องเกริ่นก่อน ลูกคู่ปรบมือให้จังหวะ แล้วแม่เพลงก็จะออกมาร้องแก้ ร้องผลัดกันคนละครึ่ง ฝ่ายใดร้องจะต้องออกมารำอยู่กลางวง ลูกคู่รับเฉพาะวรรคต้นกับวรรคท้ายของตอนจบเท่านั้น

การเล่นเพลงพวงมาลัยนี้ เล่นได้ทั้งบนบก และในเรือ โดยมากนิยมเล่นบนบก ใช้สนามกว้าง ๆ พอสำหรับผู้เล่นและผู้ดู

บทเพลงซึ่งคัมภีร์นี้มีเนื้อความอธิบายวิธีเล่นเพลงพวงมาลัย
เป็นบทที่สภากวีวัฒนธรรมแห่งชาติได้ประพันธ์และพิมพ์ขึ้น รวมอยู่
ในหนังสือชุดการเล่นเพลงพื้นเมืองต่าง ๆ

เอักระเหยลยมา	ยกมือวันทาลังคักดีลธิ
ไหว้คุณพระรัตนตรัย	และเทพไทอันมีฤทธิ์
ไหว้คุณบิดรมารดา	ที่เลี้ยงลูกมารอดชีวิต
ทั้งคุณครูบาอาจารย์	ให้ความชำนาญรุ่งเรืองวิทย์
ฉันจะว่าเพลงพวงมาลัย	ของงกล่าวดได้ลัมดังจิต
พ่อช่อมะกอกพ่อดอกมะขวิด	ขออย่าให้ติดขัด เอย

คำอธิบายเพลงพวงมาลัย

<u>ถาม</u> เอักระเหยลยมา	ขอถามว่าเพลงพวงมาลัย
แต่แรกเริ่มเดิมที	เพลงเกิดมีขึ้นที่ไหน
ร้องในฤดูเทศกาล	หรือพิธีงานอย่างใด
เจ้าช่อมะม่วงพวงลำไย	ของงแก่ไขหน้อย เอย
<u>ตอบ</u> เอักระเหยลยไป	เพลงพวงมาลัยนั้นหรือจำ
ทราบว่าแรกเกิดที่เพชรบุรี	การลยอักษะในคงคา
เพ็ญเดือนสิบสองลยกระทง	บูชาองค์พระศาสดา
ผ้าป่ากลืนและตรุษสงกรานต์	หรือคราวมีงานในท้องถิ่น
เจ้าช่อมะกอกเจ้าดอกจำปา	ร้องเล่นกันมานาน เอย

ถาม ฮั้วระเหยลยเด้น
เล่นในเรือหรือเล่นบนบก
ร้องพร้อมกันหรือทีละคน
จงเล่าละลอกบอกไป

วิธีเล่นเขาทำอย่างไร
ฉันไม่เข้าใจ
ขอพ่อห้านมนแดงไข
ให้ฉันเข้าใจหน่อย เอย

ตอบ เอ๋อะไรเห้ยลดยพราว
เล่นบนบกลั๊อมเป็นวงดี
คนไหนร้องก็ต้องออกรำ
ฝ่ายลูกคมีอยู่ที่คน

มีพวกหนุ่มสาวข้างละหลายคน
ยืนอยู่กับที่ไม่ต้องเดินวน
ให้งามเลอล้ำเลิศล้ำ
ต้องรับจนกลับมาขึ้น เฮย

เอื้อระเหยในคงคา
ร้องทีละคนเหมือนกล่าวนา
ชายว่าแล้วหญิงว่า
แต่คนที่ร้องไม่ต้องรำ
เจ้าขอมะกอกเจ้าดอกอัญชัน

ลอยคลอนาวาเรือเทียบกัน
 ลูกคู่รับจำเสียงสนั่น
 เหมือนเจรจาโต้ตอบฉนั้น
 เรือเอียงพลีงพล้าจะเสียขวัญ
 พอเรือชิดกันขึ้นใจ เอย

ถาม แต่กระหายลดยะยับ

ลูกคู่รับอย่างไร

ตอบ ร้องวรรคต้นก็รับเหมือนร้อง ให้ความถูกต้องตรงกันไป
แล้วรับวรรคสุดท้ายพอร้อยชั่ง จะทวนก็ครั้งก็ทวนได้
แต่ถ้าคนร้องไม่เจนกระชับ ถูกคู่ต้องรับทวนวรรคไป
เจ้าช่อมะม่วงพวงมะไฟ ขอจงแจ้งใจเถิด เอย

คำอธิบายศัพท์

วันทา	ไหว้ แสดงอาการเคารพ
ศักดิ์สิทธิ์	ขลัง
รัตนตรัย	แก้ว ๓ ดวง พระพุทธรูป พระธรรม พระสงฆ์
เทพไท่	เทวดาผู้เป็นใหญ่
ฤทธิ	อำนาจ
วิทย์	ความรู้
เทศกาล	คราวสมัยที่กำหนดไว้เป็นประเพณี เพื่อทำบุญและการรื่นเริงในท้อง - ถิ่น เช่นตรุษสงกรานต์เข้าพรรษา
อัคคี	ไฟ ลอยอัคคีในที่นี้หมายความว่า ลอยกระทง ซึ่งมีไฟจุดอยู่ใน นั้น
คงคา	แม่น้ำ น้ำ ทะเล
เพ็ญ	เต็ม หมายถึงวันที่พระจันทร์ขึ้น เต็มดวง
ลอยกระทง	พิธีอย่างหนึ่ง เอากระทงมีธูปเทียน จุดไฟลอยน้ำในกลางเดือน ๑๑ และกลางเดือน ๑๒
ศาสดา	อาจารย์ผู้อบรมสั่งสอน ผู้ตั้งศาสนา ในที่นี้หมายถึงพระพุทธเจ้า

ผ้าป่า	ผ้าที่ท่ายก (ผู้ให้) ถวายพระต่อ จากเทศกาลกฐินออกไป
กฐิน	ผ้าที่ถวายพระซึ่งจำพรรษาแล้ว
ตรุษ	คือวันที่กำหนดเวลาสิ้นปีตาม แบบเก่าของไทย คือกำหนดวัน ประมาณแรม ๑๒ ค่ำ-๑๕ ค่ำ เดือน ๔ ถึงเดือน ๕ ขึ้น ๑ ค่ำ ซึ่งตราวปลายเดือนมีนาคม
สงกรานต์	วันที่กำหนดเวลาขึ้นปีใหม่ตาม แบบเก่าของไทย ตามปรกติตรงกับวันที่ ๑๓-๑๔-๑๕ เมษายน
แถลง	แสดง บอกเล่า
นาวา	เรือ
สนั่น	ดัง
เจรจา	พูด
ร้อยทั้ง	เท่ากับจำนวนเงินแปดพันบาท ใช้ เรียกบุคคลอย่างยกย่องว่าเป็นผู้ มีค่า มีความดี อันเป็นการเปรียบ เทียบ
เงินกระซิบ	ชำนาญ และทำได้แม่นยำ

กิจกรรม

ตรวจสอบความเข้าใจ

อ่านบทเพลงซ้ำอีกครั้งหนึ่ง แล้วตอบคำถามต่อไปนี้

๑. การเล่นเพลงพวงมาลัย เกิดที่จังหวัดไหนก่อน
๒. เล่นในโอกาสใดบ้าง
๓. เล่นบนบกหรือในเรือ
๔. การลอยขั้วคิโนะทึ้นหมายถึงอะไร
๕. พวกลูกคูมีหน้าที่อย่างไร

รู้จักคำ

ก. ในบทนี้ เราได้เรียนรู้คำใหม่หลายคำที่เกี่ยวกับพิธีต่าง ๆ คือ

พิธีลอยกระทง ตรุษ กลืน

การทอดผ้าป่า สงกรานต์

ลองเล่าถึงพิธีต่าง ๆ เหล่านั้น

ข. คำบางคำมีเสียงคล้ายกัน แต่สะกดผิดกัน และความหมายต่างกัน ให้นักเรียนเลือกคำในวงเล็บท้ายประโยคเติมลงในช่องว่าง ให้ได้ความถูกต้อง

๑. ชาวนา.....น้ำออกจากนา (ชั้ย ไช)

๒. ลั่นอายุ..... (ชั้ย ไช)

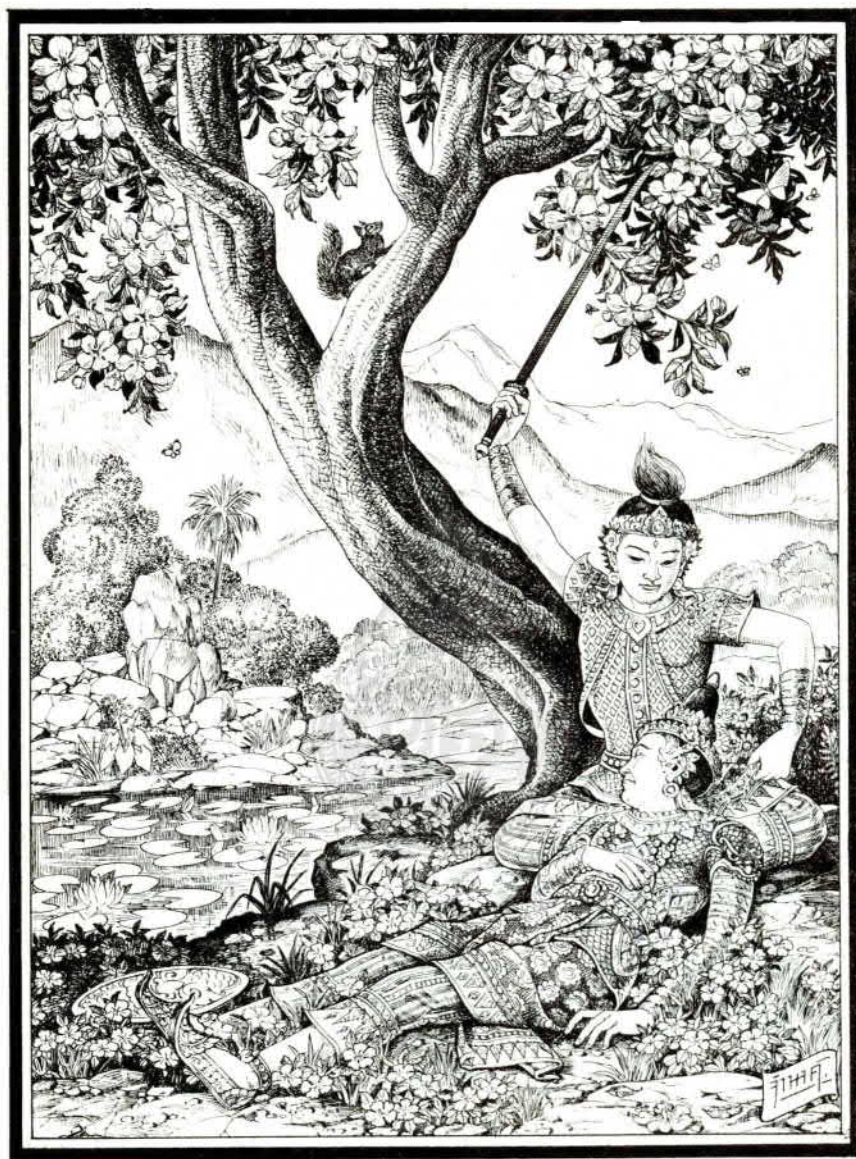
๓. ชื่อใหม่มาลักหนึ่ง..... (ใจ ใจ)

๔. ฉันรู้สึกเจ็บ.....มาก (ใจ ใจ)
 ๕. ยอว์ร้อง.....ไปเลย ไม่มีใครเขา.....ชนม
 เชอดอก (ให้ ให้)
 ๖. อ่านกลอน.....นี้ เสียก่อน แล้วไป
 น้ำในอ่างล้างมือเสีย (วัค วรรค)

ลองทำดู

- ก. อ่านบทเพลง แล้วแบ่งเป็นพวก ร้องและรำตามทำนอง
 เพลงพวงมาลัย
- ข. ช่วยกันหัดแต่งเพลงพวงมาลัย เอาไว้เล่นในงาน
 โรงเรียน งานวันเกิดของเพื่อนคนใดคนหนึ่ง หรือ
 งานแสดงความยินดีต่อผู้ซึ่งสอบภาษาไทยได้คะแนน
 ดีเยี่ยม ฯลฯ
- ค. เพลงพื้นเมืองของไทยนอกจากเพลงพวงมาลัยแล้ว ยังมี
 เพลงอื่น ๆ อีก เช่น เพลงน้อย เพลงกระบอก เพลง
 แม่ศรี เพลงเกี่ยวข้าว เป็นต้น เพลงเหล่านี้บางครั้ง
 เราจะได้ยินจากวิทยุกระจายเสียง บางทีก็อาจจะได้เห็น
 และได้ฟังเขาเล่นกันในงาน ลองหัดร้องและรำแล้วมา
 เล่นประกอบการแสดงให้เพื่อน ๆ ฟังบ้าง

ทีฆาวกุมารได้ชักดาบออกเงืองว่าจะประหารพระเจ้าพรหมทัต
ผู้ประทมหลับสนิทอยู่ลำพังสองต่อสองในป่าเปลี่ยว

ทิวาอุกุมาร

ความเบื้องต้น เรื่องทิวาอุกุมารนี้ คัดมาจากหนังสือแบบ
สอนอ่านใหม่ เล่ม ๕ ของเจ้าพระยาธรรมศักดิ์มนตรี เป็นเรื่อง
แสดงให้เห็นน้ำใจนักกีฬา ของบุคคลซึ่งมีโอกาสจะฆ่าศัตรู แต่
แล้วก็ได้ฆ่าไม่

ทิวาอุกุมารได้แสดงน้ำใจนักกีฬาอย่างน่าชม มีเรื่องเล่าว่า
ทิวาอุกุมารเป็นโอรสของพระเจ้าทิมิโกศล ผู้ครองนครโกศลใน
ประเทศอินเดีย พระเจ้าพรหมทัตกษัตริย์เมืองพาราณสีได้เสด็จ
กรีธาทัพมาตีเมืองโกศล พระเจ้าทิมิโกศลสู้ไม่ได้ พา
พระมเหสีเสด็จหนีไป พระเจ้าพรหมทัตจับได้ จึงให้สำเร็จโทษ
คือฆ่าเสีย

ทิวาอุกุมารเมื่อโตขึ้น มีความสามารถในการขับร้องและ
ตีพิณ ความทราบถึงพระเจ้าพรหมทัต พระองค์จึงโปรดให้เข้า
รับราชการ และทรงชุบเลี้ยงใกล้ชิดพระองค์ โดยมีได้ทรงทราบ
ว่าเป็นลูกของพระเจ้าทิมิโกศล

วันหนึ่งพระเจ้าพรหมทัตเสด็จประพาสล่าเนื้อในป่า ทิวา
เป็นสารถี ขับรถพระที่นั่งตัดลัดทางเร็วเกินขนาด จนข้าราชการ
ตามไม่ทัน พอถึงเวลาหยุดพัก พระเจ้าพรหมทัตทรงเหน็ดเหนื่อย
มากก็ประทับหลับไปในป่า โดยพาดพระเศียรที่ตักของทิวาอุกุมาร
พระเชนย คือหมอน

ทีฆมาวุทนหนึ่งให้ประทมหลับสนิท แล้วหวนคิดถึงการที่
พระเจ้าพรหมทัตฆ่าพ่อของตัวเอง จึงเกิดมีใจจะแก้แค้น ได้ชักดาบ
ออกเจื่อง่าจะประหารพระเจ้าพรหมทัต ผู้ประทมหลับสนิทอยู่
ล้าพังสองต่อสองในป่าเปลี่ยว แต่น้ำใจอันดีของทีฆมาวุได้เข้ามา
หักห้ามความพยาบาทให้เสื่อมคลายไป ทีฆมาวุได้สติ จึงสอดดาบ
คืนเข้าฝักเสียดตามเดิม

ในเรื่องเล่าว่า ทีฆมาวุได้ชักดาบออกเจื่อง่าถึงสามครั้ง ด้วย
ใจร้ายที่จะคิดแก้แค้นแทนบิดา แต่แล้วน้ำใจดีก็เข้าหักห้าม
สอดดาบคืนเข้าฝักเสียดทุกครั้ง น้ำใจดีนี้คือ น้ำใจนักกีฬาแท้
กีฬาก็จะประหารคนหลังอย่างไรได้

ในเรื่องท่านอธิบายว่า ทีฆมาวุระลึกถึงคำสอนของบิดาว่า
“เวรย่อมไม่ระงับด้วยเวร” ทีฆมาวุจึงระงับความพยาบาทเสียได้
แต่อาการที่ไม่ยอมประหารคนหลังในที่เปลี่ยว ซึ่งจะฆ่าได้โดย
ง่ายตายนี้ อย่างไร ๆ เราก็ต้องชมว่า ทีฆมาวุมีน้ำใจเป็นนักกีฬาแท้
เพราะนักกีฬาก็จะทำคนซึ่งไม่มีหนทางต่อสู้ ย่อมทำไม่ลงอยู่เอง

ภายหลังเมื่อพระเจ้าพรหมทัตทรงทราบว่า ทีฆมาวุเป็นโอรส
ของพระเจ้าทมิฬโกศลก็ตกพระทัยเป็นอันมาก และทรงเห็นใจ
ทีฆมาวุว่าเป็นคนดีแท้ นำไวใจ จึงอภิเษกทีฆมาวุกับพระธิดาของ
พระองค์ แล้วให้ไปครอบครองนครโกศล สืบราชวงศ์พระเจ้า
ทมิฬโกศล ผู้เป็นราชบิดาต่อไป.

คำอธิบายศัพท์

กริธาทัฬ	ยกทัฬ
พิณ	เครื่องดนตรีชนิดหนึ่ง
ประพาส	เที่ยวไป
สารถึ	คนขับรถ
ข้าราชการบริพาร	ผู้รับใช้พระเจ้าแผ่นดิน
ประทมหลับ	นอนหลับ
ประหาร	ฆ่า
เวร	ความพยายาทกัน ความปองร้ายกัน
ระงับ	ยับยั้งไว้ ทำให้สงบ
อภิเชก	การแต่งตั้งโดยทำพิธีรดน้ำ ในที่นี้ หมายถึงการ แต่งงาน

กิจกรรม

ตรวจสอบความเข้าใจ

คำถามข้างล่างนี้ มีไว้สำหรับให้เราตรวจสอบว่า เข้าใจเรื่องนี
ได้ดีเพียงไร ข้อความใต้คำถามเป็นคำตอบที่มีไว้ให้เลือก จง
ขีดเส้นลงใต้ข้อความที่เห็นว่าถูกต้อง

ก. ทิฆมาวกุมารเป็นโอรสของใคร

พระเจ้าพรหมทัต พระเจ้าทิมิธิโกศล พระเจ้าสิริ-
สุทโธทนะ

- ข. เรื่องนี้เกิดขึ้นในประเทศไทยไหน
อินเดีย ปากีสถาน เนปาล
- ค. กษัตริย์เมืองพาราณสีชื่ออะไร
พรหมทัต ที่ขีติโกศล สิริสุทโธทนะ
- ง. ที่ชาวกุมารมีความสามารถในทางใดบ้าง
ขับร้อง ฟันดาบ เขียนภาพ
- จ. เมื่อพระเจ้าพรหมทัตเสด็จประพาสป่า ที่ชาวกุมารทำ
หน้าที่อะไร
ขับรถ นำทาง แบกของ
- ฉ. เหตุใดที่ชาวกุมารจึงไม่ฆ่าพระเจ้าพรหมทัต
เพราะไม่พยาบาท เพราะพระเจ้าพรหมทัตดีนเลียด
ก่อน เพราะกลัว
- ช. ใครเป็นคนแสดงว่ามีน้ำใจนักกีฬา
ที่ชาวกุมาร พระเจ้าพรหมทัต พระเจ้าขีติโกศล

เล่นกับคำ

- ก. คำศัพท์ต่าง ๆ เกี่ยวกับพระเจ้าแผ่นดิน มีอยู่หลายคำ
ในเรื่องนี้ ลองหาคำที่ใช้กับพระเจ้านั้นดังต่อไปนี้
ลูกชาย	เป็นคำราชาศัพท์ว่า.....
ไป	“
หมอน	“
ตกใจ	“

ภรรยา เป็นคำราชาศัพท์ว่า.....

ศิระ "

นอน "

ข. จงหาความหมายของคำต่อไปนี้ และลองผูกประโยคดู

กริธาทัพ สารถิ

สำเร็จโทษ ประหาร

อภิเษก ประทมหลับ

ลองทำดู

๑. ดูแผนที่ประเทศอินเดียสมัยพุทธกาล ว่าโกศลและพาราณสี (ถ้ามี) อยู่ที่ไหน
๒. สมมุติว่า เราเป็นทีฆาฎกุมาร ลองเขียนเป็นจดหมายเล่าถึงการตามเสด็จพระเจ้าพรหมทัตไปล่าสัตว์ และเหตุใดจึงไม่ฆ่าพระเจ้าพรหมทัตเสีย
๓. “เวรย่อมไม่ระงับด้วยเวร” มีความหมายว่าอย่างไร
๔. ให้นักเรียนลองช่วยกันรวบรวมความหมายของความมีน้ำใจเป็นนักกีฬา
๕. ลองแต่งเรื่องซึ่งแสดงความมีน้ำใจเป็นนักกีฬา

หุงข้าวเผาปลาไว้ทำแม่
ช่วยขับไล่ป้าประสาจน

ดูแลจัดแจงทุกแห่งหน
สาละวณเล่นพลางไม่ห่างดู

ลูกน้อยหอยสังข์

ความเบื้องต้น เรื่องลูกน้อยหอยสังข์นี้ คัดมาจากบทละครเรื่อง “สังข์ทอง” ซึ่งมีผู้แต่งเป็นคำกลอนไว้ ในตอนต้นกรุงรัตนโกสินทร์ ตอนที่คัดมานี้ไม่ปรากฏนามผู้แต่ง

ท้าวยศวิมล เป็นกษัตริย์ครองกรุงยศวิมล มีมเหสีชื่อนางจันท์เทวี แต่ไม่มีโอรสด้วยกัน ท้าวยศวิมลจึงได้ทำพิธีขอโอรสต่อเทวดา ในตอนกลางคืนท้าวยศวิมลฝัน ว่าได้ดวงอาทิตย์และดวงดาว แต่แล้วดวงอาทิตย์นั้นก็ดับหลุดลอยไปจากมือ พระองค์เสียพระทัยมาก แต่ในที่สุดก็ได้ดวงอาทิตย์กลับคืนมา เมื่อเล่าให้โหรฟัง โหรทายว่า พระมเหสีเอกจะมีโอรสที่มีบุญมาก แต่จะต้องพลัดพรากจากกัน ต่อภายหลังจึงจะได้กลับคืนนคร ส่วนดวงดาวนั้นคือธิดาซึ่งจะเกิดจากนางสนม

ต่อมามีข่าว พระมเหสีก็ทรงครรภ์และประสูติออกมาเป็นหอยสังข์ ท้าวยศวิมลเสียพระทัยเป็นอันมาก ตรัสเรียกให้โหรมาทำนาย โหรได้รับสินบนจากนางจันทา นางสนมผู้ซึ่งกำลังตั้งครรภ์อยู่ จึงทำนายไปว่า นางจันท์และโอรสจะทำให้บ้านเมืองล่มจม ท้าวยศวิมลจึงจำต้องให้พระมเหสีออกจากวังตามคำแนะนำของโหร

นางจันท์เทวีมีเชื้อได้รับความลำบากมาก ต้องขัดเซพเนจรไปในป่ากับลูกน้อยหอยสังข์ ในที่สุดก็มาถึงกระท่อมของตายาย

สองตายายส่งสาร จึ่งรับนางจันท์เทวีและหอยสังข์ให้อยู่ด้วย

นางอยู่กับตายายมาได้ห้าปี ช่วยตายายดักน้ำตาข้าว เก็บผัก
หักฟืนทุกอย่าง ได้รับความเหนื่อยยากแสนสาหัส และพร่ำรำพัน
ว่า ถ้าหากลูกของนางมิใช่หอยสังข์ บ่านนี้ก็จะกำลังน่ารัก ช่าง
พูดเล่นเจรจา พอให้นางคลายทุกข์ไปได้บ้าง เรื่องราวต่อไปเป็น
อย่างไร นักเรียนจะได้ทราบจากบทกลอนต่อไปนี้

มาจะกล่าววาทไป เทพไท่สูงอยู่พฤक्षा สงสารนางจันท์
กัลยา เจ้ามาเหนื่อยยากลำบากกาย เทพบุตรจุติมาบังเกิด กำเนิด
ผิพ้นคนทั้งหลาย บุญญาธิการนั้นมากมาย จะล้าเลิศเพริศพราย
เมื่อปลายมือ ถึงจะตกน้ำก็ไม่ไหล ตกในกองกุนท์ไม่สูญชื่อ จะ
ได้ผ่านบ้านเมืองเลื่องลือ อังอัสนีฟ้าบาดาล คู่สร้างกับนางรจนา
มารดาจะสุขเกษมศานต์ นิงไว้จะยากลำบากนาน กุมารช่อนตน
จะดลใจ

จึ่งบันดาลให้เป็นไก่อ่า กินข้าวมารดาหาข้าไม่ ชนก่อ่ง
ร้องดิกันมีไป คุ้ยเขี่ยข้าวให้กระจายดิน

เมื่อนั้น พระสังข์ซ่อนอยู่ที่ภูถ้ำ พระแม่ไปป่าเป็นอาจิน
ในจิตคิดถวิลทุกเวลา จะใคร่อกช่วยพระแม่เจ้า สงสารผ่านเกล้า
เป็นหนักหนา เหนื่อยยากลำบากกายา กลับมาจนค้ำแล้วรำไร ไม่
ว่าลูกน้อยเป็นหอยปู อุ้มชูชมชิตพิสมัย พระคุณล้าลภพไพโร

จะออกให้เห็นตัวกักตัวการ ไก่ป่าพาฝูงมากินข้าว ของพระแม่เจ้า
อยู่ฉาวฉาน ค่อยเขียนเรียรายทั้งดินแดน พระมารดามาเห็นจะรำไรร
เยี่ยมตลอดตลอดดูทั้งซ้ายขวา จะเห็นใครไปมากี่หาไม่ ออกจาก
สังข์พลันทันใด นวยจับไม้ได้ไล่ดี

กอบเก็บข้าวหกที่ตกดิน ผันผินลอบลับซั้ยหนี เหลียวดูผู้คน
ชนนี้ จะหนีเข้าสังข์กำบังตน หุงข้าวเผาปลาไว้ทำแม่ ดูแลจัดแจง
ทุกแห่งหน ช่วยซั้ยไก่ป่าประสาจน สาละวงเล่นพลางไม่ห่างดู

เมื่อนั้น พระมารดานึกในพระทัยอยู่ คิดถึงลูกน้อยหอยปู เดิน
ไปลักครู่แล้วจู่มา เก็บได้พินผกเผือกมัน สารพันกินได้ที่ในป่า ใส่
หาบหาบเดินดำเนินมา ไม่ช้าครู่หนึ่งก็ถึงเรือน

จึงเห็นลูกแก้วแววไว ลูกใครคนนี้ไม่มีเหมือน มานั่งเล่นอยู่
ประดุจเรือน พักตร์ดั่งดวงเดือนเลื่อนลอย

พระสังข์แลเห็นชนนี้ แล่นหนีตกใจเข้าในหอย ประหวั้นพรัน
ใจมิใช่น้อย เศร้าสร้อยคอยฟังพระมารดา มารดรวางหาบตามคิด
เห็นผิดเปิดห้องมองหา รับประทานดูกุมารรา กัดยาไม่เห็นประหลาดใจ
ฤว่าผีเรือนเป็นเพื่อนร่อน แกล้งหลอกหลอนเล่นเป็นโจน จึงสาบ
สูญกายหายไป คิวนเวียนในพระทัยนาง ข้าวปลาสุกสรรพเก็บปิด
เห็นผิดแรงคิดอาจนาง โนมตรูมาดูข้าวพลาง แล้วนางมาถามตายาย

ไม่กินข้าวปลาอาหาร เยาวมาลย์รำพึงคะนึ่งหมาย จะคอยดู
ให้รู้แยบคาย อัมเอาลูกชายไม่สงกา พินิจพิศดูแล้วทวนเกศ หน้าเนตร
หลังไหลทั้งซ้ายขวา จวนรุ่งพั่งแสงพระสุริยา ทำเป็นไปหา

สาแหรกคาน ลงจากกระท่อมแล้วดั้มมอง ค่อยย่อแอบไปไม่ไกลบ้าน แอบส่องมองดูอยู่ช้านาน นงคราญกลืนไว้ไม่พูดจา

เมื่อนั้น พระกุมารเยี่ยมหอยแลหา ไม่แจ้งว่าองค์พระมารดา แฝงผาคอยอยู่ไม่รู้กาย สงัดเงียบผู้คนไม่พูดจา เล็ดลอดออกมาแล้วผ่นผาย นั่งที่นอกชานตำราญกาย เก็บกรวดทรายเล่นไม่รู้ตัว

มารดาซ่อนเร้นเห็นพร้อมมูล อุแม่เอยพ่อคุณทูนหัว ซ่อนอยู่ในสังข์กำบังตัว พ่อทูนหัวของแม่ประหลาดคน ย่างเข้าในห้องทับจับได้ไม้ ก็ค่อยสังข์ให้ແหลกແຕกบ่น พระสังข์ตกใจดังไฟลงจะหนีเข้าหอยตนก็จวนใจ

สวมสอตกอดบาทพระมารดา ชบเคศาพลางทางร้องไห้ แม่ค่อยสังข์ແຕกແหลกไป ร่ำไรเสียดายไม่วายคิด เหมือนแม่ฆ่าลูกให้ม้วยมรณ มารดรไม่รักสักนิด พระแม่ค่อยสังข์ดังชีวิต จะชมขิดลูกนี้สักกี่วัน

ฟังเอยฟังลูกว่า พระมารดาเสียใจไหวหวน กอดจูบลูบเนตร เกศกรรม ร่วมนวขวัญตาพ่อว่าโย ลั่นเคราะห์ให้สิ้นกรรมท่ามา ลูกยาอย่าว่าแม่เสียได้ ตกทุกข์ได้ยากลำบากใจ เพราะอ้ายหอยสังข์มันจิงทาล มันมาหุ้มห่อเอาพ่อไว้ ทำให้ไหรามันว่าชาน บิดรงค์หลงกล อิศนพาล ไม่ช้าไม่นานจะคืนวัง ยากเย็นเห็นหน้ากันแม่ลูก อย่าพันผูกโคกสร้อยถึงหอยสังข์ รักใคร่มันโยไม่จิงจริง หอยสังข์เช่นนี้มีถมไป

ว่าพลางนางเรียกยายตา เล่ากิจจาแจ้งแฉลงไซ้ ตั้งแต่เบื้องต้นจนปลายไป ทั้งสองสงสัยไม่เชื่อนาง

บัดนั้น ตายายให้คิดนาง พากันเข้าไปในทึบนาง แลเห็น
 รูปร่างกุมารฯ ตะลึงซึ่งแข็งไปทั้งตัว ทูณหัวนารักเป็นนักหนา
 พ่อคุณเป็นบุญของยายดา เกิดมายังไม่ได้ยินเลย ฟังพบฟังเห็น
 เป็นเที่ยงแท้ ลูกของเจ้าแม่ฤๅแม่เอ๋ย บุญหนักศีลดีใหญ่กระไร
 เลย พ่อเอ๋ยรูปร่างช่างสร้างมา ชั่วปู่ชั่วย่าชั่วตายาย ล้มตายไม่
 เห็นเป็นนักหนา กอดจูบดูปลื้ทั้งยายดา ส่องราเกษมเปรมปรีดี

คำอธิบายศัพท์

เทพ	เทวดา เทพไท = เทวดาผู้เป็นใหญ่ เทพบุตร = เทวดาผู้ชาย
พฤกษา	ต้นไม้
กัถยา	นางงาม ผู้หญิง
จตุ	เคลื่อน ตาย โดยมากใช้สำหรับ เทวดา
บุญญาธิการ	มีบุญมาก
เพริศพราย	งาม
กุนท์	ไฟ หลุมไฟ หม้อไฟ
สุญ	หมดสิ้น หายไป
ผ่านบ้านเมือง	ครองเมือง
บาดาล	พื้นไต้ดิน, เป็นโลกซึ่งนาคอาศัยอยู่ ตามความเห็นของคนโบราณ
เกษมศานต์	สบายใจ ชื่นชมยินดี
กุมาร	เด็กชาย
ดลใจ	เผอิญให้คิด เผอิญให้เกิดขึ้น
บันดาล	เกิดขึ้น ให้มีขึ้น ให้เป็นขึ้น
ฮาจิณ	ลุ่มาเสมอ เป็นนิสัย เคยประพฤติ มา
ถวิล	คิดถึง

ผ่านเกล้า	หมายถึงพระเจ้าแผ่นดิน ในที่นี้หมายถึง แม่
กายา	ร่างกาย
รำไร	ทำช้า ๆ อย่างน้อย ในที่นี้หมายความว่า ร้องให้รำพันอยู่นาน ๆ
พิสมัย	ความรัก ความปลื้มใจ ความชื่นชม
ล้ำ	ยิ่ง ล้น
ภพไตร ไตรภพ	โลกสาม หมายถึงโลกสวรรค์ที่เทวดา อาศัยอยู่ โลกมนุษย์ที่คนเราอาศัยอยู่ โลกบาดาลที่นาคอาศัยอยู่
กลัวการ	กลัวจะเสียการ
ฉาวฉาน	อื้ออึง เกรี้ยวกราว
ดินแดน	ดินแข็ง
ไว้ท่า	ไว้คอย
สละวงเล่น	วุ่นอยู่กับการเล่น
จุ่มา	เข้ามาโดยไม่รู้ตัว
สารพันกินได้	ของทุกอย่างที่กินได้
ลูกแก้ว	ลูกที่รัก
พักตร์	หน้า
ชนนี้	แม่
ประหวั่นพรั่นใจ	ตกใจกลัว

ผีเรือน
เพื่อนร่อน
สรรพ

อาจนาง
โฉมตรู

เยาวมาลย์
แยบคาย

สงกา
เกศ
สุรียา
สาแหรก
ด้อม

นงคราญ
ผืนผาย

ทูนหัว
ทับ

เกศา
มรณ

นิต

ผีที่อยู่ประจำเรือน
เพื่อนในยามทุกซั่วน
พร้อม

อาย ขวยเขิน ในที่นี้หมายถึงสงสัย
รูปสวย หมายถึงผู้หญิง คือนาง
จันทเทวี

หญิงสาวสวย คือนางจันทเทวี
เข้าที่ ให้รู้แยบคาย ในที่นี้หมายถึง
ให้รู้ความจริง

สงสัย
ศีรษะ
ดวงอาทิตย์
เครื่องหาบของ ทำด้วยหวาย
แอบย่องเข้าไป

นางงาม ผู้หญิง คือ นางจันทเทวี
เดินไป

เป็นคำแสดงความรักใคร่
ที่อยู่ คือกระท่อม

ศีรษะ ผม
ตาย

ให้อ่านว่า “นิต” เพื่อจะได้เป็น
เสียงเอก

เนตร	ตา
กรรม	หู
ลูกยา	ลูกรัก
จันทาล	คำซ้ำ ดุร้าย รูปศัพท์เดิมเขียน จันทาล ในที่นี้ต้องการให้อ่าน ออกเสียงรับกับคำว่า สังข์
โหรา	โหร หมอดู
บิดรงค์	บิดา พ่อ
จิ้ง	ยังยืน
กิจจา	เรื่องราว ข้อความ
ฤา	หรือ
เปรมปรีดิ์	ชื่นชมยินดี

กิจกรรม

อ่านให้ถูก

ให้นักเรียนอ่านกลอนเรื่องลูกน้อยหอยสังข์ เหมือนร้อยแก้ว
ธรรมดา แล้วให้อ่านแบบกลอนมีสัมผัส และจังหวะ หรือจะให้
อ่านได้ตอบบทแม่กับลูกก็ได้

ตรวจสอบความเข้าใจ

เลือกข้อความต่อไปนี้เติมให้ได้ความถูกต้อง

๑. นางจันทเทวี คลอดลูกออกมาเป็น.....
 - ปลา
 - หอยสังข์
 - เด็กผู้ชาย
๒. เทวดาแปลงเป็น.....
 - ไก่ป่า
 - นก มากินข้าวของนางจันทเทวี
 - หอย
๓. พระสังข์พอเห็นแม่มา.....
 - คงนั่งเล่นต่อไป
 - รีบหนีไปแอบ
 - รีบหนีเข้าหอยสังข์
๔. นางจันทเทวีแอบดูอยู่
พอเห็นลูกออกมาจากหอยก็รีบ.....
 - ไปทูปหอยแตก
 - ไปอุ้มลูก
 - ไปบอกตายาย
๕. ตายายได้ฟังนางจันทเทวีบอกต่างไม่เชื่อจึง...
 - ไม่มาดู
 - รีบมาดู
 - หนีไป

ลองทำดู

- ก. ให้ช่วยกันเขียนเป็นบทร้อยแก้ว และเล่นละครตอนพระสังข์
ออกมาไล่ไก่ แม่แอบดู จนถึงทูปหอยแตก
- ข. ใครเคยเห็นหอยสังข์บ้าง รูปร่างลักษณะและสีเป็นอย่างไร ให้

อธิบาย และเขียนรูปประกอบ เราใช้หอยสังข์ทำอะไรบ้าง
หอยสังข์มีอยู่ที่ไหน

- ค. เมื่อได้อ่านกลอนบทนี้แล้ว จะเห็นได้ว่า ถึงแม้ลูกจะเป็น
หอยสังข์ นางจันท์เทวีก็มีความรักลูกของนาง นักเรียนมี
ความคิดเห็นในเรื่องนี้อย่างไรบ้าง

รู้จักคำ

- ก. ให้พูดใหม่เป็นภาษาง่าย ๆ สำหรับคนทั่ว ๆ ไป

พระมารดานั่งในพระทัยอยู่

พระสังข์แลเห็นชนนี้

คิดวนเวียนในพระทัยนาง

น้ำเนตรหลังไหล

กอดบาทพระมารดา

กอดจูบลบเนตรเกศกรรม

- ข. ให้รวบรวมคำที่ใช้แทนตัวนางจันท์เทวี ซึ่งมีอยู่ในกลอนตอนนี
มาให้ครบถ้วน

ลูกเอ๋ย นี่แน่ะ ตัวกับค่าจริง เก็บเอาใส่กระเป๋าไว้เถิด ดีกว่า
 ได้เงินสองสามสลึง เพราะพูดปดหลอกลวงเขา

หญิงหม้ายกับบุตร

ความเบื้องต้น เรื่องหญิงหม้ายกับบุตรนี้ คัดมาจากหนังสือ
อ่านธรรมจรรยา เล่ม ๕ ของเจ้าพระยาธรรมศักดิ์มนตรี

หญิงหม้ายคนหนึ่งจอดแพอยู่ที่พระนครศรีอยุธยา มีความ
ประสงค์จะให้บุตรได้เล่าเรียนมีความรู้ จึงพาบุตรมาส่งที่สถานี
รถไฟ จะให้ลงมาอยู่กับลุง และเรียนหนังสือในโรงเรียนที่กรุงเทพฯ
หญิงคนนี้เป็นคนจน ตั้งแต่สามีถึงแก่กรรมแล้ว ก็ได้อาศัยการค้า
ขายเลี้ยงตัวมา บัดนี้เก็บเล็กประหล่นน้อย ได้เงินพอตัดเสื้อตัดกางเกง
ให้บุตร และเหลืออีกนิดหน่อยก็สำหรับเป็นค่ารถไฟ และค่า
หนังสือเท่านั้น

เมื่อพาบุตรมาตามทางจึงพูดแก่บุตรว่า “อายุเจ้าครบ ๑๒ ปี
เมื่อวานนี้ ถ้าจะครบเอาพรุ่งนี้ก็จะดีทีเดียว จะได้เสียค่ารถไฟแต่
เพียงครึ่งหนึ่ง เหลืออีกครั้งหนึ่งเก็บเอาไว้อะไรกินที่บางกอก
แต่นี้อายุเต็ม ๑๒ ปีเสียแล้ว จะต้องเสียเต็มราคาเท่ากับผู้ใหญ่
แม้ไม่มีเงินที่จะให้สำหรับให้เจ้าไปซื้ออะไรกินอีก”

บุตรแหงนคูดูมารดาแล้วอ้อนวอนว่า “นอกจากค่าหนังสือและ
ค่ารถไฟนี้ แม่จะไม่ให้ฉันมีเงินติดตัวไปบ้างสักนิดหน่อยหรือ” พูด
ดังนั้นแล้วก็ทำตาแดง ๆ มารดามีความเวทนา แทบจะให้เงิน
ที่เหลืออยู่ไปแก่บุตรทั้งหมด แต่หากสนใจให้ไม่ได้ เพราะมีบุตร
เล็ก ๆ ที่ต้องเลี้ยงอีกหลายคน จึงมิได้ให้

พอไปถึงสถานีไปขอซื้อตั๋วให้บุตรสำหรับไปกรุงเทพ ฯ เจ้าพนักงานขายตั๋วแลเห็นรูปร่างเด็กเป็นเด็กเล็กจึงถามว่า “ตัวเด็กครึ่งราคาหรือจ๊ะ” หญิงหม้ายนั่งอยู่ลี้ครู่หนึ่ง ทำให้บุตรใจเต็นนึกว่ามารดาจะตอบแต่กระอ้อมกระแอ้มค่อย ๆ ว่า “จ๊ะ” หรือนิ่งเสียเป็นแต่เพียงพยักหน้ารับก็ได้ แต่มารดาก็ทำได้ทำดังนั้นไม่นิ่งอยู่ลี้ครู่หนึ่ง แล้วกลับตอบว่า “ไม่ใช่จ๊ะ อายุเกิน ๑๒ ปีแล้วตามข้อบังคับของกรมรถไฟ เห็นจะต้องเสียเต็มราคาเหมือนผู้ใหญ่กระมัง” เจ้าพนักงานก็ขายตั๋วอย่างสำหรับผู้ใหญ่ให้ หญิงหม้ายรับส่งให้บุตร แล้วกล่าวโดยยืดยาวว่า “ลูกเอ๋ย นี่แน่ะ ตัวกับคำจริงเก็บเอาไว้ใส่กระเป๋าไว้เถิด ดีกว่าได้เงินสองสามสลึง เพราะพูดปดหลอกลวงเขา”

พอส่งบุตรขึ้นรถไฟและลากันเสร็จแล้ว รถไฟก็ออก บุตรรู้สึกในใจว่าที่มารดาบอกความจริงแก่เขานั้น เป็นการถูกแล้ว ยิ่งเมื่อถึงกลางทางคนตรวจตั๋วมาขอดูตัวยังรู้สึกวามารดาทำถูกยิ่งขึ้น เพราะถ้าถือตัวครึ่งราคา อันเป็นตัวไม่แสดงความจริงแล้ว จะถูกหน้าคนตรวจตั๋วอย่างไรได้ แต่นี่มีตัวที่แสดงความจริง ได้ชื่อว่า เป็นผู้เดินทางอันสุจริตแท้แล้ว จะดูหน้าใคร ๆ ก็ได้ ไม่ต้องมีวาทะทงกสะท้อน เมื่อคนตรวจตั๋วส่งตั๋วคืนให้ แล้วพยักหน้าบอกว่า “ถูกต้องแล้ว” คำนี้ดังก้องอยู่ในใจของเด็กนั้น ทำให้ไม่ลืมคำจริงของมารดาเลย เมื่อรถไฟมาถึงกรุงเทพ ฯ เวลาค่ำ และเด็กได้พบกับลุงผู้มาคอยรับอยู่แล้ว จึงเดินตามลุงออกจากสถานีไป

เวลาส่งตัวคืนให้ที่ทางออก ถึงแม้ว่ากระเป๋ามีเงินติดเลย ก็ได้
รับความรู้สึกอึดใจเป็นอย่างยิ่ง ในการที่ไม่ได้หลอกลวงปิดบังเงิน
ค่าโดยสารของกรมรถไฟไว้ครึ่งหนึ่ง

ต่อมาภายหลัง เมื่อเด็กคนนั้นจะแสดงสิ่งใดที่ไม่จริง ก็นึก
ถึงคำของมารดาที่สถานี และคำว่าถูกต้องแล้ว ของคนตรวจตัว
ในรถไฟได้เสมอ ทำให้แสดงความเท็จออกไม่ได้ บทเรียนใดใน
โรงเรียนทั้งหมดที่ได้เรียนนั้น ไม่มีอะไรจะมีราคามากกว่าบทเรียน
ที่ได้รับจากมารดาและใส่มาในกระเป๋าเปล่าแทนเงินที่จะโกงกรม
รถไฟได้ เมื่อครั้งขึ้นรถไฟจากสถานีพระนครศรีอยุธยาามาแต่
เล็ก ๆ นั้นเลย

คำอธิบายศัพท์

หญิงหม้าย	หญิงที่สามีตาย หญิงที่เลิกกับสามี
แพ	ไม้ที่เอามาผูกมัดติดกันหลาย ๆ ต้น สำหรับใช้เป็นพาหนะ หรือใช้ล่อย น้ำไป ในที่นี้หมายถึงเรือนที่ตั้งอยู่ บนแพในน้ำ
ถึงแก่กรรม	ตาย
บางกอก	กรุงเทพ ฯ
เวทนา	สงสาร
สุจริต	ประพฤติซื่อตรง
สะทกสะท้าน	อาการ กิริยาที่เกิดขึ้นเมื่อรู้สึก เกรงกลัว
เท็จ	ปด ผิดไม่จริง

กิจกรรม

ตรวจสอบความเข้าใจ

ตอบคำถามต่อไปนี้ โดยเลือกคำตอบที่ถูกต้อง

๑. หญิงหม้ายพาบุตรไปส่งที่.....
	{ ท่าเรือ สถานีรถไฟ สนามบิน

๒. เด็กชายมีอายุ ๑๒ ปีบริบูรณ์ มารดาจึง... { ๑. ตีตัวครึ่งราคา
๒. ไม่ตีเลย
๓. ตีตัวเต็มราคา
เหมือนผู้ใหญ่

๓. เมื่อขึ้นรถไฟแล้วเด็กชายมีความรู้สึก..

 - ๑. สะทกสะท้าน
 - ๒. ไม่สะทกสะท้าน เพราะมีตัวที่แสดงความจริง
 - ๓. ไม่กล้ามองดูหน้าคน

๔. เด็กชายได้รับ.... { บทเรียนเรื่องการพิสูจน์จากมารดา
สตาจ์จากมารดา
เงินที่โครงการรถไฟ

ทองทำดู

- ก. เขียนข้อความต่อไปนี้ให้ง่าย และเข้าใจชัดเจน
ถึงแก่กรรม	เก็บเล็กประสมน้อย
มารดามีความเวทนา	กระอ้อมกระอ้อม
แสดงความเท็จออกไม่ได้	
- ข. ๑. ให้นักเรียนเล่นรถไฟโดยให้เข้าแถวแล้วจับเขวตต่อๆกัน
ให้นักเรียนเลียนเสียงและอาการต่างๆของรถไฟ เช่น เสียง

หวุด เมื่อรถไฟออก รถไฟจอดเมื่อถึงสถานี เป็นต้น อาจ
จะให้มีสองขบวนแล่นสวนกัน หรือแล่นแข่งกัน ประมวลกัน
ว่า รถไฟขบวนใดทำท่าทางได้คล้ายของจริงมากกว่ากัน

๒. ให้นักเรียนช่วยกันทำสถานีรถไฟในห้องเรียน มีการ
ซื้อขายตั๋วรถไฟ และแสดงความเป็นไปต่าง ๆ ของสถานี
รถไฟ เท่าที่นักเรียนสังเกตเห็น อาจจะให้มีตัวละคร คือ
แม่ลูกมาซื้อตั๋ว และพูดจากันเหมือนเรื่องที่อ่านกันได้

๓. สมมุติให้นักเรียนโดยสารรถไฟ จัดที่นั่งให้เหมือนและ
ทำอาการต่าง ๆ ของผู้โดยสารเท่าที่นักเรียนเคยเห็น อาจให้
เด็กคนหนึ่งเป็นเด็กขายในเรือ เสร็จจากับคนตรวจตั๋ว

- ค. จงแต่งกลอนง่าย ๆ ให้มีเสียงรถไฟด้วย เช่น ชัก-ชัก หวุด ๆ
- ง. ให้นักเรียนผลัดกันเล่าเรื่องการเดินทาง เช่น เที่ยวรถไฟ เรือ
รถเมล์ รถม้า หรือเดินเท้า
- จ. ช่วยกันหาสุภาษิตเกี่ยวกับความซื่อตรง เช่น เสียชีพอย่า
เสียสัตย์
- ฉ. เล่าเรื่องเกี่ยวกับความซื่อตรง การไม่พูดเท็จ อาจเป็นนิทาน
ง่าย ๆ ที่เคยฟังต่อ ๆ กันมา เช่น เทพารักษ์กับคนตัดไม้
หรือเรื่องประวัติยอร์ช วอชิงตัน

ข้าพ้อยแม่นางกอยเอย

อย่าทำใจน้อยหน้าตาบูดบึ้ง

ยิ้มเสียให้แจ่มอย่าแสร้งมึนตึ๊ง

ข้าพ้อยแม่นางกอยเอย

ข้าหน้อยแม่นางกอยเคย

ความเบื้องต้น บทละครเรื่อง “เงาะป่า” พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงพระราชนิพนธ์ขึ้นเมื่อพ.ศ. ๒๔๔๘ พวกเงาะมีหลายจำพวก อยู่ทางแถบใต้สุดของไทย แต่เฉพาะพวกเงาะ ซึ่งกล่าวถึงในหนังสือเล่มนี้ คือพวกเงาะซึ่งเรียกตนเองว่า “กอย” รูปร่างไม่ใหญ่โต จมูกกว้างแบน ริมฝีปากไม่หนาแฉะอย่างพวกผีดำในอัฟริกา ตาใหญ่ ริมฝีปากหนิก ผีดำแดง ค่อนข้างฉลาดและจำแม่น ไม่ดุร้าย ไม่รู้จักการเพาะปลูกและเลี้ยงสัตว์ อาชีพของพวกเงาะคือตัดหวาย ตัดเตย ตีผึ้ง ถนบน้ำมันยาง แล้วนำมาแลกเปลี่ยนอาหาร และสิ่งของอย่างอื่นที่ต้องการ

โดยปรกติพวกเงาะชอบล่าสัตว์ แต่อาหารที่รับประทานประจำวัน โดยมากเป็นพวกเผือกมัน สิ่งที่ถูกใจพวกเงาะที่สุดคือสีแดง ชอบความสนุกสนานร่าเริง แต่เชื่อในลัทธิผีสาปเทวดาอยู่มาก

ที่คัดมานี้เป็นตอนพิถีแต่งงานระหว่างลำหับนางเอกกับขเวพวกเงาะสาว ๆ กำลังโต้ตอบเพื่อความรื่นเริงในงานนี้

ยามชาย
 สำนวนน้อยน้อยพลอยแต่งสวय
 กำดอกไม้เต็มพายมือ
 กลิ่นของใครหอมฟุ้งจร
 ตกออกกลาดดาษดา
 เจ้าของดอกไม่ว่าอย่างนะ
 มาลักดมชมดอกไม้ม
 นางเงาะแกจึ่งร้องไป
 ขอเสียเถิดอย่าว่านวาย

โอ๊ะเฮเฮเห่เฮเฮ

ข้าหน้อยแม่นางกอยเอย
 ยืมเสียให้แน่งอย่าแล้งมันตึง

ข้านิดแม่ขึ้นจิตเอย
 ดอกไม้หอมกรุ่นฉุนฤจะทิ้ง
 ข้าฮีดแม่นางฮีดเอย
 อย่าให้ข้านักจักเสียลำน่า

ข้าไ่วแม่ขึ้นใจเอย
 จะเกิดรำคาญซักร้านอะอะ

อย่าแค้นแม่แล้งงอนเอย
 ผัดอีกหน้อยหนึ่งให้ถึงเวลา

พระพายพัดมารวยรวย
 จะไปช่วยการวิวาห์
 บ้างทัดบ้างถือนแย่งยื้อไปมา
 ขอดมเสียก่อนเถิดหล่อนจำ
 น่าน้ำเสียตายนี้สุดใจ
 ฉันไม่ละว่าใครใคร
 จะว่าให้ได้ฮับฮาย
 ว่าอย่าให้มันมากมาย
 งามจะหายเหิงอไคลย้อยเอย
 เห่เฮเฮเฮให้

อย่าทำใจน้อยหน้าตาบูดบึ้ง

ข้าหน้อยแม่นางกอยเอย
 อย่าใส่จริตกระดุ้งกระด้าง

ข้านิดแม่ขึ้นจิตเอย
 ตามกันเป็นยี่ดยักไหล่ฟ้อนรำ
 ข้าฮีดแม่นางฮีดเอย

ระวังอกไหล่อย่าให้ประทะ
 ข้าไ่วแม่ขึ้นใจเอย

เวียนแต่ควักค้อนผูกค้อนหัวหน้า
 อย่าแค้นแม่แล้งงอนเอย

ชะต้าม้าตาคุมเอย
 เหลือบมาลัคนิดขอพิศตาสวย
 หนอยแน่มแมกนิรเอย
 อย่าทำตัวเตี้ยจะเสียระยะ
 ถึงแล้วแม่แก้วตาเอย
 หยุตพักเสียที่ยังมีบทก

อย่าทำแก้อกัมเมียงเมินชินชวย
 ชะต้าม้าตาคุมเอย
 ร่ำร่ายพวยพ้อนให้ต้องจังหวะ
 หนอยแน่มแมกนิรเอย
 เหนื่อยนักฤจาเหงื่อตกซิกซิก
 ถึงแล้วแม่แก้วตาเอย

คำอธิบายศัพท์

ยามชาย	เวลาบ่ายแดดอ่อน ๆ
พระพาย	ลม
รวยรวย	อ่อน ๆ เบา ๆ
วิววิว	การแต่งงาน
เต็มพายมือ	เต็มอุ้งมือ
ขจร	พุ่งไป
ดาษดา	เกลื่อนกลาด มากหลาย
ลำนํ้า	บตร้องที่เป็นทำนอง
ชะต๋ำ	คำเปล่งเสียงเมื่อเวลาโกรธหรือ ชอบใจ ใ้ชื่อว่า ชะต๋ำ ก็มี
กินนร	คนครึ่งนก คือ ตัวเป็นคน แต่มี ปีกมีหางเป็นอย่างนก
ตัวเตี้ย	ตัวมเตี้ยม ช้ำ

กิจกรรม

อ่านให้ถูกต้อง

อ่านออกเสียงให้ถูกต้อง

อ่านกลอนให้ถูกต้องสัมผัสและจังหวะ

ร้องเพลงซ้ำ เพลงเร็ว และทำท่าประกอบ

รู้จักคำ

ก. ทำต่อไปนี้

๑. กำดอกไม้มือ
๒. เจ้าของดอกไม้ว่าอย่างไร
๓. ยืมเสียให้แรงอย่าแสร้งมันตึง
๔. อย่าใส่จริตกระดุงกระด้าง
๕. ตามกันเป็นยี่ดยักไหล่พ้อนรำ
๖. เวียนแต่ควักค้อนผูกคิ้วหน้า
๗. อย่าทำเก๋กัมเมียงเมินเขินขวย
๘. บ้างทัดบ้างถือแย่งยื้อไปมา
๙. ฉันไม่ละว่าใครใคร

ข. หาคำซ้ำมาต่อกิริยาต่อไปนี้

เช่น เหยียดกชิกชิก

ร้องให้.....	นกร้อง.....
หัวเราะ.....	ลูกไก่ร้อง.....
ฝนตก.....	คนกรน.....
น้ำหยด.....	ฟ้าแลบ.....
น้ำตก.....	อาบน้ำ.....
ลมพัด.....	น้ำไหล.....
คลื่นสาด.....	ยิงปืน.....
ฟ้าร้อง.....	

ค. มาเล่นแข่งกันว่าใครจะได้มากกว่ากัน

ให้นักเรียนหาคำที่มีเสียงคล้องกับคำต่อไปนี้

เช่น พระพาย—ดินสลาย—เดือนหงาย—ดาวกระจาย

ดอกไม้ — ควักค้อน —

เงาะ — เมียง —

เหวี่ยง — จริต —

สววย — บั้ง —

เหนียว —

เล่นสนุก

ก. แบ่งกันออกเป็นหมู่ แข่งขันหาชื่อดอกไม้ที่มีลักษณะคล้ายคลึงกัน เช่น มีกลิ่นหอม หรือมีสีขาว หรือมีกลีบซ้อนเหมือนกัน ว่าใครจะได้มากกว่ากัน แล้วนำเอารายชื่อดอกไม้ของหมู่ที่ชนะปิดไว้บนป้ายประกาศของห้องเรียน

ข. เขียนรูป หารูป และเขียนคำอธิบายประกอบชื่อดอกไม้ที่อยู่ในรายชื่อนั้น ๆ

ค. ทายชื่อดอกไม้ เช่น ดอกอะไรเอ๋ย ดอกเล็ก ๆ สีขาว มีกลิ่นหอม คนชอบใช้บูชาพระ

ง. เล่นซื้อดอกไม้ ให้แบ่งนักเรียนออกเป็นหมู่ หมู่ละประมาณสิบคน หากจะเล่นกลางแจ้ง เช่น ที่สนามโรงเรียนก็จะสะดวก

แต่ละหมู่จะต้องมีคนซื้อ คนขาย และดอกไม้ต่าง ๆ ผู้ที่จะเป็นคนซื้อและคนขาย ควรจะกำหนดโดยการจับไม้สั้นไม้ยาว ทุกครั้งที่เล่นจบไปรอบหนึ่งแล้ว

เมื่อจับไม้เลือกตัวผู้ซื้อผู้ขายได้แล้ว ผู้ซื้อจะต้องหลบไปทางหนึ่งก่อน ผู้ขายจะได้ถามพวกที่เป็นดอกไม้ว่า ใครจะเป็นดอกอะไรบ้าง การบอกนี้จะต้องไม่ให้ผู้ซื้อรู้เป็นอันขาดว่า ใครเป็นดอกไม้อะไร เมื่อเสร็จแล้ว ผู้ขายก็ร้องว่า “ดอกไม้แม่เฮ้ย”

ผู้ซื้อ “มีดอกอะไรบ้างจ๊ะ”

ผู้ขาย “ดอกกุหลาบ มณฑา จำปา ฯลฯ (คือชานซื้อดอกไม้ตามที่ผู้เป็นดอกไม้บอกให้ และชานซื้อดอกไม้ซึ่งไม่ได้กำหนดไว้ด้วยเพื่อลวงผู้ซื้อ)

ผู้ซื้อพิจารณาดูดอกไม้ที่ละดอกแล้วเลือกเอาดอกหนึ่งตามรายชื่อที่คนขายบอกมา ถ้าชื่อนั้นตรงตามที่กำหนดไว้ ผู้เป็นดอกไม้นั้นก็จะต้องออกมารำ หรือร้องเพลงหนึ่งเพลง ถ้าชื่อดอกไม้ที่ผู้ซื้อกล่าวออกมาไม่มีกำหนดตัวคนไว้ ผู้ซื้อก็ต้องรำหรือร้องเพลงเอง

เมื่อเสร็จการรำหรือร้องแล้ว ก็เป็นอันว่าจบรอบ ให้จับไม้เลือกตัวคนซื้อคนขายใหม่

ถ้าครูเกรงว่า การรำหรือร้องเพลงจะยากหรือเด็ก
จะกระดาก ในตอนแรกๆ จะเปลี่ยนเป็นให้ทำอย่างอื่น
ที่ง่ายกว่า เช่น เขย่งแก้มกอย หรือวิ่งรอบๆ วง หรือ
ผลัดกันขี่หลัง (สำหรับเด็กผู้ชาย) ก็ได้

นายเถื่อนขึ้นจากเรือ ลงนั่งไหว่นายมัน

นายเถื่อนเป็นนายเมือง

ความเบื้องต้น เรื่องนายเถื่อนเป็นนายเมืองเป็นเรื่องคัดมา
จากหนังสือพลเมืองดีตอนต้น ผู้แต่งคือเจ้าพระยาพระเสด็จ-
สุเรนทราธิบดี

เรื่องที่คัดมานี้เป็นความตอนต้นของเรื่อง ซึ่งกล่าวถึงชีวิต
เด็กชายชาวชนบทคนหนึ่ง ที่เป็นกำพร้าบิดามารดา ได้รับความ
ทุกข์ยากลำบาก ต้องมาอาศัยอยู่กับลุงและป้าในจังหวัดพระนคร
ต่อมาได้เล่าเรียนจนมีความรู้ความสามารถมาก

มีบ้านบ้านหนึ่ง อยู่ตำบลสามเสนในกรุงเทพฯ เจ้าของ
บ้านชื่อนายมัน รักธรรม ภรรยาชื่อกง นายมัน รักธรรมคนนี้
เป็นคนเคยทำราชการงานเมืองมานาน และเคยเที่ยวเตร่มา
แทบทุกทิศทุกทาง ทั้งในและนอกพระราชอาณาเขต แกเป็นคน
มีทรัพย์สินสมบัติเป็นปึกแผ่น มีที่ดินและไร่นา มีโรงเลื่อยโรงสี
ก็หลายแห่ง แต่ก่อนแกอยู่ในกำแพงพระนคร ครั้นพอแก่ชราลง
อายุล่วงถึง ๖๐ ปี แกจึงออกจากราชการ แล้วมาอยู่ที่บ้านนี้
บ้านใหม่ของแกนี้ ด้านหนึ่งมีสะพานลงแม่น้ำ อีกด้านหนึ่งออก
ถนนใหญ่ มีสวนมีสระอยู่ในบ้าน เป็นท่าเลดี อากาศโปร่งสบาย

มีต้นไม้ร่มเย็น เป็นที่สังัดเงาใบได้ระงับกายสบายใจ นายมันมีน้องชายคนหนึ่ง เป็นคนชอบไปเที่ยวค้าขายอยู่ตามหัวเมือง ไม่ใคร่จะอยู่กับที่ และในที่สุดแกก็ไม่ได้พบปะกันราว ๘ ปี

วันหนึ่งเวลาเช้า นายมันไปตักบาตรอยู่ที่หน้าบ้านด้านข้างถนนใหญ่ ครั้นเสร็จแล้วก็เดินเที่ยวดูให้คนใช้ของแกรดน้ำพรวนดินต้นไม้ และแกเอาข้าวที่เหลือตักบาตรไปโปรยให้ไก่และนก และปลาต่าง ๆ ตามสระและร่องคูในบ้านของแกกิน แล้วก็ไปพักผ่อนอยู่ที่สะพานน้ำ

ขณะนั้นมีเรือจ้างลำหนึ่ง แฉวตรงมาที่สะพานน้ำบ้านแก นายมันเห็นแต่ไกล ก็จ้องดู เห็นเด็กหนุ่มคนหนึ่งท่าทางเป็นคนบ้านนอก นุ่งผ้าหยักรั้ง มียามสะพาย มีผ้าขาวม้ายี่โป้โพกหัว ถือนมิดหัวปลาหลดยาว เลี้ยงพูดเอ็ดมากับคนแจวเรือว่า “นี่หรือบ้านทิดมัน” คนแจวเรือบอกว่า “นี่แหละไม่ผิดดอก ท่านเป็นคนโต ใคร ๆ เขาก็รู้จักนับถือท่านทั้งนั้น นั้นแน่ะ ตัวท่านนั่งอยู่ที่เก้าอี้ยปลายสะพาน ดูซิ ไซ่หรือไม่ไซ่” พอเรือถึงบันไดน้ำพอดี ชายนั้นก็ร้องว่า “ไซ่ จำได้แน่ละ” ว่าแล้วก็ขึ้นบันไดมานั่งยอง ๆ ยกมือไหว้นายมันแล้วถามนายมันว่า “ลุง จำข้าได้ไหม”

นายมันพิศดูมาตั้งแต่ในเรือจนชายคนนั้นขึ้นมาหา ก็ไม่รู้จักว่าใคร จึงถามว่า “เจ้าชื่อไร มาแต่ไหน” ชายคนนั้นจึงว่า “ลุงจำข้าไม่ได้หรือ เมื่อพ่อข้าไปเหนือ ยังได้มาลาแกที่บ้านเก่า

และค้างอยู่ที่นั่นเป็นหลายคืน” นายมันนังนึกอยู่เป็นนานก็นึกไม่ออกว่าใครที่ไหน จึงบอกว่า “ข้าจำไม่ได้ เจ้าเป็นลูกหลานใคร” ชายหนุ่มนั้นจึงว่า “ข้าชื่อนายเถื่อนอย่างไรละ ข้าเป็นลูกทิดถึก แม่ข้าชื่อนางเอียง” นายมันนังอยู่สักประเดี๋ยวร้อง “อ้อ เอ็งเป็นลูกเจ้าถึกน้องชายข้าล่ะหรือ จริงละข้านึกได้เมื่อพบกับพ่อเจ้าครั้งหลังที่สุดนั้น เขามาลาว่าจะไปเมืองเหนือ มีลูกมาด้วยคนหนึ่งอายุสักห้าหกขวบ คือตัวเอ็งล่ะหรือ” เจ้าเถื่อนจึงว่า “เออ ข้าเอ็งนะแหละ พ่อแม่ข้ามีลูกคนเดียว” นายมันนังร้อง “อือล่ะ แต่จากกันมานานจนลืม เออ พ่อเจ้าเป็นอย่างไร ไปอยู่ที่ไหน และทำไมเจ้าจึงมาแต่คนเดียว เล่าไปให้ฟังทีหรือ” พลางร้องเรียกเมียว่า “แม่คงมานี่แน่ะ มีหลานชายมาหาคนหนึ่ง”

นายเถื่อนจึงเล่าให้ฟังว่า นายถึกพ่อของเขานั้น ตั้งแต่จากกรุงเทพ ฯ ไปครั้งนั้น ขึ้นไปค้าขายอยู่จังหวัดสวรรคโลก ไปขาดทุนลงแล้วแม่ก็ตาย ฝ่ายข้างพ่อก็เลยเข้าไปตั้งอยู่ในป่า ไปทำน้ำมนต์ยางและป่าผึ้ง วันหนึ่งพ่อของเขาเข้าไปตีผึ้งในป่าแล้วหายไป ตัวเขาอยู่บ้านคนเดียว ไม่เห็นพ่อกลับมา ก็เดินร้องไห้เที่ยวตามหาไปในป่า พบพวกพรานชาวบ้านป่าเขาส่งสารก็พาไปเที่ยวตาม ไปพบหมีกัดพ่อตายอยู่ในป่า พรานคนหนึ่งก็ยิงหมีกาย และพรานพวกนั้นจึงเอาตัวไปเลี้ยงไว้ด้วย มาเมื่อเขาจะจากมานี้ พวกพรานไม่อยู่ เกิดไฟป่าลามติดมาถึงบ้าน ตัวเขา

ฉวยได้แต่ดาบสองเล่มกับหน้าไม้อันหนึ่งหนีไปออกมาได้ แล้ว
เที่ยวตามอยู่หลายวันก็ไม่พบ ต้องเที่ยวซัดเซไป หิวทีไหนก็แะ
ขอข้าวชาวบ้านกิน เทียวไปเที่ยวมา จึงนึกขึ้นได้ว่ามีลุงคนหนึ่ง
จึงคิดจะลงไปตามหา จึงเอาดาบกับหน้าไม้ไปแลกข้าวปลาเป็น
เสบียง แล้วโดยสารเรือเหินือลงมายังกรุงเทพฯ เจ้าของเรือเขา
ส่งสาร เมื่อจะขึ้นจากเรือเขาก็ให้เงินติดมาบ้างได้มาซื้อกิน แล้ว
เที่ยวตามหานายมันอยู่สองวันจึงได้มาพบที่บ้านนี้

ลูกับป้าได้ฟังก็ส่งสารเต็มที แม่คงถึงกับน้ำตาตก นุด
ซอมือหลานชายเข้ามานั่งใกล้แล้วว่า “อยู่กับป้าเถิดหลาน ป้ากับ
ลุงจะเลี้ยงเจ้าเอง แทนพ่อแม่ของเจ้า” ฝ่ายนายมันก็ชักถาม
เรื่องราวต่อไป เจ้าเถื่อนก็เล่าให้ฟังโดยละเอียด นายมันให้
จิตเมตตาจึงนึกว่าหลานเราคนนี้ดูหน้าตาและเสียงที่พูดจะไม่โง่เง่า
อะไรนัก จำอะไรได้ถนัดนัก แต่ภาษาที่พูดนั้นมันช่างป่าเสีย
เหลือเกิน จึงว่าแก่หลานว่า “ลุงส่งสารพ่อแม่เจ้าและตัวเจ้า
เต็มที คิดว่าไปค้าขายอยู่ดี จึงไม่กลับมา ไม่รู้ว่าไปเคราะห์ร้าย
ตายจากกันไปเช่นนี้ มีนาเล่าจึงไม่ได้ข่าวคราวเลยทีเดียว ฝ่าย
ตัวเจ้าก็ไปอยู่ป่าอยู่ดงมาจนโตถึงเพียงนี้ อายุเจ้าเท่าไร จำ
ได้ไหม” นายเถื่อนบอกไม่ได้ แม่คงจึงช่วยนึก แก่จำได้ว่า
หลานชายแกคนนี้เกิดปีวอก ภายหลังลูกของแกคนหนึ่งก็ตายซึ่ง
เกิดปีมะแม นายมันจึงไล่ดูต่อไปว่าแกกลับมาจากราชการต่าง-
ประเทศเป็นปีมะแม พุทธศักราช ๒๔๖๑ ปลายปี และปีมะแม

ลูกคนนั้นเกิด ปิวอกจึงเป็นพุทธศักราช ๒๔๖๓ จึงบอกแก่น่าเถื่อนว่า “แน่ละ อายุเจ้าได้ ๑๕ ปี”

แล้วนายมันว่าต่อไปว่า “เฮาเถอะ ดีละ เจ้าก็เป็นกำพร้า พ่อแม่ก็ไม่มีแล้ว ญาติพี่น้องอื่น ๆ ก็ไม่มี จะไปอยู่ที่ไหน ต้องอยู่เสียดกับลุงที่นี่ อหังเจ้าก็เคยแต่โง่อยู่ป่าอยู่ดง ตั้งแต่เล็ก ไม่รู้จักการงานอะไรในบ้านเมืองเลย ลุงจะได้แนะนำสั่งสอนให้เข้าใจ ถ้าเจ้าอุตส่าห์จำก็จะได้ความรู้ฉลาดขึ้น เจ้าได้เคยลำบากยากเย็นมามาก บางทีวาสนาของเจ้าจะได้สืบตระกูลต่อไป ฝ่ายลุงก็มีแต่ลูกผู้หญิงคนเดียว อายุเพิ่งได้ ๑๒ ปีเท่านั้น” นายเถื่อนจึงรับว่า “เฮอ ข้าดีใจ ข้าจะอยู่กะลุงกะป้าที่นี่แหละ” แม่คก็หัวเราะแล้วว่า “เฮอ ตั้งต้นสอนกันเสียเดี๋ยวนี้ทีเดียวนะ นี่แน่ะ ธรรมเนียมผู้ดีเขาไม่พูด “ข้า” กับผู้ใหญ่เช่นนี้ดอกนะ เขาพูด ‘ผม’ จำไว้” นายมันจึงว่า “ดูหน้าตาผมเผ้ารุงรังเต็มที วันนี้แม่คงพาไปแต่งตัวเสียก่อนเถอะ คัดผมตัดเผ้าหาเสื้อผ้าใหม่ เปลี่ยนสำหรับเก่าเสียให้ตีสักหน่อย” แม่คก็พาหลานชายกันไป

นายเถื่อนเป็นคนฉลาด มีนิสัยข่างจำ ถึงว่าเซอะเซะเป็นชาวป่ามาเช่นนั้น แต่ก็เป็นคนอยากรู้อยากเห็นอะไรต่าง ๆ เห็นอะไรรู้อะไรแล้วก็เอาไปคิดไปตรอง เมื่อไม่เข้าใจก็ไต่ถามเสมอ ครั้นเข้าใจแล้ว ก็ใส่ใจจำได้โดยแม่นยำ ทั้งมีนิสัยเป็นคนอ่อนน้อมต่อผู้ใหญ่ ไม่ดื้อกระด้าง ไม่ฟุ้งซ่านอวดดี เหตุฉะนั้นเมื่อได้มาอยู่ที่บ้านลุงไม่กี่วันก็เข้าใจการพูดจา และรู้จักกิริยามารยาทที่ดีได้

เร็ว นิสัยเหล่านี้ทำให้ลุงและป้ามีเมตตากรุณามาก ทั้งผู้คน
 บ่าวไพร่ในบ้าน ก็พากันรักใคร่เอ็นดูช่วยแนะนำโน่นนี่อะไรต่าง ๆ
 นายมันกับแม่คงก็ชี้แจงสั่งสอนให้รู้ผิดและชอบอยู่เรื่อย ๆ นาย
 เกื่อนจึงเปลี่ยนนิสัยได้เร็ว วันหนึ่งนายมันว่า “เฮอ เจ้าเกื่อน
 เมื่อเจ้าไปอยู่ป่าอยู่ดง เจ้าชื่อเกื่อนก็เหมาะดี “เกื่อน” แปลว่า
 ป่า แต่เดี๋ยวนี้เจ้ากลับมาอยู่ในบ้านเมืองแล้ว เปลี่ยนชื่อเกื่อนนั้น
 เสียเถอะ ที่นี้จึงชื่อว่า “เมือง” จะได้สมกับที่เจ้ากลับมาอยู่ใน
 บ้านในเมือง” นายเกื่อนดีใจยกมือไหว้ ตั้งแต่นั้นมาก็ได้ชื่อว่า
 นายเมืองต่อไป นายมันจึงสั่งทนายให้ไปจดทะเบียนที่ว่าการ
 อำเภอกว่า นายเมือง รักธรรม หลานชาย เดิมชื่อเกื่อนอยู่จังหวัด
 สวรรคโลกเข้ามาอยู่ในบ้านนี้ใหม่คนหนึ่ง

นายมัน รักธรรม เอาใจใส่ถึงหลานชายคนนี้อยู่เสมอ
 ว่าอายุก็มากแล้ว จะคิดอ่านให้เล่าเรียนอย่างไรจึงจะได้เร็ว ถ้า
 เข้าไปก็เสียเวลามากเข้าทุกที จะเอาไปส่งโรงเรียนหรือ อายุถึง
 ๑๕ แล้ว หนังสือก็ไม่รู้สักตัวหนึ่ง จำเป็นจะต้องไปเข้าเรียน
 ชั้นประถม ก็เมื่อไรจะไปถึงไหน อย่าเลยเห็นจะต้องคิดทางลัด
 สอนเขาเองที่บ้าน เร่งให้ได้ไปสมัครสอบไล่ประถมเอาทีเดียว
 แล้วจึงหาครุมาสอนภาษาอังกฤษเตรียมเอาที่บ้านพร้อมกับหนังสือ
 ไทยด้วย ถ้าเหมาะเมื่อไรก็ไปเข้ามัธยมเขาจนสอบไล่ แล้ว
 ต่อไปจะให้ศึกษาทางใดก็ได้คิดดูภายหลัง เมื่อคิดเห็นตกลง
 ดังนั้นแล้ว แกก็รับสอนหนังสือ สอนเลขคณิตและวิชาอื่น ๆ

ตามหลักสูตรของกระทรวงธรรมการทีเดียว ตัวแกสอนเองบ้าง ให้เสมียนทนายช่วยสอนบ้าง นายเมืองก็จับฉวยเอาได้โดยรวดเร็ว กว่าปกติคนสามัญ และเวลาว่าง ๆ เมื่อมีเวลาพูดเล่นกัน นายเมืองก็พอใจได้ตามอะไรต่าง ๆ นายมันก็ชี้แจงแนะนำกิจการ เบ็ดเตล็ดต่าง ๆ อยู่เสมอ และแกชอบพาหลานชายแกไปเที่ยว ให้ได้พบเห็นรู้จักโน่นนี่ต่าง ๆ เมือง ๆ เวลาทำนุลงไปการงาน อะไรที่ไหน ก็เอนายเมืองไปด้วยมิใคร่ได้ขาด นายเมืองก็มี โอกาสได้รู้เห็นขนบธรรมเนียมและการงานในที่ประชุมต่าง ๆ เป็น อันมาก

คำอธิบายศัพท์

หยักร้าง	ลักษณะการนุ่งผ้าแบบหนึ่ง เหมือน นุ่งโสร่งหรือนุ่งโจงกระเบน แต่ร้ง ผ้าที่นุ่งนั้นให้สูงเหนือเข่า
ยี่โป	ผ้าสำหรับอาบหน้า ใช้พาดไหล่ หรือ โพกศีรษะด้วย (เช่น มีผ้าขาวม้า ยี่โปโพกหัว)
มิดหัวปลาหลด	มิดปลายแหลมเหมือนปากปลาหลด
ตีผึ้ง	การไล่ผึ้งให้ออกจากรังเพื่อจะเอา รังผึ้ง น้ำผึ้งและตัวอ่อน ๆ ของมัน วิธีไล่ผึ้งใช้ควันรม เช่นควันยาสูบ หรือกาบมะพร้าว เมื่อผึ้งหนีออก จากรังแล้ว จึงใช้มิดตัดรังผึ้ง
หน้าไม้	เครื่องมือสำหรับยิงสัตว์
อนึ่ง	อีกอย่างหนึ่ง
กระทรวงธรรมการ	กระทรวงศึกษาธิการในปัจจุบัน
เลี่ยมยนทนาย	คนสนิทของขุนนางหรือผู้มีอันจะกิน สมัยก่อน ทำหน้าที่เขียนหนังสือและ ช่วยเหลือรับใช้อย่างใกล้ชิด

กิจกรรม

ตรวจสอบความเข้าใจ

เลือกคำตอบที่ถูกต้อง

๑. บ้านของนายมัน รักธรรม อยู่ที่ไหน
กรุงเทพ ฯ นครสวรรค์ ปราจีนบุรี สวรรคโลก
๒. น้องชายของนายมัน มีอาชีพอะไร
ค้าขาย ทำนํ้ามันยางและป่าผึ้ง รับราชการ ข้าราชการ
๓. บิดาของนายเมืองเสียชีวิตเพราะอะไร
หมักัด บ่วยเป็นไข้ เป็นลมชัก โรคชรา
๔. นายเมือง แต่เดิมชื่ออะไร
นายมัน นายเถื่อน นายนิต นายมัน
๕. นายเมือง เป็นเด็กอย่างไร
โง่ ฉลาด สมองทึบ เรียนไม่ได้
๖. นายเมืองเรียนหนังสืออย่างไร
ลุงของเขาสอนให้ เขาไปโรงเรียนประชาบาล มีครู
มาสอนที่บ้าน

รู้จักคำ

ก. เราได้เรียนคำและสำนวนใหม่ และแปลก ๆ อีกหลายคำ
ลองทำทำตามคำและข้อความต่อไปนี้

นุ่งผ้าหยักรั้ง	นั้งยอง ๆ
โปรยข้าวให้ไก่	ตีผึ้ง

ข. เมื่อเข้ามากรุงเทพ ฯ ใหม่ ๆ นายเถื่อนพูดไม่เพราะเลย เพราะยังไม่ทราบว่าจะพูดอย่างไรจึงจะเพราะ ให้เปลี่ยนคำพูดต่อไปนี้ของนายเถื่อนให้ฟังเพราะหุ

“เมื่อพ่อเข้าไปเหนือ ยังได้มาลาแก่ที่บ้านเก่า”

“ข้าซื้ออ้ายเถื่อนอย่างไรละ”

“เออ ข้าเองนะแหละ”

“แม่ข้าซื้อนางเอียง”

ค้นคว้าต่อ

ก. เรื่องของนายเมืองนี้ มีอยู่ในหนังสือพลเมืองดี ถ้าที่บ้าน หรือที่โรงเรียนมีหนังสือนี้ ควรอ่านต่อจะได้รู้เรื่องราวของนายเมืองมากยิ่งขึ้น

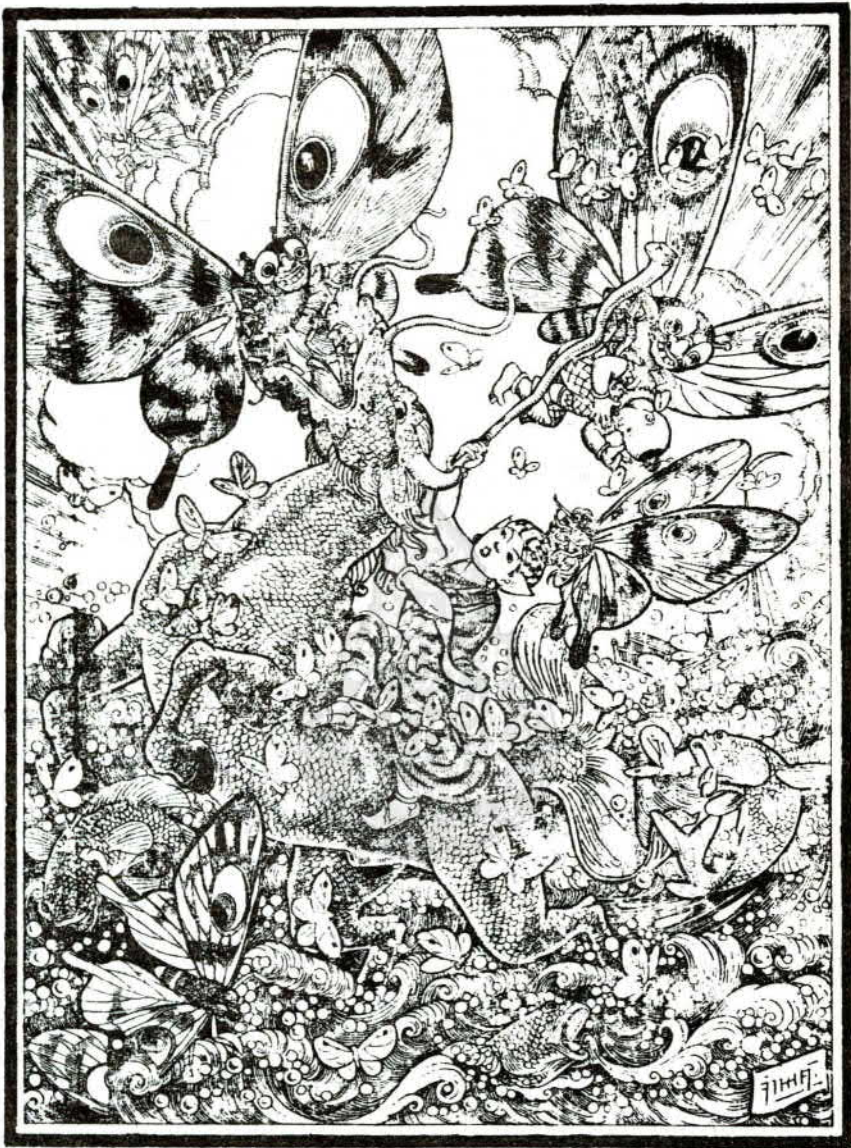
ข. สอบถามว่า บุคคลต่อไปนี้ เขาทำอะไรกันบ้าง

ชาวนา ข้าราชการ

ทนายความ พราหมณ์

ค. เปรียบเทียบการแต่งกายของนายเถื่อนกับเด็ก ๆ ในสมัยนี้

ขึ้นขี่หลังมังกรก็ถอนถีบ
ไถ่ผีเสื้อเจอไม้เท้าของเจ้าตา

ลงน้ำรีบตามติดกนิษฐา
ร้องเหวี่ยงว่าสักเท่าไรก็ไม่วาง

เกาะผีเสื้อ

ความเบื้องต้น

เรื่องเกาะผีเสื้อตอนนี้คัดมาจากเรื่อง
พระอภัยมณีคำกลอน ซึ่งสุนทรภู่เป็นคนแต่ง ตอนนี้กล่าวเรื่อง
สุดสาครออกเดินทางไปตามหาพระอภัยมณีพระบิดา ซึ่งพลัดพราก
กัน สุดสาครมีแม่เป็นเงือกชื่อนางมัจฉา เมื่อนางมัจฉาดังครรภ์
พระอภัยมณีต้องจากไปที่อื่น สุดสาครจึงไม่เคยรู้จักพ่อของตน
เลย พระโยคีที่เกาะแก้วพิสดารเป็นผู้เลี้ยงดู และสั่งสอนวิชา
ความรู้ให้ สุดสาครมีแม่เป็นเงือก จึงมีกำลังแข็งแรงผิตนมนุษย์
เมื่ออายุสามขวบออกไปเที่ยวทะเล จับสัตว์ประหลาดได้ตัวหนึ่ง
หัวเป็นมังกรตัวเป็นม้า เรียกกันว่ามีมังกร มีฤทธิ์มาก แต่
ก็พ่ายแพ้แก่สุดสาคร สุดสาครเอามาเลี้ยงไว้ และตั้งชื่อให้ว่า
ม้านิลมังกร

วันหนึ่ง สุดสาครคิดถึงพ่อ จึงลาพระเจ้าตา และพระมารดา
ออกไปติดตามพระอภัยมณี พระเจ้าตามอบไม้เท้ากายสิทธิ์ให้เป็น
อาวุธ ระหว่างทางสุดสาครต้องผจญกับภูตผีปีศาจ แต่ที่รบชนะ
ครั้งหนึ่งไปพบซีเบลิอย สุดสาครเสียทีถูกซีเบลิอยผลักดันตกเหว
และแย่งเอาม้ากับไม้เท้าไป พระฤๅษีต้องมาช่วย จึงขึ้นจากเหว
ได้ พอตีม้ามังกรหนีซีเบลิอยกลับมาหา สุดสาครจึงขี่ม้าเหาะตาม
ซีเบลิอยไปถึงเมืองการะเวก แย่งเอาไม้เท้าคืนมาได้ เจ้าเมือง
การะเวกนี้รักสุดสาคร ก็ทรงรับเลี้ยงอย่างโอรส และให้เป็น

เพื่อนเล่นกับพระโอรสธิดา ซึ่งมีอายุรุ่นราวคราวเดียวกัน สุดสาคร
อยู่เมืองการะเวกได้ไม่นาน รู้สึกคิดถึงพระบิดา จึงทูลลาเจ้าเมือง
การะเวกไปตามพระบิดา โอรสและธิดาเจ้าเมืองการะเวกขอตาม
ไปด้วย เจ้าเมืองการะเวกจึงจัดเรือรบ ๑๐๐ ลำ และทหาร
๕๐๐๐ คน ให้ไปช่วยคุ้มครอง

สุดสาครต้องเรือมาจนกระทั่งถึงเกาะกาวัน ซึ่งมีผีเสื้อยักษ์
กินคน ดังที่คิดมาให้อ่านนี้ สุดสาครรบชนะพวกผีเสื้อ แล้ว
เดินทางต่อไปจนได้พบพระอภัยมณี หลังจากนั้นก็ได้ผจญภัยร่วม
กับพระบิดาอีกหลายครั้ง นับว่าเป็นเด็กซึ่งกล้าหาญ และมีความ
สามารถอย่างยิ่งผู้หนึ่ง

ฝ่ายพระหน่อบรมเมศร์เกศกษัตริย์	โสมนัสในอาภรณ์ด้วยสมหวัง
ขึ้นบาทลี้ที่สุวรรณเหนือบัลลังก์	พระน้องนังแนบข้างไม่ห่างกัน
ลมเย็นเย็นเห็นมัจฉาขึ้นคลาคล่ำ	บ้างผุดคำดูชวนกันสรวลลั่น
เผ้าทัชยี่ฟ้าถามสารพัน	ว่ายโน่นนั่นปลาอะไรใหญ่เต็มที
พระบอกน้องสองราประสาเด็ก	นี่ปลาเล็กดอกนะจะมารศรี
ว่ายข้างนอกดอกมันเท่าเขาครี	ว่ายเหล่านี้ชีวซ่าปลาเล็กน้อย
แล้วชวนดูหมู่สัตว์ปฐิสนธิ์	หัวเป็นคนข้างท้ายกลายเป็นหอย
เที่ยวเก็บกินดินสลุตขึ้นผุดลอย	พระน้องน้อยชมเพลินเจริญใจ
บ้างมีหางอย่างปลาหน้าเหมือนเงาะ	ต่างหัวเราะร้องว่าปลาไปไหน

มันพูดอย่างข้างเราไม่เข้าใจ
มีต่างต่างบ้างพิกลกันเป็นสาย
มีแต่กายตายหยั่งกระทัดดิน
เห็นกำนันมันร้องออกก้องเสียง
จะถูกสายตายสิ้นมันต้นรณ

พระหน่อไททั้งอาหารให้ทานกิน
ขึ้นเรียงรายกลางมหาศาลินธุ์
เที่ยวจับกินกุ้งปลาในสาชล
ให้แล่นเสียงหลักทางไปกลางหน
เสียงเหมือนคนแต่ข้างเราไม่ -
เข้าใจ

พระพี่น้องสององค์ทรงพระสรวล ต่างชี้ชวนชมปลาปลาไหล
ทั้งเสน็รพลสกลไกร ลำราญใจจรมาลืบห้าวัน
ถึงตะเมาะเกาะกาวันถิ่นผีเสื้อ ต่างทอดเรือเรียงเรียงเคียง -
เคียงกัน

ขึ้นตักน้ำดำเสียงพร้อมเพรียงกัน ผีเสื้อมันได้กลิ่นก็บินมา
เสียงคึกคักครึกครื้นเป็นหมื่นแสน เท่าล่าแพนแม่ปึกหลักถลา
ลงโอบได้ไพร่พลบนเกตรา กระพือพาขึ้นตะเมาะเกาะกาวัน
ที่เหลือยู่สู้รบไม่หลบหลีก มันมาอีกอัดแอกระแสนินธุ์
เปรียบเหมือนเหยี่ยวเฉี่ยวปลา- หน่ออินทร์กับพระน้องอยู่-
แล้วพาบิน ห้องใน

เสียงว่าวุ่นผดุนออกมานอกห้อง มันโอบสองอนุชาพาไปได้
สุดสาครร้อนอกตกพระทัย ฉวยได้ไม้เท้าโลดกระโดดมา
ขึ้นชี้หลังมังกรก็ถอนถีบ ลงน้ำรีบตามติดกนิษฐา
ไล่ผีเสื้อเงาไม้เท้าของเจ้าดา ร้องเหวี่ยงว่าลักเท่าไรก็ไม่วาง
มันกลบักถุ่มจับพระรับรบ ทั้งม้าชบโขกกัดสะบัดหาง

ทั้งตัวปีกฉีกตายมันวาววาง
 หวดไม้เท้าดาบสดังกรดกริช
 ผีเสื้อร้ายวายปราณไม่ทานทน
 พระอุ่มน้องสององค์ขึ้นทรงม้า
 ต่างขึ้นล่ำกำปั่นไม่บรรลือ

พระสุ์พลางภาวนามหามนต์
 พอญนิตกายขาดกลาดกลาง
 ต่างทั้งคนเสียสิ้นแล้วบินไป
 พวกลโยธาวายคล่ำในน้ำไหล
 ทั้งนายไพร่พร้อมสิ้นก็ยินดี

คำอธิบายศัพท์

พระหน่อ
 พรเมศร์

ลูกชาย
 เป็นใหญ่ พระหน่อพรเมศร์เทศกษัตริย์
 หมายถึง สุตสาคร ซึ่งเป็นโอรสพระ
 อภัยมณี

โสมนัส
 บาหลี
 ที่สุวรรณ
 บัลลังก์
 มัจฉา
 คล้ำ

ปลาบปลื้ม ยินดี
 ที่อยู่ท้ายเรือลำเภา
 ที่นั่งทอง
 แท่น
 ปลา
 มาก คลาคล้ำ หมายความว่า
 ไปเป็นฝูง ๆ

ผูก
 สรวลสันต์
 ทบยี่
 สารพัน
 สองรา
 มารศรี
 คิริ

โผดชื่น
 หัวเราะ
 รบเร้า
 ทั้งหมด ทัวไป
 ทั้งสอง
 นางงาม ในที่นี้หมายถึง นองค์หญิง
 ภูเขา

ชีว	ปลาชีว
ชำ	ปลาชำ
ปฏิสนธิ์	เกิด
ดินสลด	ดินได้น้ำชนิดหนึ่ง เวลาเย็นมักลอย ขึ้นเหนือหน้า ปลาชอบกิน
ไท	ผู้เป็นใหญ่
มหาขาลสินธุ์	มหาสมุทร ทะเลใหญ่
สาชล	น้ำ
กำปั่น	เรือ
หน	ทาง
ชลาลัย	น้ำไหล
เล็น	กองทหาร
ร้พล	ชบวนทหาร
สกล	ทั้งหมด
ไกร	เก่งกล้า
จร	ไป
ละเมาะ	เกาะเล็ก ๆ บ่าหย่อมเล็ก ๆ
ผีเสื้อ	แมลงพวกหนึ่งมีปีกเป็นแผ่น มีสี ต่าง ๆ ในที่นี้หมายถึงผีเสื้อใน นิยาย ซึ่งตัวใหญ่มาก กินคนได้

ทอศ

จอด

ลำเลียง

ขนส่ง

ลำแพน

เลื้อยชนิดหนึ่งสามด้วยไม้ไผ่

เกตรา

เรือ เรือลำเภา

กระแสดินธุ์

สายน้ำ

หน่อนรินทร

โอรสของกษัตริย์

ว่าวุ่น

ลับสน

ผลุน

ไปโดยเร็ว

อนุชา

น้องชาย

มังกร

สัตว์ในนิยายจีน รูปคล้ายงู แต่

มีตีนมีขา ม้ามังกรในเรื่องนี้เกิดจาก

มังกรกับม้าผสมพันธุ์กัน ออกลูกมา

จึงมีหัวและหางเหมือนพ่อ (มังกร)

ตัวเหมือนแม่ มีฤทธิ์มาก

กนิษฐา

น้องหญิง

เจ้าตา

หมายถึงพระฤาษี

ว้ายวาง

ตาย

ภาวนา

ท่อง บ่น

ดาบส

ฤาษี

กริข	มีดสองคม รูปคด ปลายแหลม กรดกริข คือกริขที่คมมาก
กลาด	เกลื่อน
วายปราณ	ตาย
โยธา	ทหาร

กิจกรรม

ตรวจสอบความเข้าใจ

ตอบคำถามต่อไปนี้

๑. สุตสาครเป็นลูกใคร
๒. สุตสาครกำลังเดินทางไปไหน
๓. ฆีเสื้อทำอันตรายใคร
๔. สุตสาครใช้อาวุธอะไรทำลายฆีเสื้อ
๕. เรือของสุตสาครแตกหรือไม่

รู้จักคำ

ก. ทำท่าที่แสดงความหมายตรงข้ามกับคำเหล่านี้ และบอกชื่อของกริยาที่ทำอย่างนั้น

สรวลลั่น

โสมนัส

สำราญใจ

- ข. ค้นหาว่าในกลอนเรื่องเกาะผีเสื้อนี้มีคำใดบ้างที่มีความหมายตรงกันข้ามกับคำต่อไปนี้

ปฏิสนธิ์

บรรลัษ

- ค. อ่านออกเสียงคำเหล่านี้ให้ชัดเจนทีละคน แล้วให้ตัดสินกันเองว่าใครออกเสียงได้ถูกต้องที่สุด

เรียง ลำเลียง ครึกครื้น ปลาเล็ก

เลียงหลิก คลาคล้ำ กรดกริช กลาดกลางหน

กัลบัลลุ่ม รับริบ

- ง. หัดอ่านออกเสียงกลอนต่อไปนี้ แล้วลองแข่งกันว่า ใครจะออกเสียงได้ถูกต้อง ชัดเจนและเร็วกว่าเพื่อน

พื้นโรงเรียนเรียนราบรรรรมัน ชัดจนสิ้นدينยาก
ถลากไถล

- จ. หยิบยกคำที่มีเสียงคล้องจองกัน ในวรรคเดียวกันมาให้มากที่สุดที่จะมากได้ เช่น

เมศร์ — เกศ

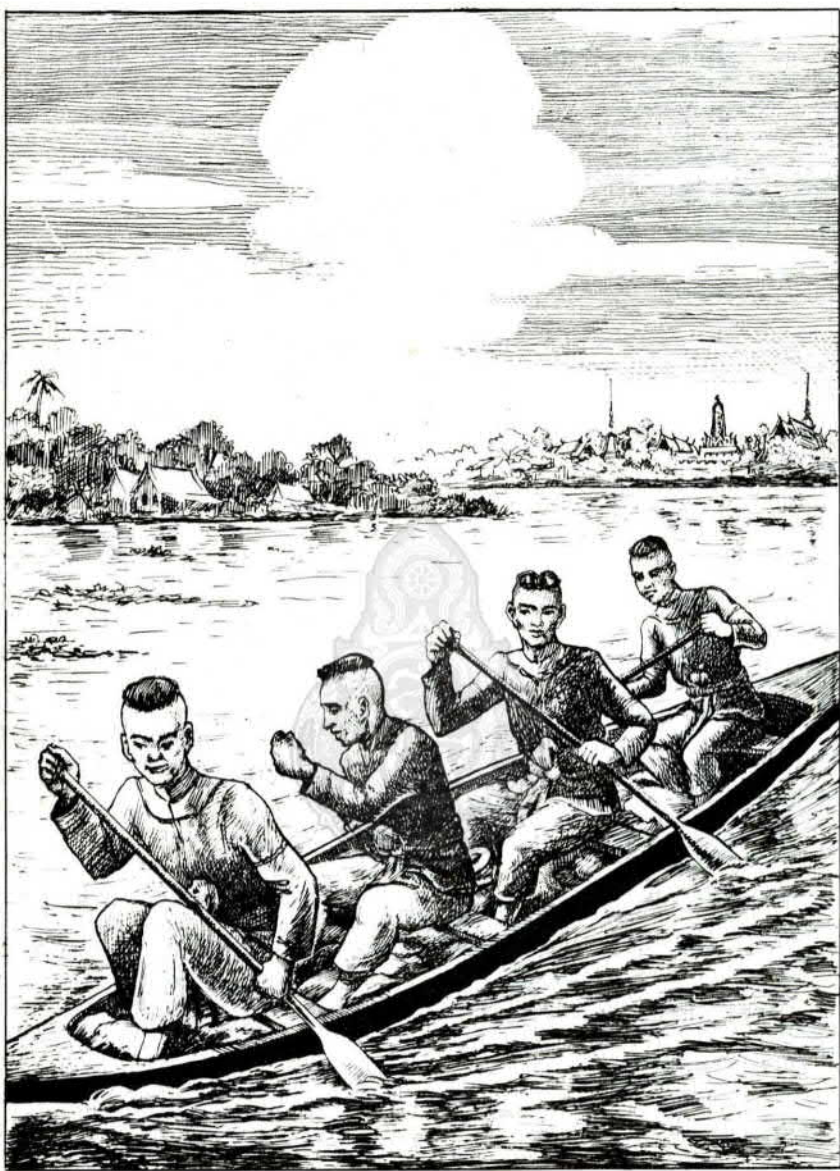
อารมณ์ — สม

เล่นสนุก

- ก. เขียนบทละคร หรือบทเล่นหุ่น ตามเนื้อเรื่องในตอนนี้
- ข. สมมุติว่านักเรียนเป็นสุตสาคร ให้เล่าเรื่องการผจญภัยกับผีเสื้อ ให้เพื่อน ๆ ฟัง

- ค. สันมุติว่านักเรียนเป็นผีเสื้อ เล่าเรื่องการต่อสู้กับคนให้
เพื่อน ๆ ฟัง
- ง. ทุกคนคงเคยผจญภัยมาบ้างแล้ว ลองเขียนเล่าให้คนอื่น
ฟังบ้าง

นายสุดจินดา กับเพื่อนลงเรือโกสพายหนีพวกพม่า

นายสุตจินดา

ความเบื้องต้น เรื่องนายสุตจินดานี้คัดจากหนังสืออภินิหาร
บรรพบุรุษ ซึ่งเป็นหนังสือกล่าวถึงประวัติและเรื่องราวอันน่า
อัศจรรย์ของบรรพบุรุษไทยหลายท่าน

ตอนที่คัดมานี้กล่าวถึงนายบุญมา ซึ่งเป็นมหาดเล็กใน
พระเจ้าอยู่หัวพระที่นั่งสุริยามรินทร์ (พระเจ้าเอกทัศ) นายบุญมา
เป็นมหาดเล็ก ตำแหน่งนายสุตจินดา นายบุญมาหรือนาย
สุตจินดาผู้นี้คือพระอนุชาพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก
ท่านได้ช่วยพระเชษฐาตั้งนครหลวงใหม่ของไทย คือกรุงเทพฯ ฯ

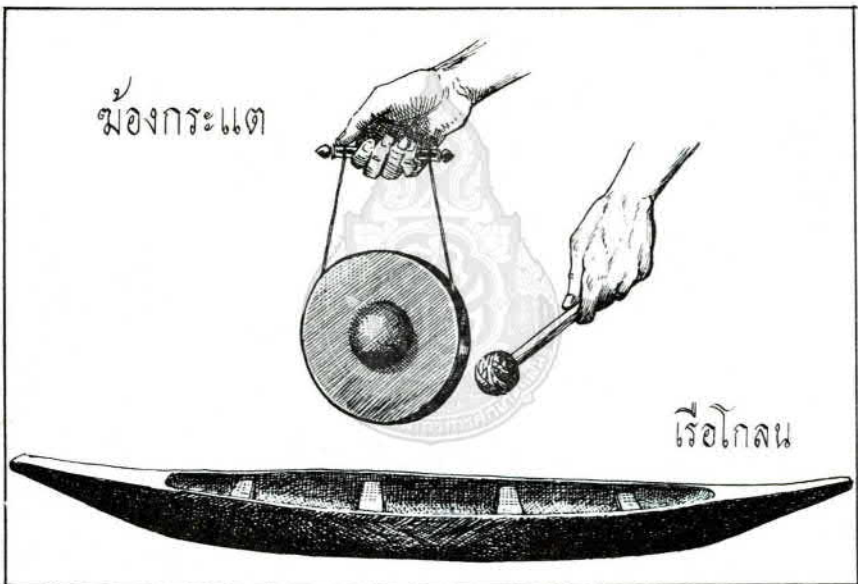
พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกทรงเป็นกษัตริย์
พระองค์แรกของพระราชวงศ์จักรี เมื่อขณะพระองค์ครองราช-
สมบัติ นายบุญมาหรือนายสุตจินดาพระอนุชาได้เป็นวังหน้า คือ
ตำแหน่งกรมพระราชวังบวรรมหาสุรสิงหนาท เป็นผู้มียอำนาจรอง
จากพระเจ้าแผ่นดิน

นายบุญมาหรือนายสุตจินดามีประวัติที่น่าอัศจรรย์อย่างไร ขอ
ให้อ่านเรื่องต่อไปนี้

อนึ่งกรุงศรีอยุธยาเมื่อใกล้จวนจะเสียนั้น กรมพระราชวัง
ที่ ๑ กรุงเทพฯ ฯ ซึ่งเวลานั้นนั้นเป็นแต่นายสุตจินดา เป็นบุตร
ที่ ๕ ของสมเด็จพระบรมมหาราชูปถัมภ์ ท่านยังหามีบุตรภรรยา

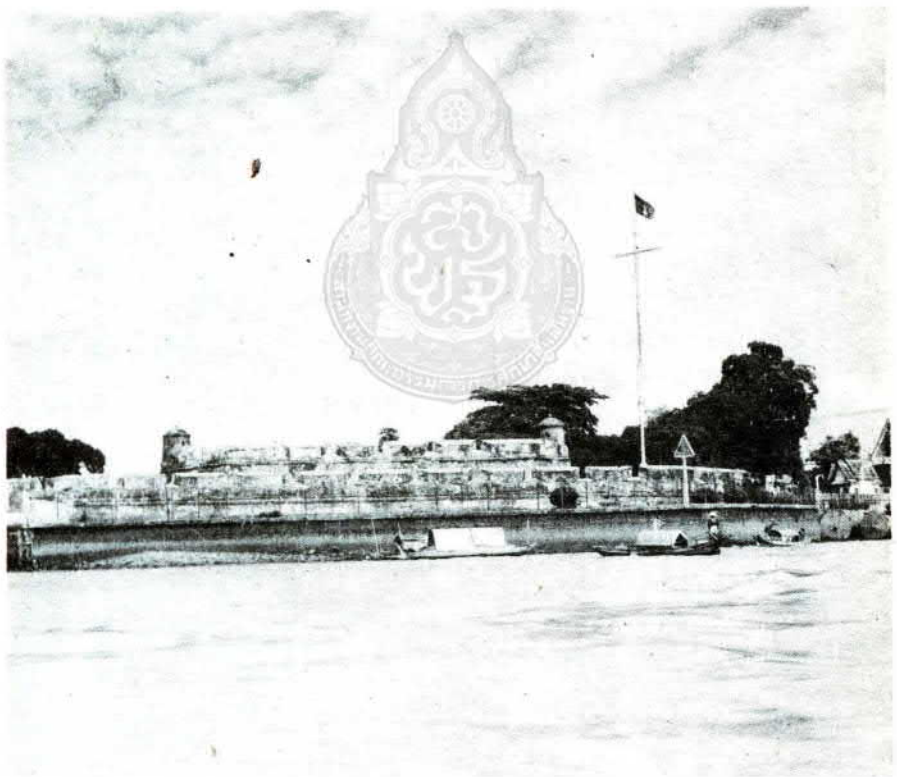
ไม่ ท่านลงเรือโกลงกับเพื่อน ๓ คน เป็นสี่ทั้งท่าน พวกกันหนีพม่า
ออกจากกรุงได้นั้นแล้ว จึงปรึกษากันจะไปเมืองราชบุรีหาพี่ชาย
คือสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก ด้วยเวลานั้นท่านพลัดพราก
จากพระบิดาและพระญาติของท่าน ท่านก็จัดเสบียงอาหารพอ
สมควรกับได้ฆ้องกระแตใบหนึ่ง เป็นฆ้องเดิมของพระอัยกา

ฆ้องกระแตกับเรื่อโกลง

สืบตระกูลต่อๆ มา เมื่อพร้อมกันทั้งสี่แล้ว จึงลงเรื่อโกลงพาย
หนีพม่ามาถึงตำบลบางไช่ลี้กุก พบค่ายพม่าตั้งอยู่ทั้งสองฟาก
ขณะนั้นเป็นเวลาค่ำประมาณทุ่มเศษ พม่าที่ค่ายใหญ่บางไช่ตีฆ้อง
เรียก เรื่อของท่านตามโคมไฟมาดวงหนึ่ง ท่านจึงตีฆ้องกระแต
รับกับพม่า ๆ ก็สำคัญเข้าใจว่าเป็นเรื่อกองตรวจของพม่า ๆ จึง

มิได้ออกตามก่าวสังกัดจับเรือนั้น ก็ปล่อยให้เรือโกลงนั้นล่องตาม
ลำน้ำใหญ่ไปจนถึงสามโคกแลเมืองนนทบุรี ตามลำดับระยะทาง
ได้พบค่ายพม่าตั้งสกัดอยู่ท้ายน้ำหลายตำบล เมื่อพบค่ายพม่า ณ
ที่ตำบลใด ก็ตีฆ้องกระเดรักับพม่าทุกค่าย ทำอาการเป็นเรือ
พม่ากองตรวจมีโคมไฟตามด้วยแลจะพุดก็ทำเสียงให้เบา ๆ เป็นที่
เสียงพม่า ๆ ก็สิ้นสงสัยมิได้เรียกสกัดแห่งหนึ่ง

พอมาถึงบางบัวทองในอ้อมเกร็ดก็พลสว่างในที่นั้น จึงได้
 ช้อนนอนอยู่ในที่ลับ ๆ ครั้นค่ำก็ลงเรือโกธลงมาถึงเมืองธนบุรีที่
 วัดแจ้ง แลเห็นแสงไฟอยู่บนป้อมวิชัยประสิทธิ์ ปากคลอง
 บางกอกใหญ่ได้วัดแจ้งนั้นโดยมากก็เข้าใจว่าพม่าตั้งค่ายสกัดอยู่
 ในที่นั้น ๆ เป็นต้นทางจะไปเมืองราชบุรี ที่ปากคลองเล่าก็แคบ
 จะทำอาการดังเช่นทำแต่ก่อน ก็เกรงพม่าจะเห็นว่าเป็นไทยก็จะ
 มาเสีย จึงได้รอเรือพักอยู่ที่ฝั่งตะวันออกหน้าวัดมหาธาตุเดิมชื่อ
 ว่าวัดสลัก ขณะนั้นมีเรือรบพม่าตีกระเชียงสวนขึ้นมาหลายลำ
 ทำอาการจะขึ้นไปกรุง เสียงโห่เห่เป็นเสียงพม่าแน่แล้ว จะหลบตี
 หนีไปแอบอยู่ที่ใดก็ไม่ทัน ด้วยเป็นการจวนตัวใกล้เข้ามาแล้ว
 จึงคิดพร้อมใจกันทั้ง ๔ คนล่องเรือโกธลงคว่ำลงในน้ำ แล้วคนทั้ง
 สี่คนจึงได้ซ่อนตัวอยู่ที่เรือโกธลงจึงพ้นภัยพม่า ครั้นเรือรบพม่า
 เลยขึ้นไปหมดแล้ว จึงได้กู้เรือโกธพลิกหงายขึ้น ขณะนั้น
 เสบียงอาหารแลเครื่องนุ่งห่มหายสูญไปทั้งสิ้นไม่เหลือ ๆ แต่ผ้า
 ที่ติดอยู่กับตัวเท่านั้นทั้ง ๔ คน ครั้นกู้เรือเสร็จแล้วจึงเห็นช่อง
 กระแตกที่สำหรับตีหนีพมานั้น ค่ำติดกระตางเรืออยู่ไม่สูญเป็น
 อัจฉรย์นัก ขณะนั้นต้องรอเรือจอดอยู่ที่หน้าวัดสลักจนเดือนตก
 เวลานั้นประมาณสองยาม น้ำขึ้นไหลเข้าไปในคลองบางกอกใหญ่
 ขณะนั้นช่วยกันพายเรือโกธข้ามปากไปฝั่งหน้าวัดแจ้ง แล้วจึง
 ล่องเรือโกธเสีย เอาตะขุมศิระะทั้ง ๔ คน พยุงเรือให้ค่อย
 เคลื่อนลอยตามน้ำเข้าไปในคลองได้ ทำให้พม่าบนป้อมสิ้นสงสัย

ว่ามีใช้คน ครั้นเข้าไปได้ในคลองพันทนาค่ายพม่าแล้ว ถึงหน้าวัดสังข์กระจาย จึงกู้เรือโกธนหงายขึ้นพายต่อไป ถ้าพบเรือพม่าในคลองแห่งใด ก็ทำอาการซ่อนตัวดังหน้าวัดสังข์นั้นทุกแห่งไปจนออกจากปากคลองมหาไชย

ครั้นถึงบ้านท่าจีนเห็นบ้านเรือนร้างไม่มีคน ก็เข้าใจว่าคนหนีพม่าไปหมด พอสว่างขึ้นที่บ้านท่าจีน จึงขึ้นอาศัยพักผ่อนนอนซ่อนตัวอยู่ในเรือนร้างจนค่ำถึงเรือโกธนพายต่อไป เข้าบ้านบ่อมาเกลือ ขณะนั้นฝนตกหนักฟ้าผ่าลงมากลางเรือโกธนทะเลเป็นแฉกกลมกว้าง ๕ นิ้ว เรือจมน้ำ แต่คนทั้ง ๔ มิได้เป็นอันตรายก็เป็นการอัศจรรย์ ขณะนั้นก็ช่วยกันลากเรือเข้าฝั่งชูดยาพอไปได้ก็เร่งรีบพายต่อไป ที่ตำบลนั้นจะเข้ก็ร้ายแต่หาทำอันตรายไม่ เพราะบารมีที่จะได้เป็นกษัตริย์จะได้สืบพระวงศ์มา

ครั้นถึงตำบลสุนัขหอนพบผู้ร้ายตีเรืออยู่ที่ตำบลนั้นประมาณ ๖ คน จึงได้ตีฆ้องกระแตขึ้นแล้วร้องให้เป็นเสียงลำเนียงพม่าพวกผู้ร้ายได้ยินก็หนีไปสิ้น ทั้งเครื่องศาสตราวุธไว้ที่ตลิ่ง ปืน ๗ คีบบอก ๑ บรรจุแล้ว ๔ คีบบอก ๑ บรรจุแล้ว เป็นปืนคาบศิลาทั้ง ๒ บอก มีดศิระดัด ๑ เล่ม กับดาบเล่ม ๑ กรมพระราชวังท่านได้เก็บเอาอาวุธทั้ง ๔ อย่างมา เมื่อท่านได้ราชสมบัติได้เอาดาบเล่มนั้นมาทำด้ามทองฝักทองทรงไปทัพเสมอแต่มีดกับปืนจะสูญไปแห่งใดไม่ทราบ สืบหาได้ความไม่ เป็นแต่คาดคะเนเห็นจะพระราชทานแบ่งปันให้แก่คนที่ไปตามท่านในเวลา

นั้นบ้าง หรืออย่างไรสืบไม่ได้ความแน่ แล้วก็พวยต่อไปจะออกปากคลองแม่กลอง พวยหัก ๒ เล่ม ต้องพวยแต่ ๒ เล่มจึงเข้าตั้งแต่มาจากกรุงจนถึงเมืองราชบุรี หาได้รับประทานอาหารไม่ทั้ง ๔ คน เพราะเสียบึงจมน้ำเสียหมด

เมื่อถึงราชบุรีแล้วจึงเสด็จไปที่บ้านอัมพวา ก็หาพบพระเชษฐาไม่ สืบความทราบมาแต่พระสงฆ์บางองค์ที่กล้าอยู่ บอกว่าพระเชษฐาท่านพาพระชายาและพระญาติหนีพม่าไปในป่าข้างทิศเหนือ ขณะนั้นกรมพระราชวังท่านก็ตามไปในป่าหลายวัน จึงพบพระเชษฐา คือ พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก

คำอธิบายศัพท์

นายสุดจินดา	ตำแหน่งมหาดเล็ก คนรับใช้พระ- เจ้าแผ่นดิน
ปียกา	ปู่ทวด ตาทวด
อัยกา	ปู่ ตา (ที่นี้หมายถึงพระราชบิดา ของพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้า จุฬาโลก)
ตามโคมไฟ	จุดไฟ
ปากคลอง	ตอนที่คลองต่อกับแม่น้ำ ทางออก จากคลองสู่แม่น้ำ
กระทงเรือ	ที่นั่งในเรือ ไม้ขวางเรือ
วัดแจ้ง	ปัจจุบันนี้มีชื่อเป็นทางการว่าวัดอรุณ ราชวราราม
ลวะ	ต้นหญ้า และพืชที่ลอยเป็นแพอยู่ ในน้ำ
กษัตริย์	พระเจ้าแผ่นดิน ในที่นี้หมายความว่า ว่า นายสุดจินดาเป็นผู้ที่มีบุญจะได้ เป็นกษัตริย์ต่อไป เพราะตำแหน่ง กรมพระราชวังบวรนั้นเทียบเท่ากับ พระเจ้าแผ่นดินรอง
ตีเรือ	ปล้นเรือ
ศาตราวุธ	อาวุธ

กิจกรรม

ตรวจสอบความเข้าใจ

เติมช่องว่างในข้อ ๑ — ๑๐ ด้วยถ้อยคำ หรือข้อความ
ที่ถูกต้อง คำที่ใช้เดิมนั้นให้เลือกเอาจากคำหรือข้อความต่อไปนี้

เสบียงจมน้ำเสียหมด — มหาตเล็ก — กรุงศรีอยุธยา
กรุงศรีอยุธยากำลังจะเสียแก่พม่า — พระบาท
สมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก — ราชบุรี — เรือ
โกถน — ช้องกระแต — คว่าเรือเสีย แล้วเขาจะ
คลุมศีรษะซ่อนอยู่ใต้น้ำ — ดีช้องกระแตขานรับช้อง
ของพม่า

๑. นายสุดจินดา เป็นตำแหน่ง.....
๒. เรื่องนี้เกิดขึ้นในสมัย.....
๓. นายสุดจินดาเป็นน้องชายของ.....
๔. นายสุดจินดาต้องหนีจากกรุงศรีอยุธยาเพราะ.....
๕. ในขณะนั้น พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก
ประทับอยู่ที่.....
๖. พาหนะซึ่งนายสุดจินดาใช้เดินทางคือ.....
๗. นอกจากเสบียงอาหารแล้ว สิ่งสำคัญซึ่งนายสุดจินดา
นำไปด้วยคือ.....
๘. เมื่อนายสุดจินดาพบค่ายพม่า ท่านก็.....
๙. เมื่อสวนกับเรือรบพม่า และจะพายเรือหลบไปก็ไม่ทัน
นายสุดจินดากับพวกจึง.....

๑๐. นายสุตจินตากับพวกไม่ได้รับประทานอาหาร เพราะ...

รู้จักคำ

ก. คำข้างล่างนี้ จัดไว้เป็นคู่ ๆ คำทั้งคู่เขียนคล้าย ๆ กัน แต่อีกคำหนึ่งมีเสียงผิดไป และมีการเติมรูปวรรณยุกต์ลงบนคำ ทำให้ความหมายผิดไปด้วย ให้แต่งประโยค เพื่อแสดงความหมายของแต่ละคำ

เสีย	เสีย	หนี	หนี	พอ	พอ
ตอ	ต่อ	ลี	ลี	คำ	คำ
คาย	ค่าย	ทาย	ท่าย	พ้น	พ้น
ถม	ถม				

ข. ข้อความข้างล่างนี้ อาจจะกล่าวอย่างอื่นก็ได้โดยมีความหมายเท่ากัน ลองจับคู่ข้อความที่มีความหมายอย่างเดียวกัน

กรุงศรีอยุธยาเมื่อใกล้จวนจะเสีย	ยังไม่มีบุตรภรรยา
ยังหามิบุตรภรรยาไม่	พม่าหมดความสงสัย
พม่าสิ้นสงสัย	พอสว่างจอดเรือที่บ้านท่าจีน
พอสว่างขึ้นที่บ้านท่าจีน	ผู้ร้ายปล้นเรือ
ผู้ร้ายตีเรือ	ไม่ได้รับประทานอาหาร
หาได้รับประทานอาหารไม่	กรุงศรีอยุธยาเมื่อใกล้จะแตก

สิ่งที่ควรทำ

๑. เขียนแผนที่แสดงการเดินทางของนายสุดจินดา
๒. สัมมุติตนเองเป็นนายสุดจินดา เล่าเรื่องการเดินทางและการผจญภัย ตั้งแต่ออกจากกรุงศรีอยุธยาให้เพื่อน ๆ ฟัง
๓. เขียนบทการผจญภัยของนายสุดจินดา สำหรับเล่นหุ่นกระบอกหรือเล่นละครสั้น ๆ
๔. ข้าง มีหลายชนิด นอกจากข้างกระแต สอบถามดูว่ามีอะไรอีก แต่ละชนิดต่างกันอย่างไร

บัดนั้น

ครั้นเห็นโมกษศักดิ์ฤทธิรอน
โคกปั้มว่าวายชนม์

พระยาสุครีพชาญสมร

ไม่หลุดถอนจากองค์พระอนุชา
กวักร์เรียกนิลนพท์เข้ามาหา

โมกษศักดิ์

ความเบื้องต้น เรื่องโมกษศักดิ์นี้เป็นตอนหนึ่งในพระราชนิพนธ์รามเกียรติ์ ในรัชกาลที่ ๑ อันเป็นเรื่องราวของการสงครามระหว่างพระรามกับทศกัณฐ์ ต้นเรื่องเดิมมาจากอินเดีย พระรามนั้นนับถือกันว่า เป็นภาคหนึ่งของพระนารายณ์ผู้เป็นเทพเจ้า ลงมาเกิดเพื่อปราบคนพาลคือทศกัณฐ์เจ้ากรุงลงกา พระบิดาของพระรามชื่อท้าวทศรถ ครองเมืองอโยธยา มีโอรสทั้งสี่พระองค์คือพระราม พระลักษมณ์ พระพรต และพระสัตรุด ความจริงพระรามควรได้ครองราชสมบัติสืบต่อพระบิดา แต่ท้าวทศรถทรงเลี้ยกลมารดาพระพรต ยกสมบัติให้พระพรต พระรามจึงออกบวชและไปอยู่ป่า พระลักษมณ์และนางสีดาขากษัตริย์ตามเสด็จด้วย วันหนึ่งทศกัณฐ์ได้ข่าวว่านางสีดาช่วยมากก็อยากได้เป็นชายา จึงทำอุบายมาแย่งนางไป พระรามจึงต้องไปตามนางคืน พระองค์ได้พวกลิงที่มีฤทธิ์เป็นทหารเอก เช่น หนุมาน สุกริพ สงครามระหว่างยักษ์และมนุษย์กินเวลานาน ได้รับกันหลายครั้งจนในที่สุด ฝ่ายพาลคือทศกัณฐ์ก็พ่ายแพ้

ตอนที่คัดมาให้อ่านนี้ เป็นการรบระหว่างพระลักษมณ์ กับกุมภกรรณ น้องชายทศกัณฐ์ ความจริงกุมภกรรณเป็นยักษ์ที่มีศีลธรรม และเห็นว่าพี่ชายของตนผิด หากต้องออกมาช่วยรบเพราะเกรงใจและเพราะความรักพี่ กุมภกรรณมีหอกศักดิ์สิทธิ์

ซึ่งเทพเจ้าประทานชื่อว่าโมกษศักดิ์ พุ่งไปต้องผู้ใดแล้ว จะถอน
ออกมิได้ จนกว่าจะได้ไชยาแก่ที่ถูกต้อง พระลักษณะเสียที่
กุมภกรรณถูกหอกโมกษศักดิ์จนสลบไป หนูมานทหารเอกของ
พระรามรับอาสาไปเอายาชื่อสังกรณีตรีชวามาแก้พิษหอกได้

บัดนั้น	พระยาสุครีพชาญสมร
ครั้นเห็น โมกษศักดิ์ฤทธิ์อน	ไม่หลุดถอนจากองค์พระอนุชา
โคกก็ป้อนว่าวายชนม์	กวักเรียกนิลนนท์เข้ามาหา
ท่านจงไปทูลพระจักรา	ให้ผ่านฟ้าทราบเบื้องขมามาลัย
บัดนั้น	นิลนนท์ฤทธิไกรใจหาญ
ได้ฟังสุครีพบัญชาการ	ก็วิ่งลงลานเข้ามา
ครั้นถึงน้อมเศียรอภิวาท	พระศรีภูวนาถนาถา
ละอิ่นพลางทางทูลกิจจา	ว่าพระอนุชาวิลาวัณย์
ออกไปสู้ประยุทธ์ชิงชัย	ด้วยอ้ายกุมภกรรณโมหันต์
บัดนี้ต้องโมกษศักดิ์มัน	พระน้องนั้นสุดสิ้นขมมาน
เมื่อนั้น	พระศรีภพลบาทโลกทุกสถาน
ได้ฟังดังหนึ่งพระกาฬ	มาสังหารหวะแหวะเอาดวงใจ
ชลดาคลคลองนองเนตร	แสนทุกข์แสนทเวชะห้อยไห้
ดังหนึ่งจะสิ้นชีवालย์	ภูวไนยจับศรศักดิ์ดา
พร้อมด้วย โยธพานริน	กระบิลนิลนนท์นำหน้า
ออกจากสุวรรณพลับพลา	เสด็จรีบมาในราตรี

มีดคลุ้มอับแสงดาวเดือน เมฆเกลื่อนบดบังรัศมี
 ไม่เห็นมรคาพนาลี กระบี่พาหลงวงไป
 พระพิโรธโกรธกริ้วกระต๊อบบาท พลุชากัมปนาทหวาดไหว
 เหวยอ้ายนิลนทน์จัญไร เหตุใดจึงพาภูหลงมา
 ว่าแล้วจับจันทราทิตย์ ทรงฤทธิ์พาดสายเงื่อง่า
 หน้าห่วงงแผลงไปในเมฆา เสี่ยงสนั่นลั่นฟ้าอาตร
 เกิดเป็นศศิธรสามดวง โชติช่วงจรัสรัศมี
 แสงสว่างฟุ้งพันธรณี ภูมิเร่รืบริบเสด็จจร
 ครั้นถึงซึ่งที่รณรงค์ เห็นองค์อนุชาชาญสมร
 ต้องโมกษศักดิ์ฤทธิ์รอน ภูธรก็วิ่งเข้าไป
 พระหัตถ์จับหอกประคองนุด จะเขี่ยนเลื่อนหลุดก็หาไม่
 ปักแน่นดังตรึงลงไว้ ภูวไนยยังเคร่าโคกนัก
 ลดองค์ลงแอบแนบน้อง ตระกองซ่อนเกศขึ้นไล่ตัก
 รับขวัญพิณพิศพิศพัศตร์ พระทรงจักรร่าพันโคก
 โอ้อนิจจาเจ้าเพื่อนยาก แสนทุกซ์ล้าบากมาด้วยพี
 เลื่องชื่อลือฤทธิ์ทั้งอาตร ฤมาแพ้อสุรีพาลา
 เสี่ยงแรงไวภูณฐ์มาด้วยกัน ว่าจะมล้างอาธรรมริษยา
 เจ้ามาสิ้นชีพชีวา แต่พี่ยาจะทำศึกไป
 ถึงมีชัยได้เมียก็เสียน้อง จะต้องการอะไรก็หาไม่
 ครั้นจะกลับคืนเข้าเวียงชัย ใครเลยจะนับว่าเป็นชาย
 ทั้งสามสมเด็จพระชนนี จะโคกโกรธพี่ไม่รู้หาย

ว่ารักเมียใช้น้องไปให้ตาย
 เสียเมียรักแล้วมิหน้า
 จะอยู่ไยให้ทนเวทนา
 ไปสู่เมืองฟ้าสุราลัย
 ราชลางกอดองค์พระลักษณ์
 บัดนั้น

เห็นพระองค์ทรงโคกโคก
 ทูลว่าพระลักษณ์สุริยวงศ์
 อันโมกษศักดิ์อสุรา
 ทรงอาญาพฤทธิรุทร
 แต่มียาคุ์หอกชัย
 แม่นละไวจันรุกราดรี
 ขอให้ลูกพระพายเทวัญ
 อย่าเพ้อริบรถบจร
 แล้วให้ไปเก็บตรีชวา
 ยังเขาสรรพยาบรรพต
 กับปัญจมหานที
 แม่นว่าได้บัดชโลมลง
 จะดำรงคงชีพชีวัน
 เมื่อนั้น

ได้ฟังพิเภกโหรา

ความอายจะชั่วกัลปาว
 มาซ้ำเสียองค์นิษฐา
 จะสู้สิ้นชีวาด้วยน้องรัก
 ให้ลับตาพวงภัยประกำษ์
 ชบพัศตร์กันแสงไม่สมประดี
 พระยาพิเภกยักษ์
 อสุรีกราบลงกับบาทา
 ยังไม่ปลงชีวงสังขาร
 พรหมาประสิทธิ์ประสาทไว้
 ต้องใครจะจุดนั้นไมไหว
 ให้ไว้สำหรับแก้กัน
 ต้องแสงพระรวีจะอาลัญ
 ไปห้ามพระสุริยันในชั้นฟ้า
 ช้ามยุคนธรภูผา
 ทั้งยาชื่อสังกรณี
 ปราภฏอยู่ยอดคีรีศรี
 สรรพยาทั้งนี้มาให้ทัน
 องค์พระอนุชาไม่อาลัญ
 หอกนั้นก็หุดขึ้นมา
 พระตรีภูวนาถนาถา
 ผ่านฟ้าค้อยคลายอาวรณ์

จึงมีพระราชบรรหาร
ท่านจงไปห้ามพระทินกร
แล้วรีบไปเก็บโอสถ

อันปัญจมหานที
จงแจ้งทั้งสองน้องรัก
จะขอน้ำปัญจคงคา
บัดนั้น

รับสั่งพระองค์ทรงสุบรรณ

ทำอำนาจผาดแผดงลำแดงฤทธิ
ถืบทะยานผ่านฟ้าด้วยว่องไว
เห็นพระอาทิตย์ขบรณ

ถ่วงจากทวิปศุตร
ขุนกระบี่ผู้ปรีชาไว
ผาดโผนโจนทะยานด้วยฤทธา
เมื่อนั้น

รณโหดกใจอัศจรรย์
จึงฉินพัคตร์มาดูท่ายรณ
เห็นแต่ชนเพชรฐจิ
แต่นิ่งคิดพิศเพ่งอยู่เป็นครู่
ถามมนุษย์ครุฑาสุราลัย
จำกูจะซุบซิ่นไต่ถาม

ตรัสสั่งหนุमानชาญสมร
ให้งดก่อนอย่าเพ่อจรรลี
โดยกำหนดพิภกยักษ์
มีอยู่ในกรุงอยุธยา
ว่าพระลักษมณ์ต้องหอกยักษ์
ประกอบยาแก้หอกกุมภันท์
หนุमानฤทธิแรงแข็งขัน
ถวายเป็นคัมคัลแล้วออกไป
ทศทิศกัมปนาทหวาดไหว
ตรงไปยังยอดยุคนธร
เลี้ยวลดตามเหลี่ยมถึงขร
ไซลื้ออ่อนอ่อนขึ้นมา
ไม่อาลัยแก้ชีพสังขาร์
ฉวยท่ายรณพระสุริยัน
องค์พระทินกรรังสรรค์
สำคัญว่าราหูมาราวิ
เป็นเพลิงกรดสังหารกระบี่ศรี
มีความฉงนสนเท่ห์ใจ
จะรู้เหตุผลก็หาไม่
ใครหนอชนจึงมีมา
ให้แจ้งความในข้อกังขา

คิดแล้วร้ายเวทวิทยา

บัดเดียวก็เห็นเป็นวานร

ทั้งคุณทชชนเพชรมาลี

จึงมีเทวราชบัญชา

เหตุใดไม่กลัวบรรลัษณ

บัดนั้น

น้อมเศียรกราบทูลสนองไป

เป็นข้าสมเด็จพระลี้กร

ไปปราบอสุราสาธารณ์

บัดนี้พระอนุชาทรงลักษณ์

พระนารายณ์ใช้เข้าไปเก็บยา

ด้วยจวนพระองค์จะส่งแสง

พระลักษณ์จะม้วยชีวิ

อย่าเพ่อให้ชัชรธา

ไขจะประมาทอาจใจ

เมื่อนั้น

พังวายุบุตรบัญชาการ

ซึ่งจะห้ามวิธาศีจักร

แต่เราจะเดินรถชัย

สุดแต่มีให้แสงส่อง

สามคาบเป่ามาทันที

ประภัสสรจรัสรัศมี

เขี้ยวแก้วมณีชัชวาล

ว่าเหวยอ้ายลิงใจหาญ

อหังการมายุดรถไว้

หนุมาณผู้มีอัชฌาสัย

ตัวข้าได้ซื้อหนุมาณ

ภูธรยกโยธาหาญ

ทำการรณรงค์ในลงกา

ต้องโมกขคักคดียักษา

จะกลับมาไม่ทันราตรี

รุ่งแจ้งแรงร่อนรัศมี

ให้ข้านี้มาทูลห้ามไว้

งดอยู่พอแก่พระลักษณ์ได้

ให้เคืองไต่เบื่องบพมาลย์

พระอาทิตย์ฤทธิแรงแสงฉาน

จึงมีบรรหารตอบไป

ให้เสียดพักรอยู่นั้นไม่ได้

เข้าเสียในกลีบเมฆา

ต้องโมกขคักคดียักษา

มีหางยาวใหญ่โออกระหัด
เรียกพลางรวบขึ้นไปทุกที

รัดรอบสรวรพยาคีรีศรี
จนถึงที่ยอดบรรพต

บัดนั้น
 รับเทวบรรหารด้วยยินดี
 ครั้นถึงสรรพยาสังขร
 เหวยสังกรณีตรีชวา
 เรียกขึ้นทีไรก็ขานรับ
 แต่เวียนวนค้นหาจนอ่อนใจ
 ด้อมมองร้องเรียกร้องกู่
 ขุนกระบี่ผู้มีฤทธิรอน
 มีหางยาวใหญ่โอบกัหวัด
 เรียกพลางรวบขึ้นไปทุกที
 ก็เก็บได้สรรพยาสมคิด
 เหาะทะยานผ่านฟ้าแลี่ยวลด
 จึงเห็นทั้งสองสุริยวงศ์
 เสด็จเหนืออาสน์อลงการ
 พร้อมทั้งหมู่มุขมนตรี
 ถึงจากอากาศด้วยว่องไว
 เมื่อนั้น
 เห็นวานรเผือกผ่องผิวพรรณ
 ให้คิดงุนงงหนัก
 แล้วมีพระราชาชาติ

หนุมาณผู้ชาญชัยศรี
 ขุนกระบี่ลาแล้วก็เหาะมา
 วานรจิ้งร้องเรียกหา
 พระจักราให้มาเชิญไป
 จะจับสำคัญก็ไม่ได้
 ก็ขึ้นไปบนยอดคีรีนทร
 ก็ขานอยู่แทบเชิงสังขร
 ประนมกรนิมิตอินทรี
 รัตโรบสรรพยาศิริศรี
 จนถึงที่ยอดบรรพต
 แล้วลำแดงฤทธิดังลมกรด
 กำหนดตรงไปอยุธยา
 น้องพระภุชพงค์นาถา
 ยังหน้ามหาปราสาทชัย
 บุโรหิตเสนีน้อยใหญ่
 เข้าไปถวายบังคมคล
 พระพรตสุริยวงศ์รังสรรค์
 เข้ามาถวายอัญชลี
 แต่พิศพิศพักตร์กระบี่ศรี
 ตัวท่านนี้นามกรไค

เชื่องคัพองค์เฒ่าพานริน
มานี้ด้วยเหตุสิ่งไร

บัดนั้น

ได้ฟังบัญชาพระภูธร

ข้าบาทเป็นข้าพระอวตาร

บัดนี้ทศกัณฐ์บังอาจใจ

ลอบลักสมเด็จพระวรวงษ์

ไปไว้ในลงกาธานี

ทั้งชมพูนครขีดขิน

เจ็ดสิบสมุทรคณนา

วันนี้กุมภกรรณขุนยักษ

พระองค์ต้องหอกของมัน

พระนารายณ์ใช้ให้มาทูลบาท

ขอปัญจมหานที

ชโลมแก้หอกโมกษศักดิ์

อย่าให้ทันรุ่งแสงสุริยา

เมื่อนั้น

ได้ฟังหนุमानชาญฉกรรจ์

ว่าแสนทุกข์แสนทเวษลำบาก

จนพระลักษมณ์ร่วมชีวิ

ถิ่นฐานบ้านเมืองอยู่ไหน

คือใครใช้ล้อยวานร

คำแหงวายุบุตรชาญสมร

ประนมกรกราบทูลสนองไป

ชื่อว่าหนุमानทหารใหญ่

มิได้เกรงเดชพระจักรี

ผู้เป็นอัครราชมหเส

พระสักรประชุมโยธา

พื้นพงศ์พานรินแก้วักถ้ำ

ยกไปเช่นฆ่ากุมภันต์

รบกับพระลักษมณ์รังสรรค์

ตรึงมันไม่หลุดจากอินทรี

พระอนุชาธิราชทั้งสองศรี

ประกอบกับยานี้เข้าเก็บมา

ของน้องทศพัศตรัยักษา

พระอนุชาจะรอดชีวัน

พระพรตพระสัตดรุรังสรรค์

รำพันออกนามพระจักรี

แสนยากจากองค์มหเส

ก็ต้องหอกอสุรีพาลา

สองกษัตริย์ตระหนกตกใจ

ชลเนตรคลอคลอของนัยนา

โขนิจจาพระทรงจักร

ฤมาต้องเดินป่าอารัญ

ได้ยากลำบากแล้วมิหนำ

จนต้องข้ามมหาสาคร

เสียแรงตัวของเธอกำเเนิด

มิได้ตามเสด็จพระทรงฤทธิ์

ดังไม่จำนงจงรัก

ได้แต่พระลักษณะอนุชา

เป็นเพื่อนรณรงค์ยงยุทธ

ร่ำพลางต่างทรงโคก

ครั้นค่อยระงับดับโคก

จึงสั่งคำแหงหนุมาน

ว่าเราทั้งสองอนุชา

อยู่เมืองเหมือนนอนในอศศิ

แจ้งว่าพระองค์สงครามยักษ์

จะใคร่ไปรอนบาทพระทรงธรรม์ ก็เกรงล่วงพระบัญชาไป

ตั้งใครมานั้นเอาเกศา

ต่างทรงโคกการำพัน

เป็นปิ่นปักสามภพจบสวร

ตามกันทั้งสามเสด็จจร

เข้าจากอัครเศวตวงสมร

ตามไปราญรอนปัจจาไมต

เกิดร่วมสุริยวงศ์พระจักรี

เอาชีวิตสนองพระบาท

ภักดีต่อองค์พระเชษฐา

ไปร่วมชีวาพระจักรี

จนต้องอาวธยักษิ

ดังหนึ่งชีวีจะวายปราน

ซึ่งวิโยคกำสรดสงสาร

ตัวท่านจงทูลพระจักรี

บังคมมาได้เปื่องบทศรี

มีแต่ความโคกไม่วายวัน

ทุกซั่มนั้กบิ่มชีฟชีวลัญ

ตรัสแล้วเอาชวตรัตนา

ตัวท่านผู้มีฤทธิไกร

บัดนั้น

ก้มเกล้ารับเต้าวารี

จึงล่ำแดงแดงฤทธิอำนาจ

ถืบทะยานผ่านขึ้นเมฆา

ถัดนิ้วมือเดียวก็มาถึง

ลงจากปากฟ้าด้วยว่องไว

ยอกร่น้อมเศียรอภิวาท

ถวายปัญจมหานที

แล้วทูลความพระพรตพระสัตบุรุษ

แก้องค์สมเด็จพระจักรา

เมื่อนั้น

รับยามาจากหนุมาน

ส่งให้พิเภกอสรี

เร่งประกอบยาอันมีฤทธิ

บัดนั้น

รับสั่งแล้วเอาสรรพยา

ทุกสิ่งเสมอกากัน

โหว่คุณพรหมาในโลพิส

ซึ่งใส่ปัญจคงคาส่งให้

รีบไปให้ทันราตรี

หนุมานผู้ชาญชัยศรี

ถวายอัญชลีแล้วออกมา

โลกธาตุไหวทั่วทุกทิศา

บ้ายหน้ายังสมรภูมิชัย

ซึ่งที่โยธาทัพใหญ่

ตรงไปเฝ้าองค์พระจักรี

กราบลงแทบบาทบพศรี

กับสังกรณีตรีชวา

ทั้งสองพระอนุชานิษฐา

ตามบัญชาสั่งทุกประการ

พระจักรีผู้ปรีชาหาญ

ผ่านฟ้าขึ้นชมด้วยสมคิด

แล้วมีบัญชาประกาศิต

ถอนพิษแก้องค์พระอนุชา

พระยาพิเภกยักษา

ประกอบด้วยปัญจาสุธารส

กุมภัณฑ์วางหน้าศิลาบด

แล้วนั่งเสกโอสถบดไป

ครั้นเสร็จจบยาในราตรี	พิเภกผู้มีอัชฌาสัย
จึงทาลงที่แผลหอกชัย	ลुบได้เสกเข้าไ้มา
โมกษศักดิ์ก็หลุดออกจากองค์	น้องพระภุชพงค์นาถา
มิได้มีแผลกับกายา	พระอนุชาที่พี่นั้สมประดี

คำอธิบายศัพท์

สุครีพ	ชื่อพญาลิง ทหารเอกคนหนึ่งของ
โมกษศักดิ์	พระราม
ฤทธิรอน	ชื่อหอกของกุมภกรรณ
โค끼	มีฤทธิในการรบ
ปี่มว่า	ร้องไห้
นิลนท	ราวกับว่า
ผ่านฟ้า	ชื่อพญาลิง ทหารเอกของพระราม
ขทมาลย์	ผู้เป็นใหญ่ พระเจ้าแผ่นดิน
ฤทธิไกร	เท่าผู้มีบุญเช่นกษัตริย์
บัญชาการ	กล้าหาญมีฤทธิมาก
เคียร	สั่ง
อภิวาท	หัว
ตรีภูวนาถนาถา	ไหว้
	เป็นใหญ่ในสามโลก คือ โลกมนุษย์
	สวรรค์ บาตาล
วิลาวณย์	งามยิ่ง
สัประยุทธ์	รบ
โมหันธ	โง่ หลงผิด
ตรีภพ	โลกทั้งสาม พระตรีภพลงโลก
	หมายความว่า พระผู้เป็นใหญ่ใน
	โลกทั้งสาม

พระกาฬ	ชื่อเทวดาผู้เป็นเจ้าแห่งความตาย
	เขียน พระกาล ก็มี
สังหาร	ทำลาย ถ่างผลาญ
เทวษ	เศร้าโคก
พานริน	ถึง
กระบิล	ในที่นี้หมายถึงถึง
มรคา	ทาง
พนาลี	ป่า
กระบี่	ถึง
พลูธ	พื้นดิน
กัมปนาท	เลียดง
ทรงฤทธิ	มีฤทธิ หมายถึงพระราม
จันทราทิตย	ชื่อศรของพระราม
ธাত্রี	แผ่นดิน โลก
ศศิธร	พระจันทร์
ธรณี	แผ่นดิน โลก
รณรงค์	รบ
ชาญสมร	เชี่ยวชาญในการรบ
ภูธร	พระเจ้าแผ่นดิน ในที่นี้หมายถึง
	พระราม
ภูไฉย	พระเจ้าแผ่นดิน ในที่นี้หมายถึง
	พระราม

ตระกอง	กอด
พินิจ	ดู เฝงดู
ทรงจักร	ถือจักร พระทรงจักรหมายถึง พระราม
อสุรี	ยักษ์
พาลา	คนพาล
ไวภูณฐ์	๑. ชื่อที่ประทับของพระนารายณ์ ๒. พระนารายณ์ที่แบ่งภาคลงมา (คือเป็นทั้งพระรามและพระลักษมณ์) ในที่นี้หมายถึงแบ่งภาคจากพระ นารายณ์มาด้วยกัน
มล้าง	ทำลาย
อาธรรม์	ไม่เป็นธรรม ในที่นี้หมายถึง ฝ่าย อธรรม คือฝ่ายที่ ทำผิด
สามสมเด็จพระชนนี	ท้าวทศรถพระบิดาของพระราม มี พระมเหสีสามองค์ด้วยกัน คือ ๑. นางเกาศัลยา หรือเกาสุริยา ๒. นางไกเกษี หรือไภยเกษี ๓. นางสุมิตร หรือสมุทรเทวี
กัลปา	ระยะเวลาอันยาวนาน
ปรบัณ	ศัตรู
สุราถัย	ที่อยู่ของเทวดา

กันแสง

ไม่สมประดี

พิเภก

สุริยวงศ์

ปลงชีวังสังขาร

พรหมา

ประสิทธิ์ประสาท

ทรงอาณุภาพ

ฤทธิรุทร

รวิ

อาลัญ

ลูกพระพาย

เทวัญ

สุริยัน

บทจร

ยุคนธร

ร้องไห้

ไม่รู้ลึกตัว หมดสติ

น้องทศกัณฐ์

เชื้อสายพระอาทิตย์

ตาย

พระพรหม

ให้ ทำให้เกิดความสำเร็จ

มีอำนาจ

ฤทธิน้ำกัลป์

พระอาทิตย์

ตาย

หนุมาน ซึ่งเป็นลูกของพระพาย
เจ้าแห่งลม

เทวดา

พระอาทิตย์

เดินไป อย่าเพ้อริบรตบทจร
หมายความว่า อย่าเพ่งให้พระ
อาทิตย์ริบซบรต ถือกันว่าพระ
อาทิตย์เป็นเทวดาซบรตไปทั่วโลก
เพื่อให้แสงสว่าง ในที่นี้แปลว่า
อย่าเพ้อให้พระอาทิตย์ริบซบรต
ชื่อภูเขา

ภูผา	เซาหิน
ศรีขวา สังกรณี	ชีอียา
เขาสรรพยาบรรพต	ชีอญเซาที่มียาทุกอย่าง
ปัญจมหานที	แม่น้ำสำคัญ ๕ สาย ในอินเดีย
	ในที่นี้หมายถึงน้ำในแม่น้ำทั้งห้า
ฮาวรณ์	ห้วงโย คิตกัณฑ์
บรรหาร	ลั้ง
ทินกร	พระอาทิตย์
โอสถ	ยา
โดยกำหนดพิเภก	ตามที่พิเภกบอก
อยุธยา	เมืองของพระราม
ปัญจคงคา	แม่น้ำทั้งห้า
กุมภันท์	ยักษ์
ทรงสุบรรณ	ขี่ครุฑ ผู้ขี่ครุฑ หมายถึง พระราม
ถวายบังคมคัล	ไหว้
ผาด	ไปเร็ว
ทศทิศ	ทิศทั้งสิบ
สิงขร	ภูเขา
ทวิปศุตร	ทวิปที่อยู่ทางทิศเหนือ
ไซลื้ออ่อนอ่อน	ล่องแสงเรือ ๆ
รัถา	รถ
รังสรรค์	ผู้สร้าง

ราหู	ชื่อเทวดาจำพวกอสูรมีตัวครึ่งท่อน เชื่อกันว่าราหูอมดวงอาทิตย์และ ดวงจันทร์จนทำให้เกิดเป็นสุริยุคราส และจันทรคราส
ราวี	รบ
เพลิงกรด	ไฟกรด คือไฟที่ร้ายแรงกว่า ธรรมดา
ชนเพชร	ชนของหนุมานซึ่งเป็นเพชร เป็น เครื่องหมายส่วนตัวหนุมาน
รุจี	มีแสง สว่าง รุ่งเรือง งาม
ครุฑา	ครุฑ
ข้อกังขา	ข้อสงสัย
ร้ายเวท	เสกคาถา
คาบ	ครึ่ง หน
ประภัสสร	งามอย่างส่องแสงแพรวพราว
กุนทล	เครื่องประดับหู เป็นเครื่องหมาย ส่วนตัวหนุมาน
มณี	แก้ว
ซัชวาล	สว่าง รุ่งเรือง
อหังการ	กำเริบ อดดี
มีอัชฌาสัย	มีนิสัยดี

พระสักร	หมายถึงพระนารายณ์ ซึ่งมี ๔ กร
สาธารณ์	เลว
ลงกา	เมืองของทศกัณฐ์
ทรงลักษณ์	งาม
แสงฉาน	แสงกล้า
วิถิ	ทาง
ห้ามวิถิราศีจักร	ในที่นี้หมายถึงห้ามรถพระอาทิตย์ ไม่ให้เดินไปตามเวลา
เสริด	อาการที่ดาวพระเคราะห์เดินเร็ว ผิดกว่าปรกติ
พักร	อาการที่ดาวพระเคราะห์เดินย้อน ราศี
เทวบรรหาร	คำสั่งของเทวดา
จับสำคัญ	เป็นจำนวนหมายความว่ารู้ หรือ เข้าใจ
คีรินทร	ภูเขา
นิมิตอินทริย์	แปลงกาย
ภุขพงศ์	พระนารายณ์
อลงการ	งามด้วยเครื่องประดับตกแต่ง
มุขมนตริ	ขุนนางผู้ใหญ่

บุโรहित	พราหมณ์ที่ปรึกษาของพระเจ้าแผ่นดิน
อัญชลี	ไหว้
พระราชวาที	คำพูดของพระเจ้าแผ่นดิน
คำแหง	แก้วักล่า เข้มแข็ง
วายุบุตร	ลูกพระพาย (ลูกเจ้าแห่งลม) คือหนูมาน
พระอวตาร	พระราม ซึ่งเป็นพระนารายณ์แบ่งภาคลงมาเกิด
วรนาฏ	หญิงงาม หมายถึงนางสีดา
ชมพู	ชื่อเมือง
ชิตชิน	ชื่อเมือง
เจ็ดสิบสมุทร	เจ็ดสิบเล่มสมุทร (สมุทรไทย)
คณนา	นับ เจ็ดสิบสมุทรคณนา หมายความว่า นับรายชื่อไพร่พลได้ถึงเป็นจำนวนมากถึงเจ็ดสิบเล่มสมุทร
ปิ่นปักตามภพ	เป็นจอมกษัตริย์แห่งโลกทั้งสาม
อาร์ญ	ป่า
อัคเรศ	มเหสี
ดวงสมร	เป็นที่รัก
ปัจจามิตร	ข้าศึก ศัตรู
พระจักริศ	พระทรงจักร หมายถึงพระราม

วิโยค	พลัดพราก
กำสรด	เศร้า วิโยคกำสรด หมายความว่า เศร้าเพราะต้องจากกัน
ชีวลัญ	ตาย
ล่วงพระบัญชา	ทำเกินคำสั่ง
เต้าวารี	หม้อน้ำ
โลกธาตุ	แผ่นดิน
ลัดนิ้วมือเดียว	พริบตาเดียว
ประกาศิต	สั่ง ประกาศ
บัญชาสุธารส	น้ำศักดิ์สิทธิ์คือน้ำในแม่น้ำทั้งห้า
เสมอภาค	มีส่วนเท่ากัน
ศิลาบด	หินบดยา
โลฬส	สวรรค์สิบหกชั้นของพระพรหม

กิจกรรม

ตรวจสอบความเข้าใจ

- ก. เลือกเติมถ้อยคำที่ถูกต้องในช่องว่าง คำนี้จะเลือกได้จากที่เขียนไว้ในวงเล็บ หลังข้อความแต่ละข้อ
- เรื่องรามเกียรติ์ ตอนหอกโมกษศักดิ์นี้เป็นการรบระหว่าง...
(พระลักษมณ์กับทศกัณฐ์ พระรามกับกุมภกรรณ พระลักษมณ์กับกุมภกรรณ)
 - พิเภกเกี่ยวข้องกับพระรามคือเป็น.... (น้อง ที่ปรึกษา นักรบ)

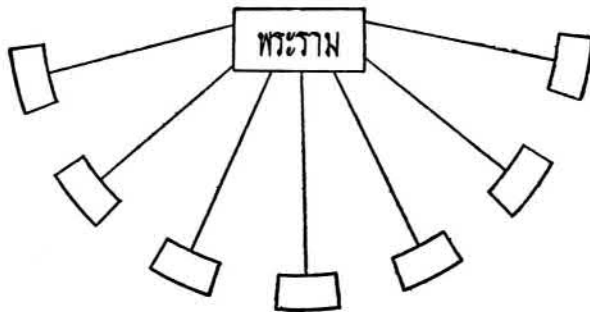
๓. ในการรบครั้งนี้ ผู้แพ้คือ..... (ทศกัณฐ์ กุมภกรรณ พระลักษณ)
๔. เมื่อพระลักษณต้องหอกของกุมภกรรณนั้น เป็นเวลา..... (เทียง กลางคืน เข้า)
๕. คุณสมบัติพิเศษของหอกโมกขศักดิ์คือ..... (ถูกใครแล้ว ถอนไม่ออก คมมาก พันที่เดียวขาดสองท่อน)
๖. ยาสำหรับแก้พิษหอกโมกขศักดิ์ชื่อ สังกรณีตรีขวานั้น อยู่ที่.. (กรุงอโยธยา เขาไถลาส เขาสรรพยาศิริ)
๗. หนุมานต้องไปห้ามพระอาทิตย์ไม่ให้ส่องแสงเพราะ (เมื่อต้องแสงแดดพระลักษณจะสิ้นพระชนม์ เมื่อสว่างแล้ว พิษหอกโมกขศักดิ์จะเพิ่มขึ้น พิเภกกลัวแสงแดด)
๘. บัญจมหานทีมีอยู่ที่... (กรุงอโยธยา เขาสรรพยาศิริ เขา หิมาลัย)
๙. พอหนุมานโดดเข้าเกาะท้ายรถพระอาทิตย์ หนุมานก็..... (ถูกไฟจากพระอาทิตย์ไหม้หมดทั้งตัว ขึ้นนั่งบนรถ ขับรถ แตนพระอาทิตย์)
๑๐. เมื่อหนุมานทูลขอให้พระอาทิตย์หยุดชั่วคราวชั่วคราว พอให้ แก้อาการพระลักษณให้ฟื้นก่อน พระอาทิตย์ตอบว่า..... (ได้, ไม่ได้เพราะเวลาจะต้องเคลื่อนคล้อยไปหยุดไม่ได้ แต่ จะเดินรถเข้าแฉ่งเมฆเสียมิให้แสงแดดส่องถูกหอกโมกขศักดิ์)

ข. ข้อความต่อไปนี้ผิดหรือถูก อันไหนผิด ให้บอกว่าที่ถูกต้องควรเป็นอย่างไร

พระลักษณ	เป็น	น้องของทศกัณฐ์
พิเภก	เป็น	น้องของพระราม
พระพรต	เป็น	น้องของทศกัณฐ์
กรุงอโยธยา	เป็น	เมืองของทศกัณฐ์
ลังกา	เป็น	เมืองของพระราม
หนุมาน	เป็น	ทหารเอกของพระราม
ปัญจมาหนที	เป็น	น้ำในแม่น้ำศักดิ์สิทธิ์ ๕ สาย ในอินเดีย
สุครีพ	เป็น	ทหารของกุมภกรรณ
		<u>รู้จักคำ</u>

ก. ในเรื่องนี้ มีคำที่ใช้เรียกชื่อพระรามอยู่หลายคำ ให้อ่านบททวนเรื่องอีกครั้ง แล้วเก็บคำต่าง ๆ ซึ่งหมายถึงพระราม เขียนลงในบัตรแข็งคำละบัตร อีกบัตรหนึ่งเขียนคำว่าพระราม จะเขียนภาพพระรามประกอบด้วยก็ได้

ถ้าหากที่โรงเรียนมีป้ายนิเทศ ให้นำบัตรคำนี้ ติดบนป้ายบัตรคำว่าพระรามไว้ตรงกลาง บัตรคำอื่นๆติดรอบๆแล้วใช้ริบบิ้นหรือกระดาษสีตัดเป็นแถบยาวๆ โยงจากคำนั้นไปสู่คำว่าพระรามดังภาพ

ในทำนองเดียวกัน ให้เก็บคำต่าง ๆ ที่ใช้เรียก

หนุมาน

ลิง

ภูเขา

ข. เขียนวงกลมรอบคำแปลที่ถูกตัดของคำต่อไป

โค끼	แปลว่า	ร้องไห้	น้ำตา	ภูเขา
บรรพต	”	ภูเขา	แผ่นดิน	ไฟ
พิโรธ	”	โกรธ	เกลียด	น่ารัก
ศศิธร	”	พระจันทร์	พระอาทิตย์	ดาว
กันแสง	”	หัวเราะ	ดีใจ	ร้องไห้
ระวี	”	พระจันทร์	พระอาทิตย์	เดือน
โอสถ	”	ยา	กับข้าว	ขนม
กระบี่	”	ลิง	นก	หนู
บรรลัษย์	”	เกิด	เจ็บ	แก่
อาสน์	”	ที่นอน	ที่นั่ง	เสื้อ
สาคร	”	น้ำ	ไฟ	ดิน
อินทรี	”	ร่างกาย	ผม	หู

ค. อ่านกลอนต่อไปนี้ดัง ๆ ชัดเสียงโยงคำที่มีเสียงคล้องกัน

๑. เกิดเป็นศศิธรตามดวง โชติช่วงจรัสรัศมี
แสงสว่างฟุ้งพันธรณี ภูมิเร่รืบริบเสด็จจร
๒. ถึงมีชัยได้เมื่อยก็เสียน้อง จะต้องการอะไรก็หาไม่
ครั้นจะกลับคืนเข้าเวียงชัย ใครเลยจะนับว่าเป็นชาย
๓. ทูลว่าพระลักษณะสุริยวงศ์ ยังไม่ปลงชีวิງสังขาร
อันโมกษศักดิ์อสุรา พรหมาประสิทธิ์ประสาทไว้
ทรงอาญาพฤทธิรุทร ต้องใครจะจุดนั้นไม่ไหว
แต่มียาคุ์หอกชัย ให้ไว้สำหรับแก้กัน
๔. ซึ่งจะห้ามวิธาราศีจักร ให้เสริดพักรอยู่นั้นไม่ได้
แต่เราจะเดินรถชัย เข้าเสียในกลีบเมฆา

ง. หาคำซึ่งมีเสียงคล้องจองกับคำต่อไปนี้ คำที่หามานั้นให้พยายามเลือกเอาจากเรื่องนี้

พระพาย	ศศิธร	ตรีภพ
กัมปนาท	พิภก	กุมภันท์
บทมัลย์	บรรลย์	อาวุธ

เล่นด้วยเรียนด้วย

- ก. สมมติว่าเราเป็นหนุมาน จงเขียนเรื่องการผจญภัยในการไปเก็บยามาแก้หอกโมกษศักดิ์
- ข. ท่านอยากจะเป็นหนุมานหรือไม่ เพราะเหตุใด ลองคิดถึงความคิดความชั่วต่าง ๆ ของหนุมาน แล้วเขียนลงไว้

ค. เขียนบทเจรจาสั้น ๆ สำหรับเล่นหุ่น หรือแสดงละคร
การโต้ตอบระหว่างพระอาทิตย์กับหนุมาน
หนุมานเข้าเฝ้าพระพุทธ ณ กรุงอโยธยา

ง. การผจญภัยของหนุมาน มีอยู่หลายตอน ถ้วนแต่
และแสดงความกล้าหาญ ความฉลาด และการรู้จัก
ใจของหนุมาน ถ้าที่โรงเรียนหรือที่บ้าน มีเรื่องราม
ควรเลือกอ่านตอนที่สนุกมาก ๆ เช่น

พระรามจองถนนข้ามไปกรุงลงกา

หนุมานเผาลงกา

เบญยกายปลอมตัวเป็นสิดา

หนุมานลงไปช่วยพระรามจากกรุงบาดาล

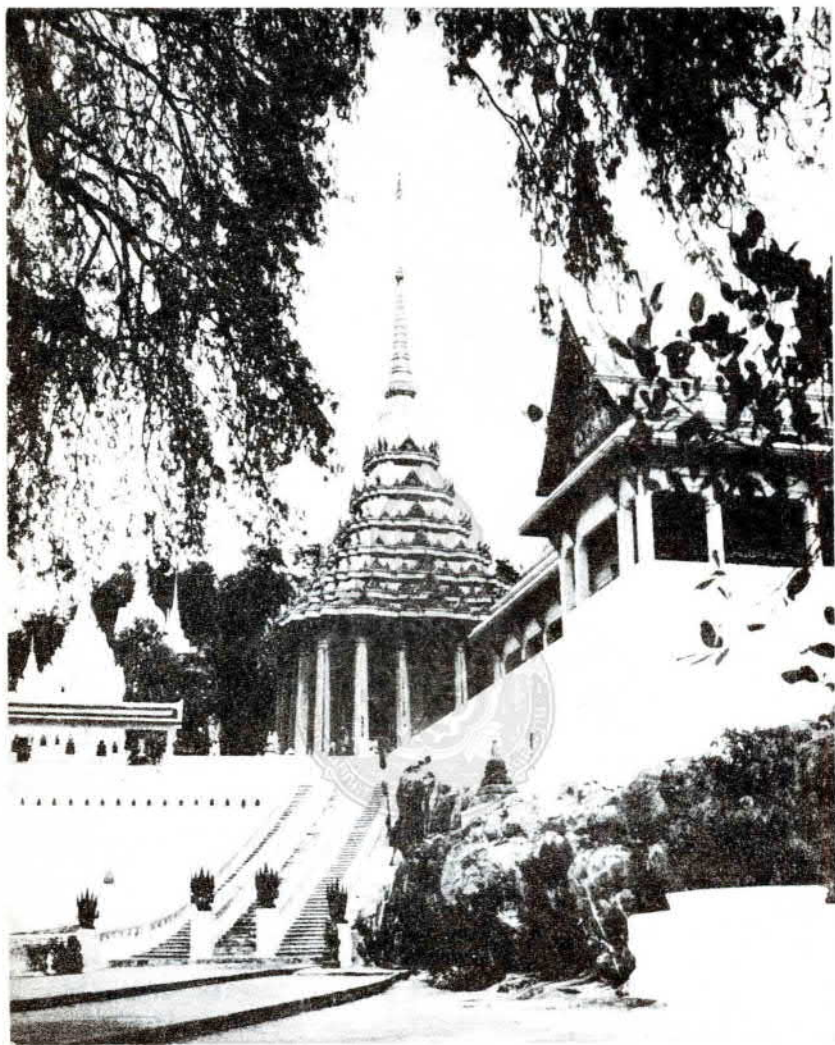
หนุมานไปถวายแหวนแก่สิดา

อ่านและคิดดูว่า แต่ละตอนแสดง ลักษณะ ที่ดี ของ
อย่างไรบ้าง

อ่านและเลือกกลอนที่เพราะ ๆ จดลงไว้ในสมุด

อ่านและเขียนเล่าถึงการผจญภัยนั้น ๆ

พระพุทธบาทสระบุรี

พระพุทธบาท

ความเบื้องต้น พระพุทธบาทหรือรอยพระบาทเป็นสิ่งที่เรารู้สึกการบูชาเพื่อเป็นเครื่องเตือนใจให้เรานึกถึงพระพุทธเจ้าและธรรมะในพระพุทธศาสนา มีตำนานเล่าว่าครั้งหนึ่งพระพุทธเจ้าเสด็จเหาะไปยังลังกา เมื่อทรงสั่งสอนชาวลังกาให้เกิดความเลื่อมใสในพระพุทธศาสนาแล้ว ตอนจะเสด็จกลับได้ทรงทำปาฏิหาริย์เหยียบรอยพระพุทธบาท (ใหญ่ยาวราวสัก ๑ วา) ไว้บนยอดเขาลำหรับให้ชาวลังกาบูชาแทนพระองค์ คนไทยเคยไปนมัสการรอยพระพุทธบาทองค์นี้ ต่อมาพระเจ้าทรงธรรม (พ.ศ. ๒๑๖๓-๒๑๗๑) ได้ทรงทราบมาว่ารอยพระพุทธบาทอย่างนี้ ก็มีอยู่บนเขาสุวรรณบรรพตเมืองไทย จึงโปรดให้ตรวจค้นตามภูเขา ก็ได้ความจากพรานบุญซึ่งอยู่ในจังหวัดสระบุรีว่า ครั้งหนึ่งพรานบุญไปไล่เนื้อในป่าริมเชิงเขา ยิ่งถูกเนื้อตัวหนึ่งขาดเจ็บหนีขึ้นบนไหล่เขา เข้าพุ่มไม้ไป แต่สักประเดี๋ยวเดียวก็เห็นเนื้อตัวนั้นวิ่งออกมาจากพุ่มไม้ไปเป็นปรกติดังเก่า พรานบุญแปลกใจจึงขึ้นไปดูบนไหล่เขานั้น เห็นมีรอยอยู่ในศิลาเหมือนรูปเท้าคนขนาดยาวประมาณหนึ่งศอกเศษ และมีน้ำขังอยู่ในนั้น ก็คิดว่าบาดแผลของเนื้อตัวนั้นคงจะหายเพราะกินน้ำนั้น จึงดักเอมามาลองดูตัวดู กลากเกลื่อนที่เป็นอยู่นานแล้วก็หายหมด พระเจ้าทรงธรรมจึงเสด็จออกไปทอดพระเนตร ทรงพระราชดำริว่า

คงเป็นรอยพระพุทธรูปตรงตามที่ลังกาบอกมาเป็นแน่ จึงโปรดให้สร้างพระมณฑปล้อมรอยพระพุทธรูปนั้นไว้

ความต่อไปนี้เป็นเรื่องพระพุทธรูปซึ่งคัดมาจากหนังสือพลเมืองดีตอนกลางของเจ้าพระยาพระเสด็จสุเรนทราธิบดี

พระพุทธรูป อยู่ที่จังหวัดสระบุรี มณฑลอยุธยา เป็นสิ่งที่ยืนยันว่าเป็นรอยพระบาทพระพุทธรูปเจ้า อยู่บนไหล่เขาแห่งหนึ่งที่ปรากฏขึ้นแต่ครั้งแผ่นดินพระเจ้าทรงธรรมอยุธยา นับได้สามร้อยปีเศษมาแล้ว พระเจ้าแผ่นดินพระองค์นั้นเดิมท่านบวชอยู่เป็นพระ ครั้นได้เป็นพระเจ้าแผ่นดิน ก็ทรงเป็นพระธุระเรื่องนี้มาก เสด็จไปนมัสการเสมอ จนถึงให้สร้างที่ประทับขึ้นในระหว่างริมน้ำจังหวัดพระนครศรีอยุธยาต่อสระบุรี ถ่ายอย่างมาจากเมืองเขมรให้ชื่อว่า “พระนครหลวง” สำหรับเสด็จไปพัก เดียวนี้ก็ยังอยู่ พระพุทธรูปนั้นเป็นที่นับถือสักการบูชามาจนทุกวันนี้ ถึงฤดูกลางเดือนสามเดือนสี่ มีราษฎรมาจากไหนต่อไหนทั่วไปพากันไปประชุมนมัสการและเที่ยวเตร่กันอย่างสนุกสนาน พวกชาวบ้านป่าก็พากันเอาของมาขาย

คำอธิบายศัพท์

ไหล่เขา	ทางลาดบนภูเขา
อยุธยา	กรุงศรีอยุธยา
ทรงเป็นพระธรร	เอาใจใส่
ถ่ายอย่าง	ถ่ายแบบ
ที่ประทับ	ที่พักของเจ้านาย
เดือนตามเดือนสี่	ประมาณเดือนกุมภาพันธ์ มีนาคม

กิจกรรม

ตรวจสอบความเข้าใจ

- ก. ๑. ใครเป็นคนพบพระพุทธรูป พบในสมัยใด
๒. พระพุทธรูปเป็นรูปอะไร ใช้แทนใคร
๓. พระเจ้าทรงธรรมให้สร้างอะไรไว้ที่พระพุทธรูป
๔. มีงานฉลองพระพุทธรูปในเดือนไหน
๕. พรานบุญเกี่ยวข้องกับพระพุทธรูปอย่างไร

รู้จักคำ

- ก. สิ่งที่เราใช้เคารพแทนองค์พระพุทธรูป
พระเจดีย์ พระพุทธรูป พระพุทธรูป
อธิบายว่ามีลักษณะต่างกันอย่างไร และนอกจากนี้แล้วยังมีอะไรอีกบ้าง

ข. ให้นักเรียน ช่วยกันตัดสินใจว่า ใครสามารถอ่านคำเหล่านี้
ได้ชัดเจนฉะฉาน และถูกต้อง

นมัสการ สรรบุรี พระพุทธรูป ลักการบูชา
ราชฏร อยุธยา ทรงธรรม

ค. ถ้ามีใครได้ยินนักเรียนอ่านออกเสียงคำต่อไปนี้ดัง ๆ
และเขาถามนักเรียนว่า แปลว่าอะไร นักเรียนจะ
อธิบายกับเขาว่าอย่างไร

ทรงเป็นพระธูระ เสด็จไปนมัสการ
ที่ประทับ เสด็จไปพัก

เล่นสนุก

ก. ๑. เล่าเรื่องพรานบุญพบพระพุทธรูป แล้วแต่งเป็น
บทละครสั้น ๆ

๒. แต่งละครบทสั้น ๆ หรือบทสำหรับเล่นหุ่น เกี่ยวกับ
พระพุทธรูปประวัติตอนใดตอนหนึ่ง

ข. เล่าเรื่องการไปเที่ยวพระพุทธรูป ถ้าไม่เคยไปก็เล่า
เรื่องการไปเที่ยวตามที่ต่าง ๆ

ພິພາດໂຮງພິພາດສາ
ນາຍກຳ ສິວກຸດ ສິນທະພະໄພຍາ

໑໔ ມັງກອນ ໒໕໐໔